

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI**

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

YILLIK RAPOR

© **KKTC Merkez Bankası, 2005**

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa- KKTC

Telefon

0392 - 228 32 16 (10 Hat)

Fax

+0392 - 228 21 31
+0392 - 228 52 40

Telex

57493

Websitesi

<http://www.kktcmb.trnc.net>

E-mail

ileti@kktcmb.trnc.net

Bu Rapor, KKTC Merkez Bankası
Yönetim Kurulu'nun onayı ile
hazırlanmış ve yayımlanmıştır.

Bu raporda yayımlanan veriler geçici verilerden derlenmiştir. Önceki raporlar ve/veya internet sitemizdeki verilerle karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkün olup, kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu rapordaki veriler kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası / TMSF'den herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

*Bu yayının tüm hakları saklıdır.
Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim,
araştırma vb. çalışmalarda kaynak
gösterilerek kullanılabilir.*

A. KISALTMALAR

\$/Dolar	Amerikan Doları
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduatı Munzam Karşılıkları
TL/TP	Türk Lirası
YP	Yabancı Para
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
SYR	Sermaye Yeterliliği Rasyosu
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
OECD	Organisation for Economic Co-operation and development
EFTA	European Free Trade Association

B. TANIMLAR

Döner Değerler = Likit Aktifler

Likit Aktifler = Nakit Değerler + Merkez Bank. Alacaklar + Bankalardan Alacaklar

Duran Değerler = Menkuller + Gayrimenkullar

Mevduat Munzam Karşılıkları = Yasal Karşılıklar

31 Aralık 2004 tarihinde

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI
YÖNETİM KURULU**

BAŞKAN

ERDOĞAN KÜÇÜK

ÜYE

VARGIN VARER

ÜYE

TAŞKENT ATASAYAN

ÜYE

RİFAT GÜNAY

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

SUNUŞ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi, Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanan 'ekonomik büyümeyi devam ettirmek ve enflasyon hedefini tutturmak' olan ekonomik programın başarılı olması, ülke içinde ise buna paralel uygulanan sıkı maliye politikaları sonucunda, kapsamlı ve olumlu bir dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Yıllarca süre gelen istikrarsız ve sürdürülemez yapıdan çıkılarak, ekonomik büyümenin sağlandığı, enflasyon oranının düşük seviyelere indirildiği, faiz oranlarının gerilediği ve Türk Parasına olan güvenin arttığı bir döneme girilmiştir.

KKTC Bankacılık Sektörü, olumlu ekonomik gelişmelerin yanında, Merkez Bankası'nca yıl içerisinde sektöre ilişkin yapılan yasal düzenlemeler ve alınan idari kararların da etkisiyle bankacılık sektörü bilanço kalemlerinde pozitif gelişmeler elde edilmiş ve paralelinde ise ülke ekonomisine de sağladığı katkı da o ölçüde artmıştır.

2004 yıl sonu itibarıyla bankacılık sektörünün toplam aktifleri, toplam mevduatları ve toplam özkaynakları yüzde 34, toplam kredileri ise yüzde 44 oranında artış göstermiştir. Özellikle, toplam mevduatın 2.4 milyar dolara ulaşması, sektöre olan güvenin yeniden tesis edildiğinin önemli bir göstergedir. Yine yıl içerisinde sektörün kredi hacminin artmasına karşın tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içerisindeki payının gerilemesi olumlu olarak değerlendirilmelidir.

Bankamız, bir yandan sektörü düzenleme ve denetleme görevlerini yürütürken, diğer yandan ise sektörün yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalarını sürdürmüş, bu bağlamda birçok yasal düzenlemeler yapmış ve idari kararlar almış ve bunları yürürlüğe koymuştur.

Geçmiş deneyimlerimiz, sektörün güvenliği açısından Merkez Bankasının likidite olanaklarının en üst düzeyde bulunması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, geçtiğimiz yıl bu güne kadar gerçekleşen en yüksek seviyesine ulaşan bankamız aktif toplamı yüzde 19,5 puan artarak 671.7 milyon dolara ulaşmıştır. Yine bankamızın likit varlıklarının, yükümlülüklerini karşılama oranı da 1990 yılından bu yana gerçekleşen en yüksek oran olan yüzde 82,5'e ulaşmıştır.

2004 yılı sonuna gelindiğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bankacılık sisteminin profilini ortaya koymaya çalışan ve önemli bir ihtiyacı karşılayacağına inandığım bu raporun tüm kullanıcılara yararlı olmasını temenni eder, hazırlanmasında emeği geçen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Erdoğan KÜÇÜK
Başkan

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
1. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ EKONOMİSİ _____	1
1.1. Temel Ekonomik Göstergeler _____	2
1.2. Ekonominin Genel Dengesi _____	7
1.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Ana Sektörlerde Yıllık Büyüme _____	8
1.3. Kamu Maliyesi _____	11
1.4. Ödemeler Dengesi _____	15
1.4.1. Cari İşlemler _____	16
1.4.1.1. Dış Ticaret Dengesi _____	17
1.4.1.2. Görünmeyen İşlemler Dengesi _____	23
1.4.2. Sermaye Hareketleri _____	24
1.4.3. Genel Denge _____	25
1.4.4. Rezerv Hareketleri _____	25
1.4.5. Net Hata ve Noksan _____	25
2. BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞMELER _____	27
2.1. Genel Değerlendirme _____	27
2.2. Aktif Yapısındaki Gelişmeler _____	32
2.2.1. Döner Değerler (Likit Aktifler) _____	33
2.2.2. Likidite Yapısı _____	34
2.2.3. Menkul Değerler Cüzdanı _____	37
2.2.4. Mevduat Munzam Karşılıkları _____	39
2.2.5. Krediler (Toplam) _____	40
2.2.6. Tahsili Gecikmiş Alacaklar, Ayrılan Karşılıklar ve Takibe Dönüşme Oranı _____	45

2.2.7.	Diğer Aktifler _____	47
2.3.	Pasif Yapısındaki Gelişmeler _____	48
2.3.1.	Mevduat _____	50
2.3.2.	Özkaynaklar _____	53
2.4.	Bilanço Dışı İşlemler _____	55
2.5.	Sermaye Yeterliliği _____	55
2.6.	Gelir-Gider Yapısındaki Gelişmeler _____	57
2.7.	Yasal ve İdari Düzenlemeler _____	60
2.8.	Sektörde Etkinliğin Artırılmasıyla İlgili Diğer Düzenlemeler _____	61
3.	MERKEZ BANKASI _____	63
3.1.	Yönetim Kurulu _____	63
3.2.	Kadro ve Personel Durumu _____	63
3.3.	Eğitim Faaliyetleri _____	65
3.4.	Bilgi Sistemleri ve Teknik Donanım Çalışmaları _____	65
3.5.	Kuruluş, Yetkilendirme ve İzin Faaliyetleri _____	66
3.6.	Bilanço Açıklaması _____	67
3.6.1.	Aktif Hesaplar _____	68
3.6.1.1.	Nakit Değerler ve Bankalardan Alacaklar _____	68
3.6.1.2.	Menkul Değerler Cüzdanı _____	68

3.6.1.3. Krediler (Toplam) _____	68
3.6.1.4. Takipteki Alacaklar (Net) _____	69
3.6.2. Pasif Hesaplar _____	70
3.6.2.1. Mevduat _____	70
3.6.2.2. Mevduat Munzam Karşılıkları _____	71
3.6.2.3. Özkaynaklar _____	71
3.7. 2004 Yılı Kar- Zarar Hesabı _____	72
3.8. Yasal ve İdari Düzenlemeler _____	73
4. TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU _____	79
4.1. Giriş _____	79
4.2. TMSF'ye Devredilen Bankalar ile İlgili Gelişmeler _____	82
4.3. Finansal ve Operasyonel Yeniden Yapılandırma _____	84
4.4. Tahsilat Bilgileri _____	85
4.5. Borç Yeniden Yapılandırma Çalışmaları _____	87
4.6. Banka Hakim Ortakları/Grup Kredileri Hakkındaki Gelişmeler _____	88
4.7. Tasfiye Kapsamındaki Krediler _____	88
4.8. Kredilerin Çözümlemesinde Karşılaşılan Sorunlar _____	89
4.9. TMSF Bankaları Konsolide Bilançosu _____	89
İSTATİSTİK TABLOLARI _____	93
GRAFİKLER _____	113

T A B L O L A R

Tablo-1	Makroekonomik Göstergeler_____	6
Tablo-2	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla)_____	8
Tablo-3	GSYİH Büyümesi ve Ana sektörlerin GSYİH içindeki Payları_____	10
Tablo-4	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla) _____	11
Tablo-5	Bütçe Dengesi (Cari Fiyatlarla)_____	13
Tablo-6	Bütçe Göstergeleri (%) _____	15
Tablo-7	Ödemeler Dengesi (Milyon ABD\$)_____	16
Tablo-8	İhracatın Sektörlere Göre Dağılımı (Milyon ABD\$)_____	19
Tablo-9	İhracatın Ana Mal Gruplarına Göre Dağılımı (Mil. ABD\$)_	19
Tablo-10	İhracatın Ülkelere Göre dağılımı (Milyon ABD\$)_____	20
Tablo-11	İthalatın Ana Mal Gruplarına Göre Dağılımı (Mil. ABD\$)_	22
Tablo-12	İthalatın Ülkelere Göre dağılımı (Milyon ABD\$)_____	23
Tablo-13	Banka Bilanço Büyüklüklerinin Dolar Bazında Değişimi __	28
Tablo-14	Banka, Şube ve Personel Sayısı_____	29
Tablo-15	Banka, Şube ve Personel Başına Düşen Kişi Sayısı_____	29
Tablo-16	Grup Paylarındaki Gelişmeler (%)_____	30
Tablo-17	Bankacılık Sektöründe Yoğunlaşma (%)_____	31
Tablo-18	Banka Büyüklükleri_____	31
Tablo-19	Seçilmiş Aktif Büyüklükleri_____	32
Tablo-20	Döner Değerler_____	33
Tablo-21	Gruplar İtibarıyla Likit Aktifler (Milyar TL)_____	34
Tablo-22	Banka Grupları İtibarıyla Menkul Kıymetler Portföyü_____	39
Tablo-23	Gruplar İtibarıyla Mevduat Munzam Karşılıkları (Milyar TL)	40
Tablo-24	Banka Grupları İtibarıyla Toplam Krediler_____	41

Tablo-25	Toplam Kredilerin Sektörlere Göre Dağılımı _____	44
Tablo-26	Tahsili Gecikmiş Alacaklar, Ayrılan Karşılıklar ve Takibe Dönüşme Oranı _____	46
Tablo-27	Diğer Aktiflerin Toplam Aktif İçindeki Payı _____	48
Tablo-28	Bankacılık Sektörünün Pasif Yapısı _____	49
Tablo-29	Banka Grupları İtibarıyla Pasif Yapısı _____	49
Tablo-30	Banka Grupları İtibarıyla Mevduat ve Toplam İçindeki Payları (%) _____	51
Tablo-31	Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı _____	51
Tablo-32	Mevduatın Vadelerine Göre Dağılımı _____	52
Tablo-33	Özkaynaklar _____	54
Tablo-34	Bilanço Dışı İşlemler (Nazım Hesaplar) _____	55
Tablo-35	Sermaye Yeterliliği Rasyosu ve Alt Kalemleri _____	56
Tablo-36	Seçilmiş Kâr/Zarar Kalemleri _____	59
Tablo-37	Türk Lirası ve Döviz Mevduat Yasal Karşılık Oranları (%) _____	61
Tablo-38	Personelin Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı _____	63
Tablo-39	Personelin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı _____	64
Tablo-40	Eğitim Programları ve Katılım _____	65
Tablo-41	KKTC Merkez Bankası Bilançosu _____	67
Tablo-42	Toplam Aktiflerin TP-YP Kompozisyonu (%) _____	70
Tablo-43	Toplam Pasiflerin TP-YP Kompozisyonu (%) _____	72
Tablo-44	KKTC Merkez Bankası Kâr-Zarar Tablosu _____	73
Tablo-45	KKTC Merkez Bankası 31.12.2004 Bilançosu (Aktif) _____	75
Tablo-46	KKTC Merkez Bankası 31.12.2004 Bilançosu (Pasif) _____	76
Tablo-47	KKTC Merkez Bankası 31.12.2003 Bilançosu (Aktif) _____	77
Tablo-48	KKTC Merkez Bankası 31.12.2003 Bilançosu (Pasif) _____	78
Tablo-49	TMSF Kapsamındaki Mevduatlar _____	80

Tablo-50	TMSF'ye Devredilen Bankaların Devir Gerekçeleri_____	82
Tablo-51	TMSF'ye Devredilen Bankaların Listesi_____	83
Tablo-52	TMSF ve Tasfiye Halindeki Bankaların Şube ve Personel Sayısı_____	85
Tablo-53	TMSF'nin Tasfiye Halindeki Bankaların Kredilerinden Sağladığı Nakit Girişler (31.12.2004 itibarıyla)_____	86
Tablo-54	TMSF'nin Kredilerden Sağladığı Nakit Girişler (31.12.2004 itibarıyla)_____	86
Tablo-55	Geri Ödeme Planına Bağlanan Alacaklar (Hakim Ortaklar Dahil)_____	87
Tablo-56	Hakim Ortaklarla Yapılan Protokoller_____	88
Tablo-57	TMSF Bünyesindeki Bankaların 2004 Yılı Konsolide Bilançosu_____	90
Tablo-58	Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla)_____	93
Tablo-59	KKTC'de 1977-2004 Dönemi ABD Dolar Kuru Değişim Oranı ile Enflasyon Oranı (%)_____	94
Tablo-60	Kamu Hizmetlerinin GSYİH İçerisindeki Payı ve Kamu Hizmetleri Çalışanların Toplam Çalışan Nüfusa Oranı (%)_	94
Tablo-61	KKTC'de 1977-2004 Dönemi Bütçe Açığının GSMH'ya Oranı (%)_____	95
Tablo-62	Kamu Kesimi Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla)_____	95
Tablo-63	Dış Ticaret Dengesi_____	96
Tablo-64	KKTC'de 1982-2004 Yıllarında Kamu Harcanabilir Gelirleri Ve Kamu Giderleri İle Kamu Finansman Gereği (1977 Fiyatlarıyla Milyar TL)_____	96
Tablo-65	Mali Müesseselerin GSYİH İçerisindeki Payı ve GSYİH'ye Katma Değerinin Reel Büyüme Hızı (%)_____	97
Tablo-66	KKTC'de 1977-2003 Dönemi Kamu Sektörü İç Borç Stokunun GSYİH'ya Oranı (Milyar TL)_____	97
Tablo-67	Kamu/Özel Yatırımların ve Tasarrufların GSYİH'ye Oranı (%)_____	98

Tablo-68	Bankacılık Sektörü Bilançosu_____	99
Tablo-69	Aktif Büyüklüğüne Göre Bankalar_____	100
Tablo-70	Gruplar İtibarıyla Aktif Büyüklüğündeki Gelişmeler_____	101
Tablo-71	Toplam Kredilerin Toplam Aktiflere ve Özkaynaklara Oranı (%)_____	101
Tablo-72	Banka Grupları İtibarıyla Kredilerin Grup Aktif Toplamı İçindeki Payı (%)_____	102
Tablo-73	Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Kredi ve Avansların Toplam Plasmanlar İçindeki Payı ve Yüzde Değişimi (%)__	102
Tablo-74	Gruplar İtibarıyla Likit Aktifler (ABD\$)_____	103
Tablo-75	Likit Aktiflerin Toplam Aktifler İçindeki Payı (%)_____	103
Tablo-76	Likit Aktiflerin Dağılımı (%)_____	104
Tablo-77	Likit Aktiflerin Gruplara Göre Gelişimi (%)_____	104
Tablo-78	Likit Aktiflerin Mevduatı Karşılama Oranı (%)_____	105
Tablo-79	Gruplar İtibarıyla Mevduat Munzam Karşılıkları (ABD\$)___	105
Tablo-80	Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Plasmanlara Oranı (ABD\$)_____	105
Tablo-81	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamının Toplam Aktifler İçindeki Payı_____	106
Tablo-82	Hazine Borçlarının Merkez Bankası Toplam Aktiflerine Oranı_____	106
Tablo-83	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamının Yükümlülükleri Karşılama Oranı_____	107
Tablo-84	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamı_____	108
Tablo-85	Likit Aktifler+MDC, Yasal Karşılıklar ve Hazine'nin Merkez Bankası'na Olan Toplam Borç Miktarı_____	109
Tablo-86	KKTC Bütçe Açıkları ve Hazinenin Merkez Bankasına Olan Toplam Borç Miktarı (ABD\$)_____	110
Tablo-87	Hazinenin Kullanabileceği Borç Miktarının Yasal Üst Sınırı ile Gerçekleşen Borç Oranlarının Karşılaştırılması_____	111

G R A F İ K L E R

Grafik-1	KKTC’de 1977-2004 Dönemi Reel Büyüme Hızı (%)_____	2
Grafik-2	Fert Başına GSMH (ABD\$)_____	3
Grafik-3	Enflasyon Oranı (%)_____	4
Grafik-4	KKTC Bütçe Açığının GSMH’ya Oranı (%)_____	5
Grafik-5	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)_____	5
Grafik-6	Kamu Finansman Gereğinin GSMH İçindeki Payı (%)_____	12
Grafik-7	Cari İşlemler Dengesi (Milyon ABD\$)_____	17
Grafik-8	Dış Ticaret Dengesi (Milyon ABD\$)_____	18
Grafik-9	2004 Yılında Güney Kıbrıs’a Yapılan İhracatın Ana Mal Gruplarına Göre Dağılımı (%)_____	21
Grafik-10	Sermaye Hareketleri Dengesi (Milyon ABD\$)_____	24
Grafik-11	Cari İşlemler Dengesi ve Sermaye Hareketleri Dengesi (Milyon ABD\$)_____	25
Grafik-12	Likit Aktiflerin Toplam Aktifler İçindeki Payı (%)_____	35
Grafik-13	Likit Aktiflerin Dağılımı (%)_____	35
Grafik-14	Likit Aktiflerin Gruplara Göre Gelişimi (%)_____	36
Grafik-15	Likit Aktiflerin Mevduatı Karşılama Oranı (%)_____	37
Grafik-16	Menkul Değerler Cüzdanının Grup Aktif Toplamı İçindeki Payı (%)_____	38
Grafik-17	Bankacılık Sektörü Krediler Toplamı (1985-2004)_____	41
Grafik-18	Banka Gruplarına Göre Kredilerin Kendi Grup Aktifleri Toplamı İçindeki Payı (%)_____	42
Grafik-19	Kamu Kredilerinin Toplam Plasmanlara Oranı (%)_____	43
Grafik-20	Kredi Faiz Oranları_____	45
Grafik-21	Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Plasmanlara Oranı (%)_____	47

Grafik-22	Bankacılık Sektörü Mevduatlar Toplamı (1985-2004)_____	50
Grafik-23	Mevduat Faiz Oranları_____	53
Grafik-24	Bankacılık Sektörü Özkaynaklar Toplamı (1985-2004)____	54
Grafik-25	Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri (%)_____	57
Grafik-26	Faiz Dışı Gelirler / Faiz Dışı Giderler (%)_____	58
Grafik-27	TMSF Bünyesindeki Bankaların Aktif Büyüklüklerine Göre Dağılımı (2004 Yıl Sonu – ABD\$)_____	91
Grafik-28	TMSF Bünyesindeki Krediler ile TGA'ların Bankalara Göre Dağılımı (2004 Yıl Sonu İtibarıyla - %)_____	91
Grafik-29	Fert Başına GSMH (ABD\$)_____	113
Grafik-30	1978-2004 Döneminde Dolar Kuru Değişim Oranı (%)_____	113
Grafik-31	KKTC'de 1977-2004 Dönemi Reel Büyüme Hızı (%)_____	114
Grafik-32	Dış Ticaret Açığının GSMH'ya Oranı (Dolar Fiyatlarıyla)____	114
Grafik-33	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı_____	115
Grafik-34	1977 Fiyatlarıyla Yatırım-Tasarruf Dengesi_____	115
Grafik-35	1977 Yılı Fiyatlarıyla Mali Müesseselerin GSYİH'ya Katma Değerlerinin Reel Büyüme Hızı (%)_____	116
Grafik-36	KKTC Bütçe Açığının GSMH'ya Oranı (%)_____	116
Grafik-37	Kamu Kesiminin GSYİH Payı İle Çalışan Nüfus İçerisinde Kamu Çalışanlarının Payı (%)_____	117
Grafik-38	1978-2004 Dönemi Kamu Sektörünün GSYİH'ya Katma Değerinin Reel Büyüme Hızı (%)_____	117
Grafik-39	1977-2003 Dönemi Kamu Sektörünün Yurtiçi Toplam Borç Stoku (ABD\$)_____	118
Grafik-40	Kamu Hizmetlerinin GSYİH İçerisindeki Payı ve Kamu Hizmetleri Çalışanların Toplam Çalışan Nüfusa Oranı (%)_	118
Grafik-41	KKTC'de Seçilmiş Yıllar İtibarıyla Tarım, Sanayi ve Hizmetler Sektörünün GSYİH'ya Oranı (%)	119
Grafik-42	KKTC'de 1977-2004 Dönemi ABD\$ Kuru Değişim Oranı İle Enflasyon Oranı (%)_____	119

Grafik-43	KKTC'de 1977-2004 Yıllarında Kamu Harcanabilir Gelirleri ve Kamu Giderleri ile Kamu Finansman Gereği (1977 Fiyatlarıyla Milyon TL)_____	120
Grafik-44	İç Borç Stoku / GSYİH (%)_____	120
Grafik-45	Bankacılık Sektörü Aktif Özetleri (1985-2004-ABD\$)_____	121
Grafik-46	Bankacılık Sektörü Likit Aktifler ve MDC Toplamı (1985-2004)_____	121
Grafik-47	Bankacılık Sektörü Yasal Karşılıklar Toplamı (1985-2004)_	122
Grafik-48	Menkul Kıymetler Cüzdanının Banka Grupları İçindeki Payı (%)_____	122
Grafik-49	Bankacılık Sektörü Krediler Toplamı (1985-2004)_____	123
Grafik-50	Kamu Kredilerinin ve Toplam Plasmanların Yıllara Göre Değişimi_____	123
Grafik-51	Gruplar İtibarıyla Kredilerin Takibe Dönüşme Oranı (%)____	124
Grafik-52	Gruplar İtibarıyla Kredilerin Aktif Toplamı İçindeki Payı (%)_____	124
Grafik-53	Tahsili Gecikmiş Alacakların Toplam Kredilere Oranı (%)__	125
Grafik-54	Bankacılık Sektörü Diğer Aktifler Toplamı (1985-2004)____	125
Grafik-55	Bankacılık Sektörü Pasif Özetleri (1985-2004)_____	126
Grafik-56	Banka Grupları İtibarıyla Pasif Yapısı (%)_____	126
Grafik-57	Bankacılık Sektörü Mevduatlar Toplamı (1985-2004)_____	127
Grafik-58	Bankacılık Sektörü Özkaynaklar Toplamı (1985-2004)_____	127
Grafik-59	Bankacılık Sektörü Diğer Pasifler Toplamı (1985-2004)____	128
Grafik-60	Bankacılık Sektörü Kullanılan Krediler Toplamı (1985-2004)_____	128
Grafik-61	Bilanço Dışı İşlemler (%)_____	129
Grafik-62	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamı____	129
Grafik-63	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamının Toplam Aktifler İçerisindeki Payı_____	130

Grafik-64	KKTC Merkez Bankası Likit Aktifler ve MDC Toplamının Yüklümlükleri Karşılama Oranı_____	130
Grafik-65	Hazine Borçlarının Merkez Bankası Toplam Aktiflerine Oranı_____	131
Grafik-66	KKTC Merkez Bankası Yasal Karşılıklar Toplamı_____	131
Grafik-67	KKTC Merkez Bankası Yasal Karşılıklar Toplamının Toplam Pasifler İçerisindeki Payı_____	132
Grafik-68	Çek Kullanmaktan Men Edilenlerin 2003-2004 Yılları Dağılımı_____	132
Grafik-69	2003-2004 Yılları Arasında Kullandırılan Re-eskont Kredilerinin Dolar Cinsinden Sektörel Bazda Dağılımı_____	133

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

1. KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ EKONOMİSİ

Ülkemiz ekonomisinde sürekli yaşanan yüksek enflasyon dönemi 2001 yılından sonra yerini, giderek düşen enflasyon ve yüksek reel büyümeye bırakmıştır. 2001 yılında Türkiye’de uygulamaya konulan ekonomik program, enflasyonu düşürmede başarılı olmuş ve bunun olumlu etkileri ülkemiz ekonomisinde de görülmeye başlamıştır. 2000-2003 döneminde ülkemizde enflasyon oranı önemli ölçüde düşerken, Gayri Safi Milli Hasılda (GSMH) geçmiş yılların ortalamasının üzerinde bir büyüme kaydedilmiştir. Faiz oranları kademeli olarak düşmeye, Türk lirası yabancı paralar karşısında değer kazanmaya devam etmektedir. Ekonomide meydana gelen bu değişimler fiyatlardaki oynaklığın azalmasına, kredi maliyetlerinin ucuzlamasına, vadelerin uzamasına, tüketim ve yatırım için uygun şartların oluşmasına ortam yaratmıştır. Makroekonomik göstergelerde meydana gelen bu olumlu gelişmeler, önümüzdeki döneme ilişkin beklentilere de taşınmakla beraber, ekonomide yapısal düzeydeki sorunlar, varlığını halen sürdürmektedir. Ekonomi içerisinde özel sektörün rolünün artırılması, kamu sektörünün ise azaltılması zorunlu görülmektedir.

2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik daralma sonrası Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisi, 4 Ekim 2000 tarihinden itibaren uygulamada bulunan ‘Ekonomik İstikrar Programı’, siyasal gelişmelerin yarattığı pozitif beklentiler ve Türkiye Cumhuriyeti’nin makroekonomik göstergelerindeki iyileşmeye paralel olarak 2002 yılından itibaren büyüme trendine girmiştir. 2003 yılında geçmiş yılların en yüksek oranı olan yüzde 11,4’lük bir reel büyüme yakalayan KKTC ekonomisinin, 2004 yılında da yüzde 9,6’lık oranında reel büyüme göstermesi beklenmektedir. Önceki yıl yüzde 12,6 olarak gerçekleşen enflasyon oranı ise 2004 yılında yüzde 11,6’ya gerilemiştir.

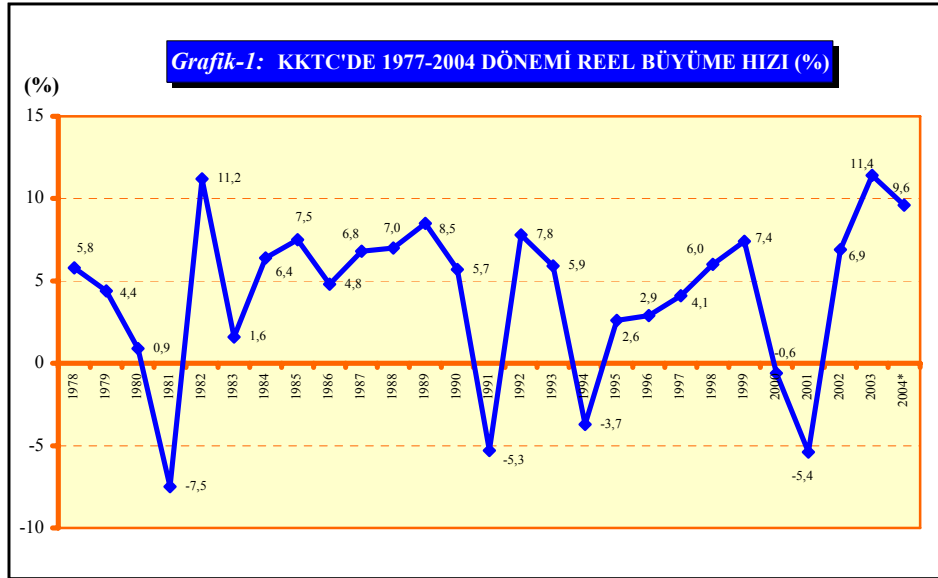
Ülkemizde, Türk Lirasının tedavülde bulunması, doğal olarak ekonomimizin, Türkiye ekonomisinde meydana gelen içsel ve dışsal gelişmelerden etkilenmesini de beraberinde getirmektedir. Türkiye’de uygulanan ve 2004 yılı hedefleri arasında ekonomideki büyümeyi devam ettirmek, tüketici enflasyonunu hedeflenen düzeye indirmek, kamu kesimi faiz dışı fazla hedefine ulaşmak ve böylelikle makroekonomik dengeler üzerinde baskı yaratan kamu borç stokunu azaltmak olan ekonomik programın, onbir aylık uygulama sonuçlarına göre büyük oranda başarıya ulaşması neticesinde, Türk Lirası (TL) değer kazanmış, döviz kurlarında ve faiz oranlarında gerileme yaşanmış, enflasyon tek haneli rakamlara indirilmiş ve yüksek büyüme hızı sürdürülebilmektedir. Bu olumlu gelişmelerin ülkemiz ekonomisine, tamamen olmasa bile, önemli ölçüde yansımaları olduğu bilinmektedir.

Ayrıca, ülkemiz ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmelere 04 Ekim 2000 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe

konulan ‘Ekonomik İstikrar Programı’nın kararlılıkla uygulanmaya devam edilmesi ile bu programla uyumlu mali disiplin, fiyat , yapısal reform ve gelirler politikalarında başarılı olunması önemli derecede katkısı bulunan nedenler arasında yer almaktadır. Makroekonomik göstergelerde meydana gelen bu olumlu gelişmelerin istikrar boyutundan sürdürülebilir boyuta taşınması en önemli ve öncelikli hedefler arasında yer almalıdır.

1.1 Temel Ekonomik Göstergeler

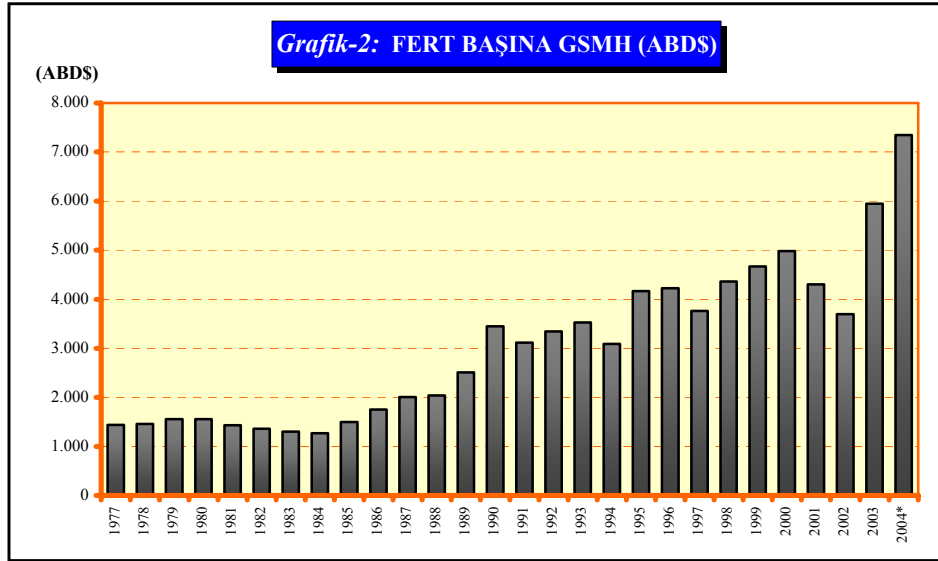
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ekonomisinin -iki yıl üst üste yaşanan küçülmeden sonra- 2002 yılından itibaren kazandığı büyüme trendinin 2004 yılında da devam etmesi beklenmektedir. 2003 yılında GSMH’da yakalanan yüzde 11,4 oranında yüksek reel büyüme hızına kıyasla, 2004 yılında bu oranın yüzde 9,6 olacağı düşünülmektedir. Büyüme hızındaki yavaşlamaya rağmen, ekonomideki yüksek reel büyüme trendinin devam edeceği öngörülmektedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

Söz konusu bu öngörü ışığında, 2003 yılı sonunda 1.283,7 milyon dolar olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti GSMH’sının, 2004 yılı sonunda 319,2 milyon dolar artarak 1.602,9 milyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. 2004 yılı için öngörülen bu ekonomik büyümeye en büyük katkıyı ithalat vergileri ile ticaret-turizm sektörünün yapacağı tahmin edilmektedir. Konu edilen

sektörlerin katkısıyla, GSMH'nin cari fiyatlarla yüzde 23,8 ve GSYİH'nin ise 23,18 oranında artması beklenmektedir. Ülke nüfus artışının, GSMH büyüme hızının oldukça altında kalacağı, dolayısıyla 2003 yılı sonunda 5.949 dolar olarak gerçekleşen kişi başına GSMH miktarının 2004 yılı sonunda 7.350 dolara yükseleceği tahmin edilmektedir.

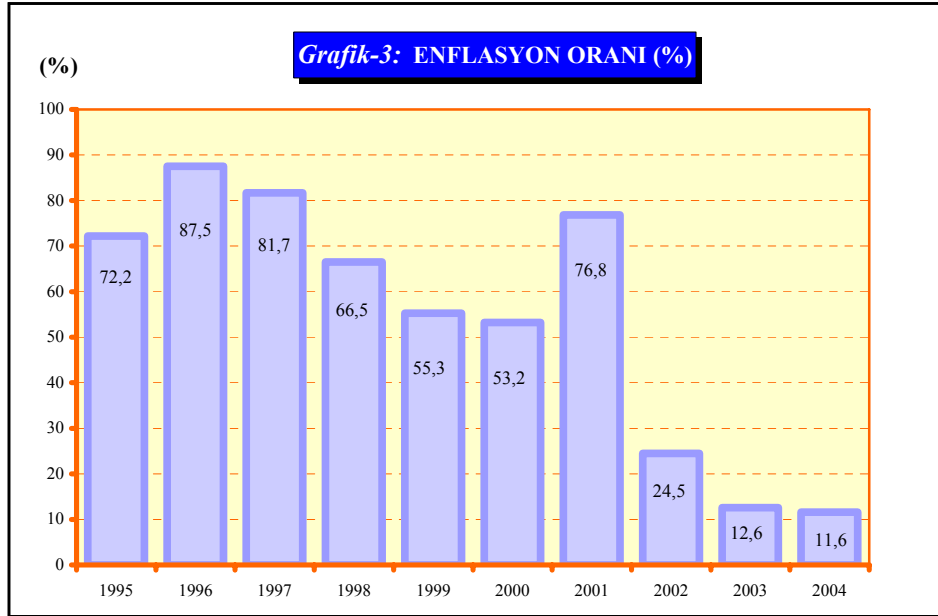
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Ekonomimizde gerçekleşmesi beklenen yüksek oranlı büyümenin istihdamı artırıcı bir etki yapması beklenmektedir. 2004 yılı sonunda, toplam istihdamın önceki yıl sonuna göre 4.463 kişi artarak 103.323 kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın, esas itibarıyla ticaret-turizm, inşaat ve kamu hizmetleri sektörlerindeki istihdam artışından kaynaklanacağı öngörülmektedir.

Türkiye'de uygulanan ekonomik programın temel hedeflerinden biri olan enflasyonla mücadelede başarılı olunması ile ülkemizde yürürlükte bulunan fiyat ve mali disipline yönelik politikalar neticesinde 2004 yılında da enflasyon oranı düşmeye devam etmiş ve önceki yıla göre 1 puan azalarak yüzde 11,6 olarak gerçekleşmiştir. Enflasyon oranındaki bu düşüşte etkin faktörler arasında, Türk Lirasının yabancı paralara karşı değerlenmesi, ve buna bağlı ithalat maliyetlerinin düşmesi ile TC Merkez Bankası'nın 2004 yılında da "örtük enflasyon hedeflemesi" politikası çerçevesinde uyguladığı kararlı para politikası yer almaktadır.

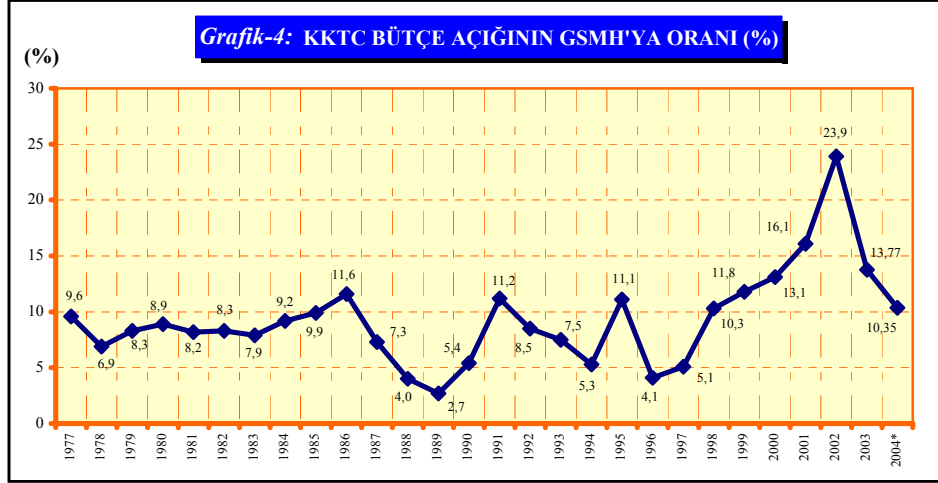
Enflasyonla mücadelede ülkemizde kullanılan TL para biriminden dolayı para politikaları üzerinde belirleyici herhangi bir etkimiz olmaması, maliye politikalarının önemini artırmaktadır. 2003 yılında olduğu gibi, 2004 yılında da mali disiplinin sağlanmasına yönelik politikaların devam ettirilmesinin bir sonucu olarak, 2004 yılında kamu kesiminde uygulanan fiyat politikaları ve dalgalı kur politikası enflasyonla mücadeleyi olumlu etkilemiştir.

Türkiye’de sürdürülebilir enflasyon hedefine ulaşabilmek için dalgalı kur rejimi uygulaması altında, esas politika aracı olarak kısa vadeli faiz oranlarının fiyat istikrarının sağlanması yönünde aktif olarak kullanılmasına devam edilmiştir.

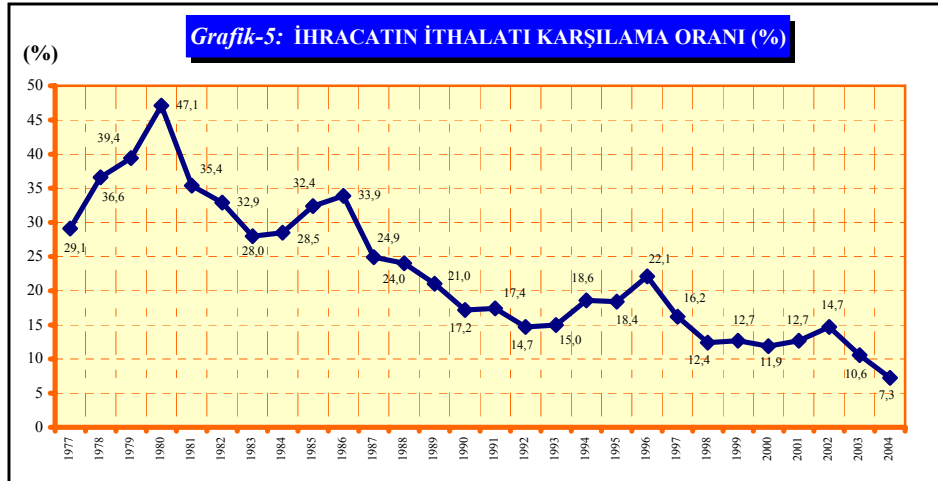
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

Ekonomik programla uyumlu sıkı maliye politikasının izlenmesi ve ekonomideki iyileşmenin, bütçe performansına olumlu bir şekilde yansımaları sonucu 2003 yılı sonunda 176,8 milyon dolar olan bütçe açığının 10,9 milyon dolar gerileyerek 165,9 milyon dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2003 yılında bütçe açığının GSMH'ya oranı yüzde 13,77 iken 2004 yılı sonunda bu oranın 10,35'e gerileyeceği öngörülmektedir. Bütçe açığının GSYİH'ya oranının da aynı şekilde bir seyir takip ederek yüzde 13,99'dan yüzde 10,57'ye gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü
(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

2004 yılı sonunda 853,1 milyon dolarlık ithalata karşın ihracatın 62 milyon dolar olarak gerçekleşmesi sonucu, dış ticaret dengesindeki açık bir önceki yıla göre 364,1 milyon dolar büyüyerek 791,1 milyon dolara ulaşmıştır. Bunun neticesinde ise 2003 yılında yüzde 10,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2004 yılı sonunda yüzde 7,27'ye gerilemiştir. İthalattaki yüksek artış, ekonomideki büyümenin etkisiyle ithal edilen malların talebindeki artışın yanı sıra tüketimdeki talep artışından ve dövizin ucuzlamasından kaynaklanmaktadır.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

2002 ve 2003 yıllarının aksine, 2004 yılı sonunda cari işlemler dengesinin 69 milyon dolarlık açık vermesi beklenmektedir. Turizm ve diğer görünmeyen işlemler kalemlerinden oluşan görünmeyen işlemler dengesinde meydana gelmesi beklenen 618 milyon dolarlık bakiyenin, dış ticaret dengesinde öngörülen açığı kapamakta yeterli olmamasının, cari işlemler dengesinin açık vermesindeki en önemli etmen olacağı düşünülmektedir. Cari işlemler dengesinin GSMH'ya oranının yüzde -4,3 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Tablo-1: MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

	2002	2003	2004*
GSMH (Milyon \$)	941,4	1.283,7	1.602,9
GSYİH (Milyon \$)	934,1	1.263,7	1.570,0
GSMH Reel Büyüme Hızı (%)	6,9	11,4	9,6
Fert Başına GSMH (\$)	4.409,0	5.949,0	7.350,0
Enflasyon Oranı (%)	24,5	12,6	11,6
Bütçe Açığı (Milyon \$)	225,1	176,8	165,9
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$) ⁽¹⁾	-264,2	-427,0	-791,1
İhracat (Milyon \$) ⁽¹⁾	45,4	50,8	62,0
İthalat (Milyon \$) ⁽¹⁾	309,6	477,8	853,1
İhracat/İthalat (%)	14,7	10,6	7,3
Cari işlemler Dengesi (Milyon \$)	13,7	19,4	-69,0
Cari işlemler Dengesi / GSMH	1,5	1,5	-4,3
İstihdam	93.114	98.860	103.323
Nüfus	213.491	215.790	218.066

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

(1) 2004 yılı gerçek değerleridir.

Not: Bu bölümdeki tablolarda 2002 ve 2003 yılları için DPÖ ortalama ABDS kurları, 2004 yılı için ise tahmini ortalama kur değeri olan 1\$=1.473.000 TL kullanılmıştır.

1.2. Ekonominin Genel Dengesi

2000 ve 2001 yıllarında yaşanan krizlerle ciddi bir daralma sürecine giren KKTC ekonomisi 2002 yılından itibaren yeniden büyüme sürecine girmiştir. Ekonominin büyüme sürecinin devam etmesinde, ekonomik programın kararlılıkla uygulanması, sınır kapılarının açılması ve olumlu beklentilerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu gelişmelerin üretici, tüketici ile yatırımcıların harcamalarında artış sağlaması ve 2004 sonunda GSYİH'nin yüzde 24,24 ve GSMH yüzde 24,87 oranında reel büyüme göstermesi beklenmektedir. 2004 yılında ekonomik büyümeye en çok katkı koyması beklenen kalemlerin başında ticaret, serbest meslek ve hizmetler ile inşaat sektörü gelmektedir. İthalata bağlı tüketim harcamalarındaki artış ekonomik büyümenin itici gücü olduğunu göstermektedir.

Toplam kaynaklar tutarının cari fiyatlarla 584,4 trilyon lira artarak 2.462,6 trilyon liraya ulaşması öngörülmektedir. Söz konusu bu artış yüzde 31,11 oranında büyümeye denk gelmektedir. Toplam kaynaklar tutarını oluşturan kalemlerden toplam yatırımlar tutarının 2004 yılı sonunda yüzde 28,07 oranında artarak 421,7 trilyon lira, toplam tüketim tutarının ise yüzde 31,76 oranında artarak 2.040,9 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir. Hem toplam yatırımların hem de toplam tüketimin toplam kaynaklar içerisindeki paylarında önemli bir değişim beklenmemekle birlikte, bu iki kalemin paylarının sırasıyla 17,12 ve 82,88 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Kamu harcanabilir gelirin bir önceki yıla göre yüzde 40,59 oranında artarak 324,3 trilyon liradan 456,0 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir. Diğer taraftan özel harcanabilir gelirin yüzde 20,36 oranında büyüyerek 1.582,7 trilyon liradan, 1.904,9 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2003 yılında özel harcanabilir gelirin GSMH'ya oranı yüzde 82,98 iken, 2004 sonunda bu oranın yüzde 80,68 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Toplam yurtiçi tasarrufların geçen seneye göre yüzde 10,62 oranında azalarak 2004 yılı sonunda 320,1 trilyona gerileyeceği düşünülmektedir.

Tablo-2: EKONOMİNİN GENEL DENGESİ (Cari Fiyatlarla)

	Milyar TL		ABDS	
	2003	2004*	2003	2004*
Toplam Kaynaklar	1.878.251	2.462.650	1.264.311.586	1.671.860.149
Toplam Yatırımlar	329.273	421.691	221.644.322	286.280.380
Toplam Tüketim	1.548.978	2.040.959	1.042.667.264	1.385.579.769
Kamu Harcanabilir Geliri	324.356	456.027	218.334.530	309.590.631
Özel Harcanabilir Gelir	1.582.715	1.904.987	1.065.376.731	1.293.269.518
Toplam Yurtiçi Tasarruflar	358.093	320.054	241.043.997	217.280.380
Yatırımlar/GSMH (%)	17,26	17,86	17,26	17,86
Tasarruflar/GSMH (%)	18,78	13,56	18,78	13,56

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

1.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve Ana Sektörlerde Yıllık Büyüme

Ekonomide 2000 ve 2001 yılında yaşanan küçülmenin ardından, 2002 yılında başlayan ve 2003 yılında artarak devam eden büyümenin 2004 yılında da devam etmesi beklenmektedir. 24 Nisan 2004 tarihli birleşik bir Kıbrıs yaratılmasına yönelik Anan Planı ile ilgili referandum sonuçlarının büyüme hızında yakalanan ivmenin yavaşlamasına neden olacağı anlaşılmaktadır. Tarım sektöründe 2003 yılında yakalanan yüzde 7,3'lük reel büyüme oranının 2004 yılında sürdürülemeyeceği ve sektörde yüzde 5,5'lik bir daralmanın gerçekleşeceği düşünülmektedir. Ağırlıklı alt sektörler olan bitkisel ve hayvansal üretim ile balıkçılıkta sırasıyla yüzde 8,5, 4,2 ve 4,4 reel küçülme beklenirken, ormancılık alt sektöründe yüzde 84,7'lik bir büyüme öngörülmektedir. Ağırlıklı alt sektörlerde beklenen söz konusu daralmalar neticesinde, tarım ana sektörünün GSYİH içindeki payının yüzde 10,6'dan yüzde 9,1'e gerilemesi beklenmektedir.

Taşoakçılığı, imalat sanayi ve elektrik-su alt sektörlerinden oluşan sanayi sektöründeki büyüme, tüketim talebinin yükselmesine paralel olarak üretimin artmasından kaynaklanmaktadır. Taşoakçılığı alt sektöründeki büyümenin önceki yıla kıyasla hızını kaybederek yüzde 7,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Elektrik-su alt sektöründe ise Gazimağusa'daki yeni santralın devreye girmesiyle beraber kws üretiminde artış meydana gelmiştir. Elektrik üretimindeki yeni arz, nüfus ve konut sayısındaki çoğalmanın yarattığı taleple karşılandığından bu alt sektördeki reel büyümenin yüzde 7,5 oranında olması

beklenmektedir. Netice itibarıyla sanayi sektöründe yüzde 7,2'lik bir büyüme tahmin edilmektedir. Sanayi sektörünün GSYİH içindeki payının yüzde 11,4 ile bir önceki yıla göre yaklaşık olarak aynı düzeyde kalacağı öngörülmektedir.

İnşaat sektörünün 2003 yılında yakalamış olduğu yüzde 30,8'lik yüksek büyüme hızını 2004 yılında devam ettiremeyeceği ve sektörün büyüme hızının yüzde 7,8'e gerileyeceği tahmin edilmektedir. Demir, çimento, tuğla ve diğer inşaat malzemeleri ithalatındaki artışlar devam edeceği düşünülmektedir. Sektördeki büyümeye özel sektör yatırımlarının yanı sıra, yapılmakta olan Kuzey Sahil Yolu, şehiriçi ve köy yollarının tamiratları, su şebekelerinin yapımı ve tamiri gibi kamu sektörü yatırımlarının da katkı koyması beklenmektedir. Yapılan tahminler sonucu ise, inşaat sektörünün GSYİH içindeki payının önceki yıldan farklı olmayacağı ve yüzde 10 olarak gerçekleşeceği düşünülmektedir.

Ticaret ve turizm sektöründe 2004 yılında yüzde 21,3'lük bir büyüme meydana gelmesi beklenmektedir. Büyümenin bir göstergesi olan sanayi üretimindeki ve ithalattaki artışların 2004 yılında da artarak devam edeceği düşünülmektedir. Kapıların açılmasının gecelik konaklamalara ve otel-lokanta alt sektörüne olumlu etkisinin devam edeceği tahmin edilmektedir. Ticaret sektöründeki büyümenin belirleyicileri olan, otel-lokanta alt sektöründe yüzde 28,0'lik, toptan-perakende ticaret alt sektöründe ise yüzde 19,6'lık bir büyüme öngörülmektedir. Sektörün GSYİH içindeki payının ise 1,8 puanlık artışla 17,7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Ulaştırma-haberleşme sektöründeki büyüme hızının önceki yıla göre iki katına çıkarak yüzde 8,2 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmekle birlikte, GSYİH içindeki payında 0,1 puanlık gerileme ile yüzde 11,9 düzeyinde kalacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu büyümede ticaret-turizm sektöründeki artışa bağlı olarak taşınan yük ve yolcu sayısındaki artışların deniz, kara ve hava ulaşımı aracılığıyla yapılması rol oynamıştır.

Mali müesseselerde 2000-2002 döneminde üç yıl ardarda görülen daralmanın 2003 yılında yerini pozitif büyümeye bırakmasından sonra, 2004 yılında da sektörde yüzde 5,4'lük pozitif büyüme beklenmektedir. Personel sayısındaki ve özellikle tüketici kredilerindeki artış ile bankacılık sektörü aktif büyüklüğünde yaşanan gelişmeler büyümeyi olumlu etkilemiştir.

Konut gelirleri inşaat sektöründeki artışla beraber büyümeye devam etmiştir. 2003 yılında yüzde 2,4 olan büyüme oranının, 2004 yılında 2,7'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. Ancak söz konusu artışa karşın konut gelirlerinin GSYİH içindeki payının yüzde 5.0'ten yüzde 4,7'ye gerilemesi beklenmektedir.

2004 yılında türk lirasında değer kaybının yaşanmamasına bağlı olarak dövizin yatırım aracı olarak çekiciliğini yitirmesi, faizlerdeki gerileme ve iç talepte

yaşanan artış serbest meslek ve hizmetler sektörünün 2004 yıl sonuna göre 2,9 puan artarak yüzde 8,6 büyümesi beklenmektedir. GSYİH içindeki payının ise değişmeyerek yüzde 8,5 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2003 yılında, yüzde 4,1'lik büyüme gösteren kamu hizmetleri sektörünün, 2004 yılında da yüzde 2,7'lik bir büyüme göstermesi beklenmektedir. Buna karşın kamu hizmetlerinin GSYİH içindeki payının 0,9 puanlık düşüşle yüzde 15,1'den yüzde 14,2'ye gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Bir önceki yıla göre ithalatta meydana gelen yüzde 78,5 oranındaki artışa paralel olarak ithalat vergilerinin de yüzde 29,3 büyüme oranı ile büyüme hızı en yüksek ana kalem olma özelliğini sürdürmesi beklenmektedir. GSYİH içindeki payının 2004'te artış göstereceği ve yüzde 8,4 olarak gerçekleşeceği öngörülmüştür.

Sonuç itibarıyla; 2004 yılına ait ekonomik göstergelerin gerçekleşme tahmin değerleri kullanılarak yapılan hesaplamalar neticesinde ülkemizin GSYİH'sinin önceki yıla göre yüzde 9,6 büyüyerek 2.312,5 trilyon TL'ye yükselmesi beklenmektedir.

Tablo-3: GSYİH BÜYÜMESİ VE ANA SEKTÖRLERİN GSYİH İÇİNDEKİ PAYLARI

	Cari Fiyat (Trilyon TL)		Reel Büyüme (%)		GSYİH İçindeki Payı (%)**	
	2003	2004*	2003	2004*	2003	2004*
1. Tarım	176,3	197,3	7,3	-5,5	10,5	9,1
2. Sanayi	191,4	218,9	7,7	7,2	11,6	11,4
3. İnşaat	93,3	117,2	30,8	7,8	10,1	10,0
4. Ticaret-Turizm	300,8	396,3	12,5	21,3	15,9	17,8
5. Ulaştırma-Haberleş.	221,1	259,6	4,2	8,4	12,0	11,9
6. Mali Müesseseler	115,3	127,4	6,7	5,4	4,2	4,0
7. Konut Geliri	50,8	66,2	2,4	2,7	5,0	4,7
8. Serbest Meslek/ Hiz.	152,8	197,0	5,7	8,6	8,5	8,5
9. Endüstriler Top.(1..8)	1.301,9	1.579,9	9,9	8,4	77,8	77,3
10. Kamu Hizmetleri	404,7	508,0	4,1	2,7	15,1	14,2
11. Toplam (9+10)	1.706,6	2.087,9	9,0	7,5	92,9	91,5
12. İthalat Vergisi	170,8	224,2	36,9	29,3	7,1	8,4
13. GSYİH (11+12)	1.877,4	2.312,5	10,6	9,0	100,0	100,0
14. NDAFG	29,7	48,5	123,5	44,6	----	----
15. GSMH (13+14)	1.907,1	2.361,0	11,4	9,6	----	----

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

(**) 1977 yılı sabit fiyatlarına göre hesaplanmıştır.

1.3. Kamu Maliyesi

Önceki iki yılda olduğu gibi, 2004 yılında da kamu maliyesindeki disiplinin sürdürülmesi beklenmektedir. Bu nedenle, 2004 yılı Kamu kesimi finansman gereksiniminin 2003 yılı düzeyinde kalacağı ve ekonomik büyümeye bağlı olarak bu kalemin GSMH içindeki payında 2003 yılına göre gerileme olacağı tahmin edilmektedir.

2004 yılı sonunda kamu gelirlerinde 209,8 trilyon liralık artış meydana gelmesi ve 1,028,9 trilyon liraya ulaşması beklenmektedir. Vergi gelirlerinin kamu gelirleri içindeki payının yaklaşık 5,5 puan artarak yüzde 48'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Transfer harcamalarının ise 78,1 trilyon lira artarak 494,8 trilyon liradan 572,9 trilyon liraya yükseleceği öngörülmektedir. Kamu gelirleri ile transfer harcamaları arasındaki farkı ifade eden kamu harcanabilir gelirinde 131,7 trilyon liralık artış beklenmekte ve bu artışın, kamu cari giderlerinde oluşan 97,3 trilyon liralık artışı karşılaması sonucunda 2003 yılında 154,4 trilyon lira olan kamu tasarruf açığının 34,3 trilyon lira azalarak 120,1 trilyon liraya gerileyeceği tahmin edilmektedir.

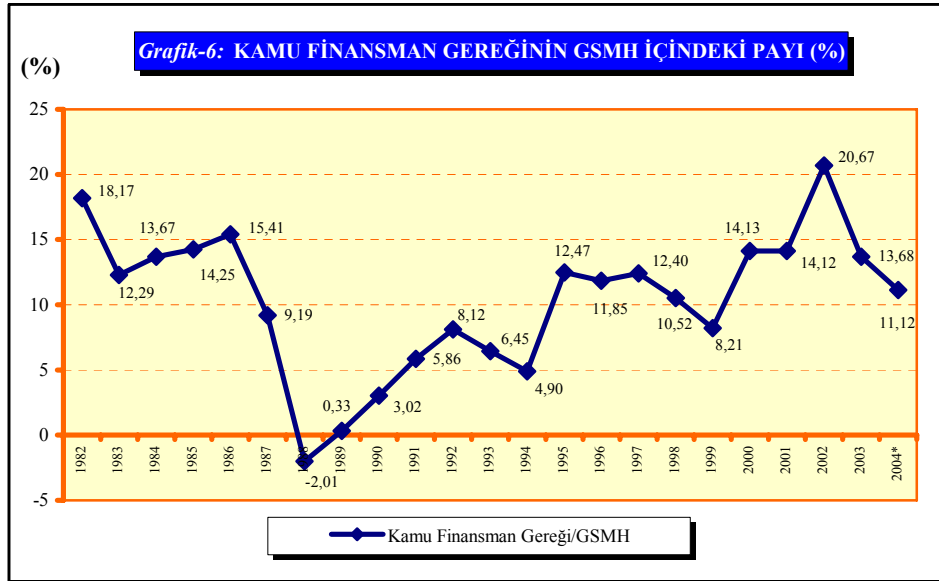
Tablo-4: KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ (Cari Fiyatlarla)

	Milyar TL		ABDS	
	2003	2004*	2003	2004*
1. Kamu Gelirleri	819.182	1.028.931	551.418.015	698.527.495
2. Transferler	494.827	572.904	333.083.710	388.936.864
3. Kamu Harcana. Geliri	324.356	456.027	218.334.304	309.590.631
4. Kamu Cari Giderleri	478.794	576.150	322.291.408	391.140.530
5. Kamu Tasarrufu	-154.438	-120.123	-103.957.103	-81.549.898
6. Kamu Yatırımı	106.416	142.389	71.632.053	96.665.988
7. Kamu Finansman Gereği	260.854	262.512	175.589.156	178.215.886

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Kamu tasarruf açığındaki bu azalmanın, kamu yatırım harcamalarının 106,4 trilyon liradan 142,4 trilyon liraya yükselmesini fonlayacağı ve böylece, 2004 yılında kamu finansman gereği kaleminde önemli bir artışın olmayacağı tahmin edilmektedir. Söz konusu bu gelişmeler neticesinde kamu finansman gereğinin GSMH'ya oranının 2003 yılına göre 2,56 puan azalarak yüzde 13,68'den yüzde 11,12'ye gerilemesi beklenmektedir. Kamu kesiminde meydana gelen açıklar, esas itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti yardım ve kredileri ile finanse edilmektedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Dış yardım ve borçlanmaların GSYİH'ya oranının 2003 yılında yüzde 22.72 olan seviyesinin, 2004 sonunda yüzde 17,93'e düşeceği tahmin edilmektedir. 2004 yılı tahmini değerleri incelendiğinde, bu gelişmenin kurlardaki gerileme, vergi gelirlerinin artması ve özellikle bütçe gelirlerindeki artışın bütçe giderlerindeki artıştan çok daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Bütçe yerel gelirlerinin yaklaşık 191,3 trilyon liralık artışla 791,9 trilyon liraya ulaşması, bütçe giderlerinin ise yaklaşık 179,4 trilyon lira artarak 1.206,6 trilyon lira olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bütçe yerel gelirlerindeki artışın bütçe giderlerindeki artıştan 11,9 trilyon lira fazla olmasının dış yardım ve borçlanmalar kaleminin aynı tutarda azalmasına sebep olacağı ve 2003 yılında 426.5 trilyon lira olan bu kalemin 2004 yılında 414,7 trilyon liraya gerileyeceği öngörülmektedir.

Tablo-5: BÜTÇE DENGESİ (Cari Fiyatlarla)

	Milyar TL		ABD\$	
	2003	2004*	2003	2004*
1. Bütçe Yerel Gelirleri	600.617	791.860	404.294.564	537.583.164
1.1. Vergi Gelirleri	339.141	479.192	228.286.771	325.317.040
1.1.1. Dolaysız Vergiler	168.814	232.078	113.634.342	157.554.650
1.1.2. Dolaylı Vergiler	170.327	247.114	114.652.392	167.762.390
1.2. Diğer Gelirler	114.210	142.500	76.878.308	96.741.344
1.3. Fon Gelirleri	147.266	170.168	99.129.522	115.524.779
2. Bütçe Giderleri	1.027.199	1.206.578	691.441.283	819.129.667
2.1. Cari Giderler	334.498	421.214	225.161.447	285.956.551
2.1.1. Personel Giderleri	285.819	360.214	192.394.299	244.544.467
2.1.2. Diğer Cari Giderler	48.679	61.000	32.767.148	41.412.084
2.2. Transferler	506.948	590.201	341.243.323	400.679.566
2.2.1. Sosyal Transferler	223.159	298.000	150.215.558	202.308.215
2.2.2. Diğer Transferler	283.789	292.201	191.027.765	198.371.351
2.3. Savunma	68.918	78.000	46.390.934	52.953.157
2.4. Yatırımlar	116.835	117.163	78.645.579	79.540.394
3. Dış Yardım ve Borçlanmalar	426.583	414.718	287.146.719	281.546.504
3.1. Dış Yardımlar	163.813	170.423	110.268.101	115.697.895
3.1.1. TC Yardımları	162.357	170.163	109.287.524	115.521.385
3.1.2. Diğer Yardımlar	1.457	260	980.577	176.511
3.2. Borçlanmalar	262.770	244.295	176.878.618	165.848.608
3.2.1. Dış Borçlanmalar	269.719	250.049	181.556.549	169.754.922
3.2.2. İç Borçlanmalar	-6.950	-5.754	-4.677.931	-3.906.314

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Bütçe yerel gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranı 2003 yılında yüzde 58,47 iken 2004 yılında bu oranın yüzde 65,63'e ulaşması beklenmektedir. 2003 yılının aksine, 2004 yılında bu oranın artmasında en büyük katkının dolaysız ve dolaylı vergilerdeki artışlardan sağlanacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde vergi gelirlerinin GSYİH içindeki payının bir önceki yıla göre artarak yüzde 18,06'dan yüzde 20,72'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. 2004 yılı içerisinde, ithalatı yapılan birçok mal üzerindeki Fiyat İstikrar Fonu kesintilerinin indirilmesi veya sıfırlanması ile tüketim malları üzerindeki Katma Değer Vergisi (KDV) oranlarında indirimle gidilmesine veya tamamen kaldırılmasına, Kurumlar Vergisinin yüzde 15'ten yüzde 10'a indirilmesi ve kamu çalışanları ile emeklilerine Temmuz 2004 tarihinden itibaren yüzde 14'lük maaş zammı verilmesine rağmen vergi gelirlerinde artış meydana geleceği beklentisinin, uygulanan mali politikaların ve vergi tahsilatlarının hızlandırılmasından ve artırılmasından, ithalattaki yüksek artıştan ve bazı ithal mallara (sigara ve alkollü içki vb.) uygulanan KDV oranlarının yükseltilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Fon gelirlerinin bütçe yerel gelirleri içindeki payının 3,03 puan azalarak yüzde 24,52'den yüzde 21,49'a, ve diğer gelirlerin yüzde 19,02'den yüzde 17,99'a gerilemesi beklenirken, bunun tersine vergi gelirlerinin 4,05 puan artarak yüzde 60,51'e yükseleceği öngörülmektedir.

Cari giderlerin bütçe giderleri içindeki payının yüzde 32,56'dan yüzde 34,91'e ve personel giderlerinin payının yüzde 27,82'den 28,85'e yükselmesi beklenirken, transfer giderlerinin toplam bütçe giderleri içindeki payının 0,44 puan azalarak yüzde 48,92 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Bütçe yerel gelirleri ile bütçe giderleri arasında meydana gelen negatif fark dış yardım ve borçlanmalarla finanse edilmektedir. 2003 yılında 1.027,1 trilyon lira olan bütçe giderlerinin yüzde 41,52'sine denk gelen 426,5 trilyon liralık kısmı dış yardım ve borçlanmalar yoluyla kapatılırken, 2004 yılında 1.206,5 trilyon lira olan bütçe giderlerinin 414,7 trilyon liralık kısmının dış yardım ve borçlanmalar yolu ile finanse edilmesi ve bu oranın ciddi seviyede gerileyerek yüzde 34,37 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu finansman ile savunma harcamaları, yatırım projelerinin önemli bir bölümü, cari ve transfer ödemeleri karşılanmaktadır.

Keza, yapılan tahminler neticesinde bütçe açığı olarak tanımlanan borçlanmalar kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payının da 5,33 puan azalarak yüzde 43,75'ten yüzde 30,85'e gerilemesi beklenmektedir.

Tablo-6: BÜTÇE GÖSTERGELERİ (%)

	2003	2004*
Bütçe Yerel Gelirleri / Bütçe Giderleri	58,47	65,63
Vergi Gelirleri / Bütçe Yerel Gelirleri	56,46	60,51
Fon Gelirleri / Bütçe Yerel Gelirleri	24,52	21,49
Cari Giderler / Bütçe Giderleri	32,56	34,91
Personel Giderleri / Bütçe Giderleri	27,82	29,85
Transferler / Bütçe Giderleri	49,35	48,91
Dış Yardım ve Borçlanmalar / Bütçe Giderleri	41,52	34,37
Borçlanma / Bütçe Yerel Gelirleri	43,75	30,85
Vergi Gelirleri / GSYİH	18,06	20,72

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

1.4. Ödemeler Dengesi

Ekonomide yaşanan olumsuzluklar, 2001 yılı ortalarından itibaren tersine dönmeye başlamış ve 2002 yılından bu yana büyüme sürecine girmiştir. 2004 yılında da kur ve faiz oranlarındaki gerilemeye paralel olarak üretim, yatırım ve tüketim harcamalarında talep artışı yaşanacağı ve bu durumun sonuçlarının ödemeler dengesine yansıtacağı tahmin edilmektedir. Cari işlemler dengesinin, döviz kurlarındaki gerileme paralelinde gözlenen ithalat artışının neden olduğu dış ticaret açığındaki büyümeye rağmen görünmeyen işlemler dengesindeki pozitif gelişmenin, meydana gelen dış ticaret açığının büyük bir kısmını karşılaması sonucu 69 milyon dolar açık vermesi beklenmektedir. 2004 sonuna göre sermaye hareketleri dengesinin 237,6 milyon dolar, rezerv hareketlerinin ise 81 milyon dolar azalarak 200 milyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Net hata ve noksan kaleminin ise 4,7 milyon dolar gerileyerek 31,4 milyon dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Tablo-7: ÖDEMELER DENGESİ (MİLYON ABDS)

Sektörler	2003	2004*
1.Cari İşlemler		
1.1. Dış Ticaret		
1.1.1. Dışsatım	50,8	66,0
1.1.2. Dışalım	-477,8	-753,0
Dış Ticaret Dengesi	-427	-687,0
1.2. Görünmeyen İşlemler		
1.2.1. Turizm (Net)	178,8	271,1
1.2.2. Diğer Görünmeyenler (Net)	267,6	346,9
Görünmeyen İşlemler Dengesi	446,4	618,0
Cari İşlemler Dengesi	19,4	-69,0
2. Sermaye Hareketleri		
2.1. TC Yardım ve Kredileri	178,7	166,8
2.2. Diğer Sermaye Hareketleri (Net)	46,8	70,8
Sermaye Hareketleri Dengesi	225,5	237,6
Genel Denge	244,9	168,6
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	-281,0	-200,0
4. Net Hata ve Noksan	36,1	31,4
Ortalama ABD \$ Kuru	1.485.591,9	1.473.000,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

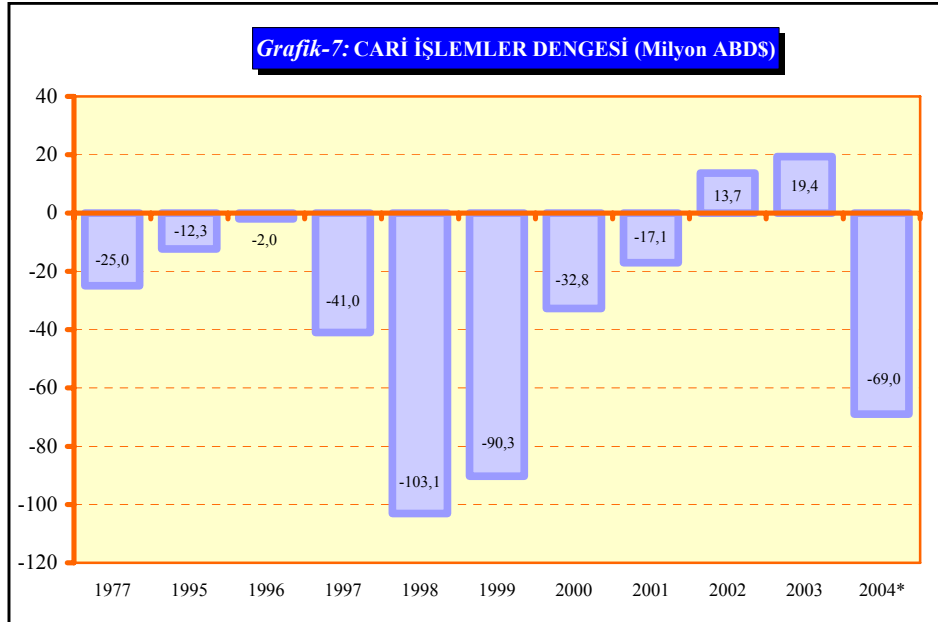
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

1.4.1. Cari İşlemler

2002 yılı sonuna göre artış trendine giren dış ticaret açığındaki büyümenin 2003 yılında olduğu gibi 2004 yılında da devam edeceği ve 427,0 milyon dolardan 687 milyon dolara ulaşacağı düşünülmektedir. 2004 yılında, kur ve faizlerdeki düşüşün devam etmesi ve yine bu yıl içerisinde birçok tüketim malında gümrük fonlarının kaldırılması ile KDV oranlarının indirilmesi nedeniyle oluşan maliyetlerdeki gerileme, tüketim malları üzerinde talep yaratmış ve bu durum ithalatın artmasına neden olmuştur. İhracatta (dışsatım) beklenen 15,2 milyon dolarlık düşük tutardaki artışa karşın ithalatta (dışalım) oluşması beklenen 275,2

milyon dolarlık yüksek tutardaki artış nedeniyle, dış ticaret dengesi açığının 260 milyon dolar büyümesi ve 687 milyona ulaşması beklenmektedir.

Görünmeyen işlemler dengesini oluşturan turizm ve diğer görünmeyen işlemler kalemlerindeki toplam artışın 2004 sonuna göre 171,6 milyon dolar olarak gerçekleşmesi ve görünmeyen işlemler dengesi kaleminin 618 milyona yükselmesi öngörülmüştür. Turizm gelirlerinin ve diğer görünmeyen işlemler gelirlerinin olumlu etkisiyle 618 milyona ulaşması beklenen görünmeyen işlemler dengesinin, 687 milyon dolarlık dış ticaret açığını büyük oranda kapatarak, cari dengenin açığının 69 milyon dolarda kalmasını sağlaması beklenmektedir.

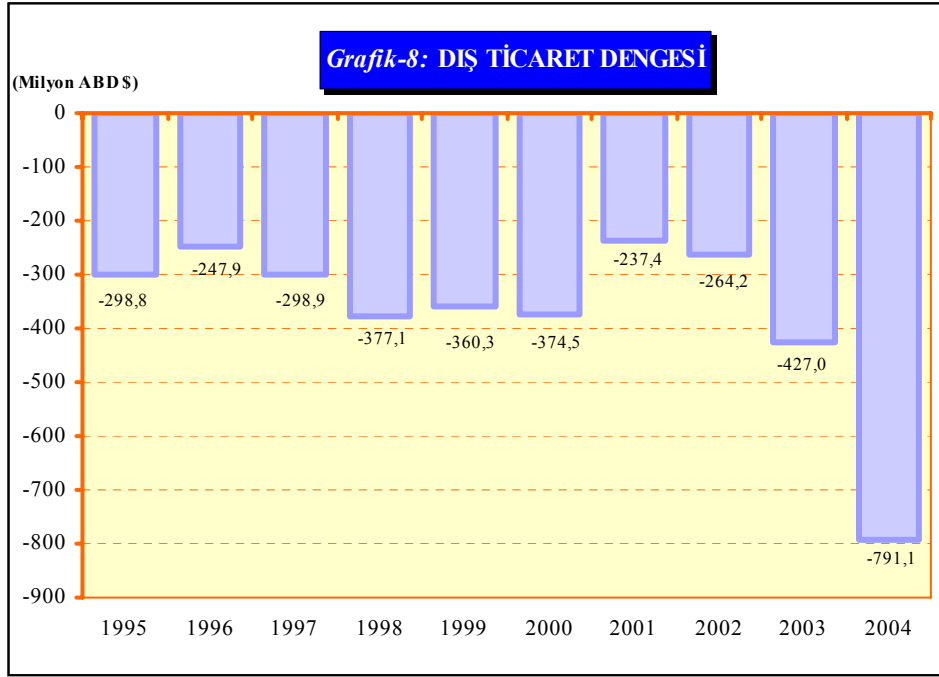
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

1.4.1.1. Dış Ticaret Dengesi

Bu bölümde, 2004 yılında gerçekleşen dış ticaret rakamları kullanılmıştır.

2003 yılında 427,0 milyon dolar olan dış ticaret dengesindeki açık, ithalattan ve kurlardan kaynaklanan unsurlardan dolayı yüzde 85,27 büyüyerek 791,1 milyon dolara ulaşmıştır. 2004 yılında ihracat yüzde 22,05 artarak 62,0 milyona, ithalat ise yüzde 78,62 yükselerek 853,1 milyona ulaşmıştır.

İhracatın ithalatı karşılama oranı bir önceki yıla kıyasla 3,36 puan gerileyerek yüzde 7,27 olmuştur. İhracatın GSYİH'ya oranı yüzde 4,02'den yüzde 3,95'e gerilemiş, ithalatın GSYİH'ya oranı yüzde 37,80'den yüzde 54,34'e artmış ve dış ticaret açığının GSYİH'ya oranı yüzde 33,79'dan yüzde 50,39'a yükselmiştir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

İhracatın sektörlere göre dağılımı incelendiği zaman tarım ürünlerinin toplam ihracat içinde miktarsal olarak 20,9 milyon dolardan 21,1 milyon dolara yükseldiği, ancak yüzde payının 41,1'den 34,0'a gerilediği görülmektedir. Tarım ürünlerindeki miktarsal artış sadece narenciye alt kalemindeki artıştan kaynaklanmaktadır.

Sanayi ürünleri, toplam ihracat içindeki en büyük paya sahip olma özelliğini sürdürmüş ve bir önceki yıla göre 6 puanlık bir artışla yüzde 63,3'e yükselmiştir. İşlenmiş tarım ve gıda fasıllarındaki artışa karşın, konfeksiyon ve diğer sanayi fasıllarının payında 2004 yılı sonunda gerileme görülmektedir, 2004 yılında mineral ürünlerinin değeri 1,0 milyon doları aşmış ve 1,5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo-8: İHRACATIN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI (MİLYON ABD\$)

Sektörler	2003	%	2004	%
1. Tarımsal Ürünler	20,9	41,1	21,1	34,0
1.1. Narenciye	17,8	35,1	20,1	32,4
1.2. Patates	0,4	0,8	0,0	0,0
1.3. Canlı Hayvan	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4. Diğer	2,7	5,2	1,0	1,6
2. Sanayi Ürünleri	29,2	57,6	39,4	63,6
2.1. İşlenmiş Tarım ve Gıda	16,6	32,7	24,9	40,2
2.2. Konfeksiyon	10,2	20,1	11,7	18,9
2.3. Diğer	2,4	4,8	2,8	4,5
3. Mineraller	0,7	1,3	1,5	2,4
Toplam	50,8	100,0	62,0	100,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

İhracatın ana mal gruplarına göre dağılımına bakıldığında 62,0 milyon dolarlık ihracatın yüzde 91,80'ine tekabül eden 56,9 milyon dolarlık kısmının yiyecek ve canlı hayvanlar (%61,0), içkiler ve tütün (%11,6) ile çeşitli mamüller (%19,2) ana mal gruplarından oluştuğu görülmektedir.

Tablo-9: İHRACATIN ANA MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (MİLYON ABD\$)

Mal Grubu	2003	%	2004	%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	30,5	60,0	37,8	61,0
2. İçkiler ve Tütün	6,2	12,2	7,2	11,6
3. Yakıttan Gayri Yenmeyen Maddeler	2,0	3,9	3,2	5,1
4. Mineral Yakıt.. Yağlayıcı Madde ve İlgili Olanlar	0,5	1,0	---	---
5. Hayvan ve Sebze Yağları	0,2	0,4	0,1	0,2
6. Kimyevi Maddeler	1,1	2,2	1,5	2,4
7. Yapıldığı Madde Cinsine Göre Tasnif Edilenler	0,1	0,2	0,2	0,3
8. Makine ve Nakliye Araçları	0,0	0,0	0,1	0,2
9. Çeşitli Mamüller	10,2	20,1	11,9	19,2
Toplam	50,8	100,0	62,0	100,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

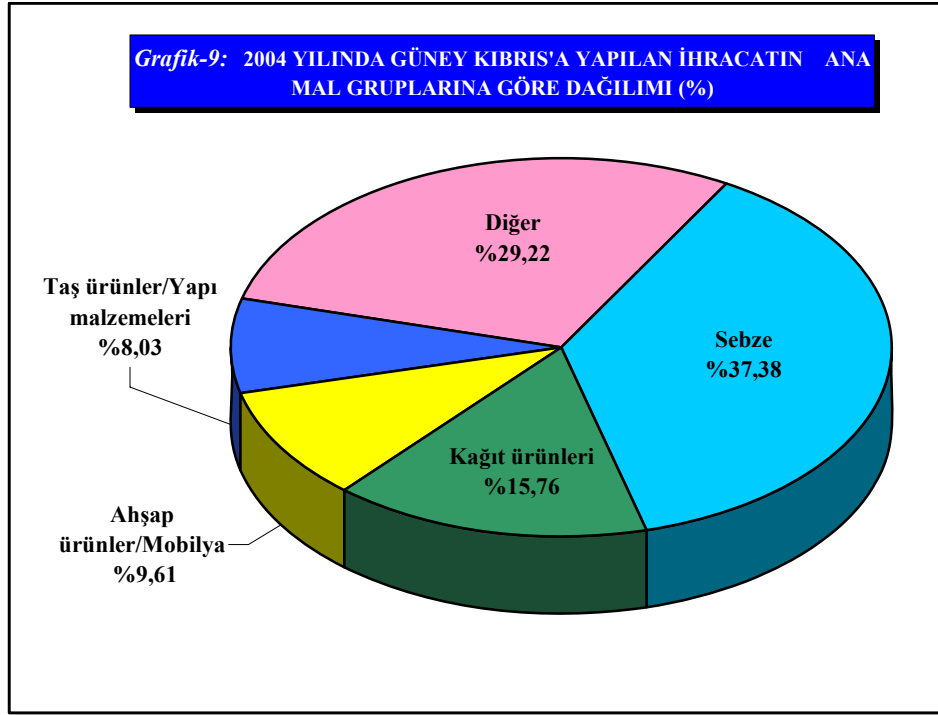
İhracatın yüzde 70,8'i OECD ülkelerine, yüzde 19'u diğer Avrupa ülkelerine, yüzde 7'si Orta Doğu ülkelerine ve yüzde 3,2'si ise diğer ülkelere yapılmaktadır. OECD ülkelerine yapılan yüzde 70,8'lik ihracatın yüzde 46,3'ü Türkiye'ye, yüzde 24,5'i ise Avrupa Birliği ülkelerine gerçekleştirilmektedir. OECD ülkelerinin toplam ihracat içindeki payında 2003 yılına göre 0,9 puan artış olurken, diğer Avrupa ülkelerinin payında 0,9 puanlık gerileme olmuştur. Türkiye'ye yapılan ihracatta 1,2 puanlık bir artış yaşanmasına karşın AB ülkelerine yapılan ihracatta 0,3 puan gerileme olmuştur.

Tablo-10: İHRACATIN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (MİLYON ABDS)

Ülkeler	2003	%	2004	%
A. OECD	35,5	69,9	43,9	70,8
1. Türkiye	22,9	45,1	28,7	46,3
2. AB Ülkeleri	12,6	24,8	15,2	24,5
a) Birleşik Krallık	11,9	23,4	13,5	21,8
b) Almanya	0,1	0,2	0,2	0,3
c) Diğer AB Ülkeleri	0,6	1,2	1,5	2,4
3. EFTA Ülkeleri	---	---	---	---
4. Japonya	---	---	---	---
5. ABD	---	---	0,0	0,0
6. Diğer OECD Ülkeleri	---	---	---	---
B. Diğer Avrupa Ülkeleri	10,1	19,9	11,8	19,0
C. Orta Doğu Ülkeleri	3,8	7,4	4,3	7,0
D. Uzak Doğu Ülkeleri	---	---	---	---
E. Diğer Ülkeler	1,4	2,8	2,0	3,2
Toplam	50,8	100,0	62,0	100,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanarak 23 Ağustos 2004 tarihinde yürürlüğe giren ve esas itibarıyla kuzeyden güneye ticari mal akışını düzenleme amacını taşıyan “Yeşil Hat Tüzüğü” çerçevesinde, Güney Kıbrıs’a 2004 yılı sonuna göre 625.570 dolara denk gelen 275.560 Kıbrıs Liralık ihracat yapılmıştır. Bu ihracatı yüzde 37,38’ini sebze, yüzde 15,76’sını kağıt ürünleri, yüzde 9,61’ini ahşap ürünler/mobilya, yüzde 8,03 taş ürünler/yapı malzemeleri ve yüzde 29,22’sini ise diğerleri oluşturmaktadır. Güney Kıbrıs ile yapılan ticaretin beklentilerin altında kaldığı anlaşılmaktadır. “Doğrudan Ticaret Tüzüğü”nün mal akışını hızlandıracağı ve dolayısıyla ihracat üzerinde olumlu etki yaratma beklentisi, bu tüzüğün Avrupa Birliği Konseyinde kabul edilmemesi neticesinde karşılanmamıştır.

Kaynak: Kıbrıs Türk Ticaret Odası.

Diğer taraftan ithalatın ana mal gruplarına göre dağılımına bakıldığında geçen yıla göre en büyük ilk dört ana mal grubunun toplam ithalat içindeki payının yüzde 74,5’den yüzde 77,6’ya yükseldiği görülmektedir. En büyük ilk dört grup içerisinde ilk sırayı makine ve nakliye araçları ana mal grubu yüzde 35,7 ile almakta olup 2003 yılına göre 6,1 puan artmıştır. Yapıldığı maddenin cinsine göre tasnif edilen ana mal gurubu yüzde 24,4 payla ikinci en büyük sırayı

almaktadır. Bunları yüzde 9,4'lük payla yiyecek ve canlı hayvanlar ana mal grubu ve yüzde 8,1'lik payla mineral yakıtlar yağlayıcı madde ve ilgili olanlar ana mal grubu takip etmektedir. 2003 yılında dördüncü sırada bulunan kimyevi maddeler ana mal grubu ise 2004 yılında beşinci sıraya gerilemiştir.

Tablo-11: İTHALATIN ANA MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (MİLYON ABD\$)

Mal Grubu	2003	%	2004	%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	58,4	12,2	80,3	9,4
2. İçkiler ve Tütün	32,9	6,9	45,2	5,3
3. Yakıttan Gayrı Yenmeyen Maddeler	7,0	1,5	13,5	1,6
4. Mineral Yakıt. Yağlayıcı Madde ve İlgili Olanlar	36,6	7,6	68,9	8,1
5. Hayvan ve Sebze Yağları	4,7	1,0	5,3	0,6
6. Kimyevi Maddeler	46,0	9,6	66,0	7,7
7. Yapıldığı Madde Cinsine Göre Tasnif Edilenler	110,4	23,1	207,7	24,4
8. Makine ve Nakliye Araçları	141,3	29,6	304,5	35,7
9. Çeşitli Mamüller	40,5	8,5	61,7	7,2
Toplam	477,8	100,0	853,1	100,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

İthalatın ülkeler itibarıyla dağılımının yapısında, bir önceki yıla göre önemli bir değişim olmadığı ve toplam ithalatın yüzde 92,1'inin OECD ülkelerinden, yüzde 3,7'sinin diğer ülkelerden, yüzde 2,8'inin Orta Doğu ülkelerinden, yüzde 1'inin diğer Avrupa ülkelerinden ve yüzde 0,4'ünün Uzak Doğu ülkelerinden yapıldığı görülmektedir. OECD ülkelerinden yapılan ithalatta Türkiye birinci sıradaki yerini koruyarak yüzde 60,1 ile en büyük payı almaktadır. Onu yüzde 26,3 payla AB ülkeleri izlemektedir.

Tablo-12: İTHALATIN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (MİLYON ABDS)

Ülkeler	2003	%	2004	%
A. OECD	435,8	91,2	785,9	92,1
1. Türkiye	299,3	62,6	512,4	60,1
2. AB Ülkeleri	115,0	24,1	224,4	26,3
a) Birleşik Krallık	49,3	10,3	91,0	10,7
b) Almanya	26,5	5,6	53,3	6,2
c) Diğer AB Ülkeleri	39,2	8,2	80,1	9,4
3. EFTA Ülkeleri	1,4	0,3	1,2	0,1
4. Japonya	15,3	3,2	37,2	4,4
5. ABD	3,7	0,8	7,1	0,8
6. Diğer OECD Ülkeleri	1,1	0,2	3,6	0,4
B. Diğer Avrupa Ülkeleri	8,9	1,9	8,2	1,0
C. Orta Doğu Ülkeleri	12,7	2,7	23,5	2,8
D. Uzak Doğu Ülkeleri	4,0	0,8	3,5	0,4
E. Diğer Ülkeler	16,4	3,4	32,0	3,7
Toplam	477,8	100,0	853,1	100,0

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

Ülkelere göre ihracatın ithalatı karşılama oranı incelendiği zaman, Türkiye ile yapılan dış ticaret işlemlerinde bu oranın önceki yılın sonuna göre 2,05 puanlık azalarak yüzde 5,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir. AB ülkelerinde ise ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 6,77'dir. 2003 yılında bu oranlar sırası ile yüzde 7,65 ve yüzde 10,96 olmuştur. Netice itibarıyla 791,1 milyon dolarlık dış ticaret açığının yüzde 93,14'lük kısmına tekabül eden 736,8 milyon doları, bu iki ülke grubuyla yapılan dış ticaret işlemlerinden kaynaklanmakta olup 483,7 milyon doları Türkiye'ye, 209,2 milyon doları ise AB ülkelerine aittir.

1.4.1.2. Görünmeyen İşlemler Dengesi

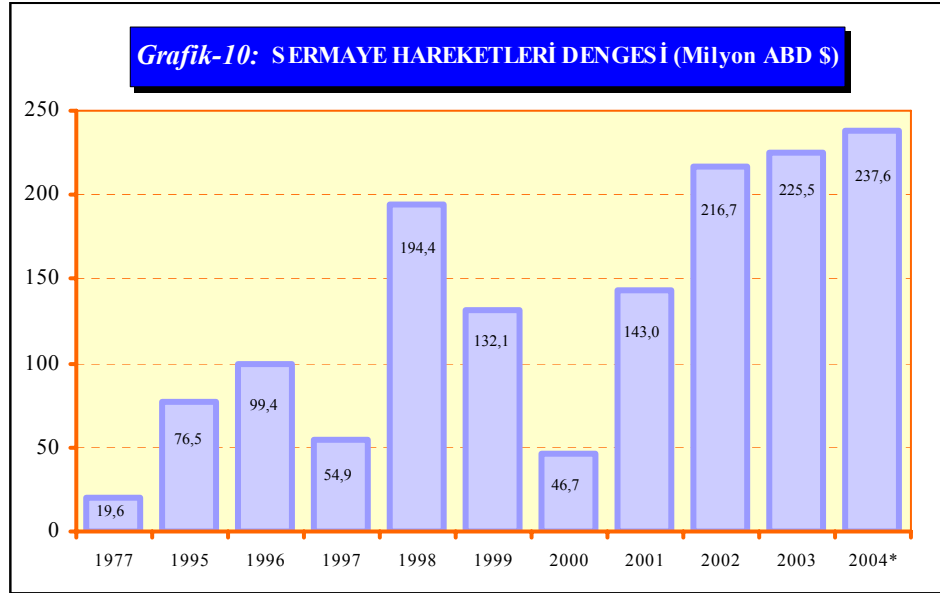
Görünmeyen işlemler dengesinin bir önceki yıla göre 171,6 milyon dolar artarak 446,4 milyon dolardan 618 milyon dolara yükselmesi beklenmektedir. Söz konusu 171,6 milyon dolarlık artışın 92,3 milyon dolarlık kısmının turizm

alt kaleminde, 79,3 milyon dolarlık kısmının ise diğer görünmeyenler alt kaleminde meydana geleceği tahmin edilmektedir.

Dış ticaret dengesinde 791,1 milyon dolar olarak gerçekleşen açığın 618 milyon dolarlık kısmının görünmeyen işlemler dengesinde oluşması beklenen meblağ ile karşılanması sonucunda dahi cari işlemler dengesinin 2004 yılı sonunda 173,1 milyon dolarlık açık vermesi beklenmektedir. 2003 yılında cari işlemler dengesinin 19,4 milyon dolar pozitif bakiye verdiği dikkate alındığında, 2004 yılında oluşması beklenen 173,1 milyon dolarlık açığın tamamının ithalattaki artıştan kaynaklanacağı anlaşılmaktadır.

1.4.2. Sermaye Hareketleri

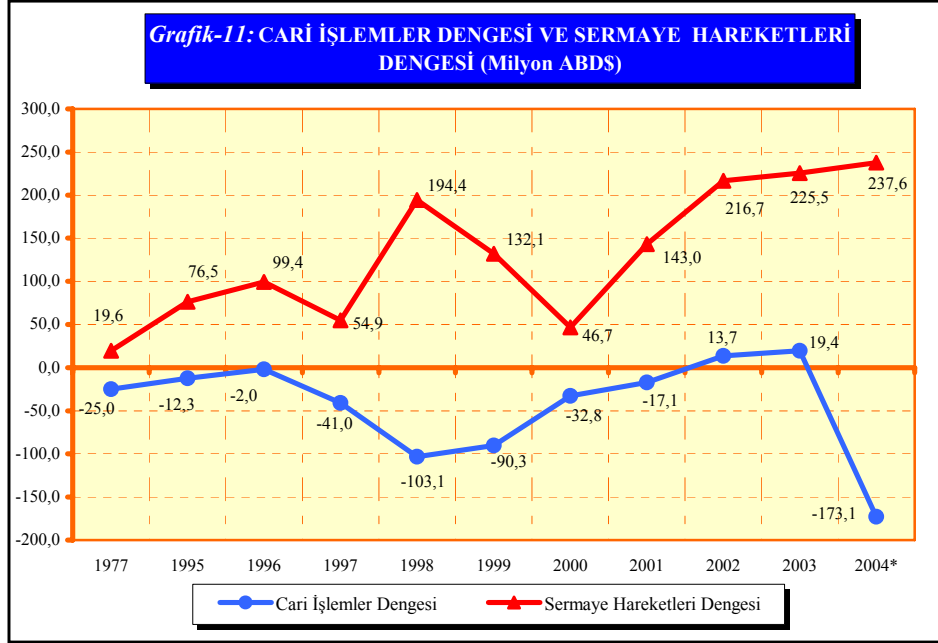
TC yardım ve kredileri ile kısa vadeli diğer sermaye hareketlerinin toplamı olarak tanımlanan sermaye hareketleri dengesinin, 2003 yılına göre 12,1 milyon dolar artarak 237,6 milyon dolara ulaşması beklenmektedir. TC yardım ve kredilerinde meydana gelen değişimler dışarıda tutulduğunda, ülkeye giren sermaye tutarının sadece 24 milyon dolar artarak 70,8 milyon dolar düzeyinde kalacağı hesaplanmaktadır. Bu dönem içerisinde TC yardım ve kredilerinin kullanımı sonucu yatırım kaynaklı 166,8 milyon dolar sermaye girişi öngörülmektedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

1.4.3. Genel Denge

Yukarıda açıklaması yapılan gelişmeler neticesinde, cari işlemler dengesi ile sermaye hareketleri bileşiminden oluşan genel dengenin, 76,3 milyon dolar azalarak 168,6 milyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

1.4.4. Rezerv Hareketleri

2003 yılında 281 milyon dolar olan rezervlerin 81 milyon dolar azalarak 200 milyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Rezervlerdeki bu azalış büyük oranda, genel denge kaleminde öngörülen 76,3 milyon dolarlık düşüştan kaynaklanmaktadır.

1.4.5. Net Hata ve Noksan

2003 yılında 36,1 milyon dolar artı bakiye veren net hata ve noksan kaleminin 2004 yılı sonunda 4,7 milyon dolar azalarak 31,4 milyona gerilemesi beklenmektedir. Bu durum ödemeler dengesinde kaydedilmesi gereken bazı verilerin eksikliğinin giderildiğini veya kayıt tashihlerinin yapıldığını göstermektedir.

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

2. BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞMELER

2.1. Genel Değerlendirme

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde 2000 yılından itibaren uygulanmakta olan ekonomik program, Türkiye’de enflasyon ve bütçe disiplini öngören maliye politikalarındaki olumlu gelişmelerin yarattığı istikrarlı makroekonomik ortamın 2004 yılında da sürdürülebilmesine paralel olarak, başarılı bir şekilde yürütülmektedir. 2003 yılında olduğu gibi enflasyon ve faiz oranlarındaki gerileme devam etmiş, Türk Lirası yabancı paralar karşısında değer kazanmıştır. Faiz oranlarındaki gerilemeyle birlikte aracılık maliyetlerinin düşürülmesine yönelik alınan kararlar, bankaların kullanılabileceği kaynakların artmasına ve dolayısıyla reel sektöre daha fazla kaynak aktarabilmesine imkan tanımıştır. Makroekonomik gelişmelerin yanısıra AB ile ilgili beklentiler, genelde ekonomik faaliyetler üzerinde olumlu etki yaratmıştır.

2000 yılından itibaren reforma tabi tutulan sektörün 2004 yılı sonuna geldiği zaman çok daha sağlıklı bir yapıda olduğu görülmektedir. Bankacılık sektörü mevzuatı uluslararası iyi örnekler takip edilerek, yakınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Kamu kesiminin sektör içindeki açığı düşmüş, reel sektöre kullanılan kredi arzı artmaya başlamıştır.

İstikrarlı ortam bankacılık sektörü bilançosunun 2003 yılına göre dolar bazında yüzde 33 oranında büyümesine yol açmıştır. Yukarıda belirtilen gelişmeler neticesinde, bankacılık sektörü toplam aktif büyüklüğü 2003-2004 döneminde 685.9 milyon dolar artarak 2.077,8 milyondan 2.763,1 milyona yükselmiştir. Toplam kredi hacmi ekonomideki iyileşmeye paralel olarak belirtilen dönem içerisinde 560,2 milyondan 808,2 milyona ulaşmıştır. Sektöre duyulan güvenin artarak devam etmesiyle 2004 yıl sonunda toplam mevduat tutarı 2.390,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Özkaynak toplamında ise 35,7 milyon dolarlık bir artış gerçekleşmiş ve 141,6 milyon dolara yükselmiştir. Bu dönem içerisinde toplam aktiflerin GSMH’ya oranı yüzde 162’den yüzde 172’ye, toplam kredilerin GSMH’ya oranı yüzde 44’den yüzde 50’ye ve toplam mevduatın GSMH’ya oranı yüzde 139’dan yüzde 149’a ulaşmıştır.

Bankacılık sektörü 2004 yılı özet bilanço büyüklüklerinin dolar bazında yıllık değişim hızında bir önceki yıla göre artışlar meydana gelmiştir. Ancak bu değişim hızındaki artışın 2003 yılına kıyasla 2004 yılında aktif toplamı, krediler ve mevduatta yavaşladığı, özkaynaklarda ise artmaya devam ettiği görülmektedir. 2004 sonu itibarıyla toplam aktifler yüzde 33,02, toplam krediler yüzde 44,28, toplam mevduat yüzde 33,85 ve toplam özkaynaklar yüzde 33,70

oranında büyümüştür. 2003 sonunda aynı sıraya göre bu oranlar yüzde 50,59, yüzde 53,15, yüzde 53,64 ve yüzde 6,38 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo-13: BANKA BİLANÇO BÜYÜKLÜKLERİNİN DOLAR BAZINDA DEĞİŞİMİ

	Yıllar		Değişim Hızı (%)	
	2003	2004	2003	2004
Toplam Aktifler	2.077.222.594	2.763.156.248	50,69	33,02
Toplam Krediler	560.210.197	808.292.229	53,15	44,28
Toplam Mevduat	1.785.885.868	2.390.388.198	53,64	33,85
Toplam Özkaynaklar	105.943.943	141.648.908	6,38	33,70
Toplam Aktif / GSMH (%)	162	172	--	--
Toplam Kredi / GSMH (%)	44	50	--	--
Toplam Mevduat / GSMH (%)	139	149	--	--
GSMH	1.283.700.000	1.602.860.439	--	--

Kaynak: KKTC Merkez Bankası, Devlet Planlama Örgütü.

2004 yılında KKTC bankacılık sektöründeki faal banka sayısı 1 adet artmıştır. Sektörde faaliyet gösteren banka sayısı 2003 yıl sonunda 24 iken 2004 yıl sonunda 25'e yükselmiştir. Bu 25 bankanın 2'si kamu mevduat bankası, 17'si özel sermayeli banka ve 6'sı da şube bankasıdır. Bu dönemde kamu mevduat ve özel sermayeli banka sayısı aynı kalmış, şube banka sayısı 1 adet artmıştır.

Sektördeki 2004 sonuna göre 138 adet şube bulunmaktadır. Banka sayısındaki artışın yanısıra, 2004 yılında, bankaların şube sayısında da artış meydana gelmiştir. 2003 yılında 134 olan konsolide şube sayısı 4 adet artarak 138'e yükselmiştir. Bu dönemde özel sermayeli banka şube sayısı 100'den 101'e ve şube bankalarının şube sayısı da 18'den 21'e yükselmiştir.

Bankaların personel sayısı 2003 yılına göre 183 kişilik artış göstermiş ve 2004 yılsonu itibarıyla 2,276 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönem içerisinde personel sayısının 183 kişi arttığı gözlenmektedir. Kamu mevduat bankalarının banka ve şube sayısı değişmezken, personel sayısı 73 kişi artmıştır. Özel sermayeli bankaların banka sayısı aynı kalırken şube sayısı 1 adet artmış buna karşın personel sayısı 70 kişi artmıştır. Şube bankalarının gerek banka gerekse şube sayısındaki artışa paralel olarak personel sayısında 40 kişilik artış olmuştur.

Kamu mevduat bankaları personelinin toplam içindeki payı yüzde 12'den 14'e ve şube bankaların payı yüzde 10'dan yüzde 11'e artarken, özel sermayeli bankaların payının yüzde 78'den yüzde 75'e gerilediği gözlenmektedir.

Tablo-14: BANKA, ŞUBE VE PERSONEL SAYISI

	Banka Sayısı		Konsolide Şube Sayısı		Konsolide Personel Sayısı	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	2	2	16	16	256	329
Özel Sermayeli Bankalar	17	17	100	101	1.628	1.698
Şube Bankaları	5	6	18	21	209	249
Genel Toplam	24	25	134	138	2.093	2.276

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Bu bölümde, K.T.Kooperatif Merkez Bankası Ltd. özel sermayeli bankalar grubunda gösterilmiştir.

2003 yılında banka başına düşen ortalama kişi sayısı 8,991, şube başına düşen ortalama kişi sayısı 1,610 ve banka personeli başına düşen kişi sayısı 103 iken 2004 sonunda bunlar sırasıyla 8.722, 1.580 ve 96 kişi olarak gerçekleşmiştir.

Tablo-15: BANKA, ŞUBE VE PERSONEL BAŞINA DÜŞEN KİŞİ SAYISI

Yıllar	Banka (Kişi)	Şube (Kişi)	Personel (Kişi)
2003	8.991	1.610	103
2004	8.722	1.580	96

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü, enflasyondaki düşüşün devam etmesi, ekonomik büyüme, genelde istikrarlı makroekonomik ortam ve AB beklentisi nedenleriyle 2004 yılında bir önceki yılsonuna göre, yüzde 27,90 oranında artarak 3.708,4 trilyon TL seviyesine yükselmiştir. Toplam aktifler, dolar cinsinden ise yüzde 33.02 oranında artarak, 2003 yılında 2.077,2 milyon dolardan 2004 yıl sonunda Türk Lirasının yabancı paralar karşısında değer kazanmasının da etkisiyle 2.763,1 milyon dolara yükselmiştir.

Bankacılık sektöründe kamu mevduat bankalarının toplam aktifler içerisindeki payı daralırken, özel sermayeli bankalar seviyesini korumuş, şube bankalarının toplam aktif içindeki payı bir önceki yıl sonuna göre artmıştır. Şube bankalarının payındaki artış yeni bir bankanın faaliyete başlamasından kaynaklanmıştır. Kamu mevduat bankalarının toplam krediler içindeki payı yüzde 13,28'den yüzde 14,00'e ve şube bankalarının payı yüzde 2,72'den yüzde 4,04'e arttığı gözlenmektedir. Buna karşın özel sermayeli bankaların toplam krediler içindeki payı yüzde 84'den yüzde 81,96'ya gerilemiştir. Toplam mevduatın dağılımına bakıldığı zaman kamu ve özel sermayeli bankaların payı daralmış, şube bankaların payı ise yüzde 26,74'den yüzde 31,33'e artmıştır.

Tablo-16: GRUP PAYLARINDAKİ GELİŞMELER (Yüzde)

	Toplam Aktifler		Toplam Krediler		Toplam Mevduat	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	12,77	10,93	13,28	14,00	13,21	12,13
Özel Sermayeli Bankalar	59,58	59,46	84,00	81,96	60,05	56,54
Şube Bankaları	27,65	29,61	2,72	4,04	26,74	31,33
Sektör Toplamı	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Bankacılık sektörü yoğunlaşma açısından incelendiği zaman 2004 yılında aktif büyüklüğü açısından en büyük beş bankanın sektör içindeki payı 2003 yılına göre 2,53 puan artarak yüzde 69,23'e yükselmiştir. En büyük on bankanın payında ise aynı dönem içerisinde sadece 0,10 puan azalma meydana gelmiş ve yüzde 89,39'dan yüzde 89,29'a gerilemiştir. En büyük 5 bankanın toplam krediler içerisindeki payı ise önemli oranda artmıştır. 2003 sonunda yüzde 57,17 olan bu oran 2004 sonunda yüzde 65,44'e yükselmiştir. En büyük on bankanın toplam krediler içinde 2003 yılında yüzde 83,89 olan payı 0,73 puan artarak yüzde 84,62 olmuştur. En büyük beş bankanın toplam mevduat içindeki payı yüzde 65,98'den yüzde 69,05'e yükselmiş, en büyük on bankanın payı ise yüzde 90,79 ile seviyesini korumuştur.

Tablo-17: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YOĞUNLAŞMA (Yüzde)

	Toplam Aktifler		Toplam Krediler		Toplam Mevduat	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
İlk beş banka (*)	66.70	69,23	57.17	65,44	65.98	69,05
İlk on banka (*)	89.39	89,29	83.89	84,62	90.87	90,79

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.
(*) Aktif büyüklüğüne göre

2003 yılında aktif büyüklüğü 50 milyon dolara kadar olan banka sayısı 14 olarak aynı kalırken 2004 yılında 50-100 milyon dolar arasındaki banka sayısı 1 adet azalarak 3'den 2'ye; 100-250 milyon dolar arasındaki banka sayısı 1 adet artarak 6'ya, 250-500 milyon dolar arasındaki banka sayısı 1 adet artarak 2'ye; 500 milyon dolardan büyük banka sayısında ise değişiklik olmamış ve 1 adet olarak gerçekleşmiştir.

Tablo-18: BANKA BÜYÜKLÜKLERİ

Milyon ABD Doları	+0-50		50-100		100-250		250-500		500+	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	--	--	--	--	2	2	--	--	--	--
Özel Sermayeli Bankalar	12	11	2	2	2	2	--	1	1	1
Şube Bankaları	2	3	1	--	1	2	1	1	--	--

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2. Aktif Yapısındaki Gelişmeler

Bankacılık sektörünün aktif yapısı 2003 yılında olduğu gibi 2004 yılında da makroekonomik ortamdan olumlu yönde etkilenmiştir. 2004 yılında bankacılık sektörünün toplam aktifleri içerisindeki en büyük payı 3,37 puanlık gerilemeye rağmen yüzde 45,07 ile döner değerler kalemi almaktadır. Bunu 4 puanlık artış ve yüzde 25,99 oranı ile krediler, 1,28 puanlık düşüş ve yüzde 8,82 oranı ile mevduat munzam karşılıkları, 1,32 puanlık düşüş ve yüzde 7,65 oranı ile menkul kıymetler kalemleri takip etmektedir. Aktif içindeki paylarda meydana gelen değişikliklere rağmen mevcut sıralama 2003 yılından farklı bir durum arz etmemektedir. Diğer taraftan aktif toplamı içerisinde miktarsal olarak en çok artan kalem ise krediler kalemi olmuştur. Bunu sırasıyla döner değerler, munzam karşılıklar ve menkul değerler kalemleri izlemektedir.

2004 yılı sonuna göre TL cinsinden aktiflerin oranı yüzde 44,89'dan yüzde 46,38'e yükselmiş, yabancı para aktifler ise yüzde 55,11'den yüzde 53,62'ye gerilemiştir.

Tablo-19 : SEÇİLMİŞ AKTİF BÜYÜKLÜKLERİ

	MİLYAR TL		ABD\$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Döner Değerler	1.404.494	1.671.463	1.006.203.787	1.245.408.688	48,44	45,07
Menkul Değerler Cüzdanı	260.206	283.655	186.416.146	211.351.613	8,97	7,65
Mevd. Munz Kar.	292.759	327.183	209.737.765	243.784.368	10,10	8,82
Kredi ler	662.347	963.872	474.516.687	718.181.954	22,84	25,99
Tahsili Gecikmiş Alacaklar(Net)	64.809	57.827	46.430.273	43.086.953	2,24	1,56
Diğer Aktifler	214.845	404.432	153.918.622	301.342.672	7,41	10,91
Toplam Aktifler	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2.1. Döner Değerler (Likit Aktifler)

Bankacılık sektörü döner değerlerini oluşturan nakit değerler, Merkez Bankası ve bankalardan alacaklar kalemler toplamı 1.006,2 milyon dolardan 1.245,4 milyon dolara artmasına rağmen, toplam aktifler içindeki payı 3,37 puan azalarak yüzde 45,07'ye gerilemiştir. Bu gelişme, bankaların varlıklarını likit aktifler veya MDC'ye plase etme yerine kredi arzını artırmayı tercih etmelerinden kaynaklanmıştır.

Nakit değerler toplamı 20,9 milyon dolardan 20,7 milyon dolara ve toplam aktifler içindeki payı yüzde 1,01'den 0,75'e gerilemiştir. Bankaların yükümlülüklerinde meydana gelen artışa ve şube bankalarının yüksek likiditelerine istinaden, Merkez Bankasından alacaklar kalemi 27,5 milyon dolar artarak 276,5 milyon dolara ulaşmış ancak toplam aktifler içindeki payı 1,98 puan azalarak yüzde 10,99'a düşmüştür. Bankalardan alacaklar kalemi 736,2 milyon dolardan 948,1 milyon dolara yükselmesine rağmen toplam aktifler içindeki payı yüzde 35,44'den yüzde 34,31'e gerilemiştir. Bankalardan alacaklar kalemindeki artış, özellikle şube bankalarının yurtdışı bankalardan alacaklarındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Tablo-20: DÖNER DEĞERLER

	Milyar TL		ABD\$	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Nakit Değerler	29.281	27.905	20.977.408	20.792.042
Merkez Bankasından Alacaklar	347.541	371.049	248.984.300	276.468.967
Bankalardan Alacaklar	1.027.672	1.272.509	736.241.748	948.147.679
Toplam	1.404.494	1.671.463	1.006.203.456	1.245.408.688
Toplam Aktif İçindeki Pay (%)	48,44	45,07	48,44	45,07

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Likit aktifler toplamı gruplar itibariyle incelendiği zaman 2003 yılına göre 2004 yılında bu tutarın TL bazında yüzde 19,01 artarak 1.404,4 trilyon TL'den 1.671,4 trilyon TL'ye ulaştığı görülmektedir. Kamu mevduat bankalarının bu dönem içinde likit aktiflerinde yüzde 25,89'luk bir gerileme olduğu ve bunun yurtdışı bankalar TL bakiyelerinden kaynaklandığı gözlenmektedir. Özel sermayeli bankaların likit aktif değerleri ise yüzde 4,56 oranında artarak 670,7

trilyona yükselmiştir. Şube bankaları, likit aktifleri yüzde 41,69 ile en çarpıcı artışı gösteren grubu oluşturmuştur. Bu grubun TP likit aktifleri 229,8 trilyondan 315,9 trilyona, YP likit aktifleri ise 414,2 trilyondan 596,6 trilyona yükselmiştir. Söz konusu bu artışlara şube bankalarının yurtdışı merkez ve şubeler YP bakiyesi ile yurtdışı bankalar TP bakiyesi neden olmuştur.

Tablo-21: GRUPLAR İTİBARIYLA LİKİT AKTİFLER (MİLYAR TL)

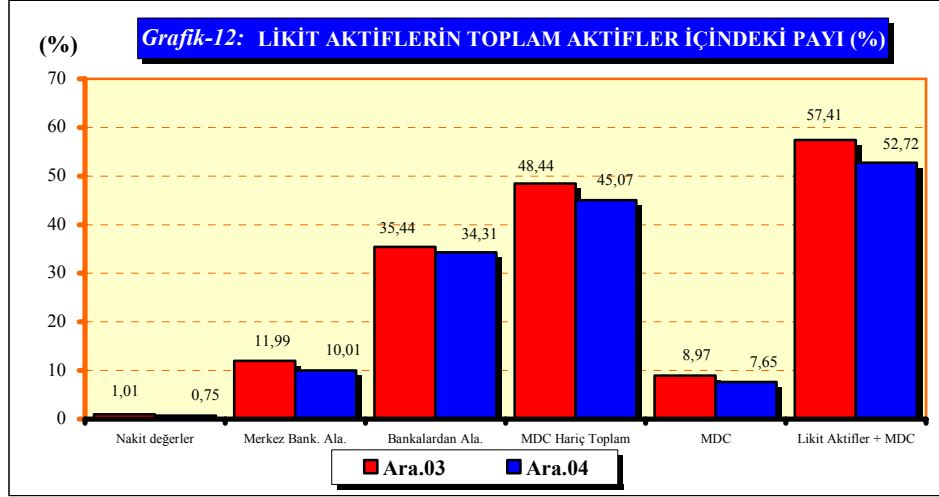
	TP		YP		TOPLAM		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	37.091	40.271	81.871	47.893	118.962	88.164	-25,89
Özel Sermayeli Bankalar	231.372	192.331	410.136	478.424	641.508	670.755	4,56
Şube Bankaları	229.823	315.904	414.201	596.640	644.023	912.544	41,69
Genel Toplam	498.286	548.506	906.208	1.122.957	1.404.493	1.671.463	19,01

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2.2. Likidite Yapısı

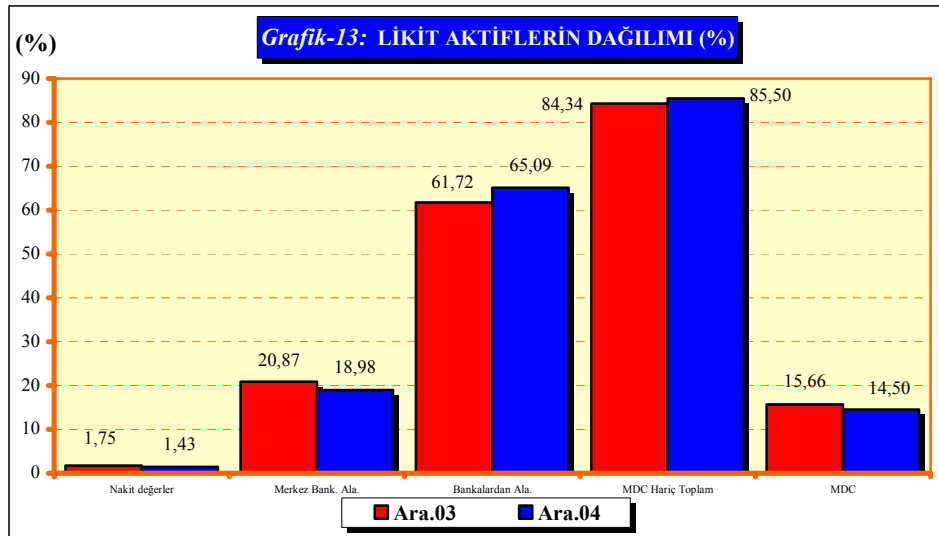
Bankacılık sektörünün likit aktifleri incelendiği zaman nakit değerler, Merkez Bankasından alacaklar, bankalardan alacaklar ve MDC kalemlerinin aktif toplamı içindeki payı 2004 sonuna göre azalmıştır. Diğer taraftan krediler kaleminin ise arttığı gözlenmektedir. Bu durum bankaların likit aktiflerini hareket ettirmek suretiyle daha yüksek getiri elde edebilecekleri kredilere kaydardıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Menkul değerler cüzdanı hariç likit aktiflerin toplam aktifler içindeki payı yüzde 48.44'den yüzde 45.07'ye gerilemiştir. Menkul değerler cüzdanı dahil edildiği zaman bu pay bir önceki yıla göre 4,69 puan gerileyerek yüzde 52,72 olmuştur.

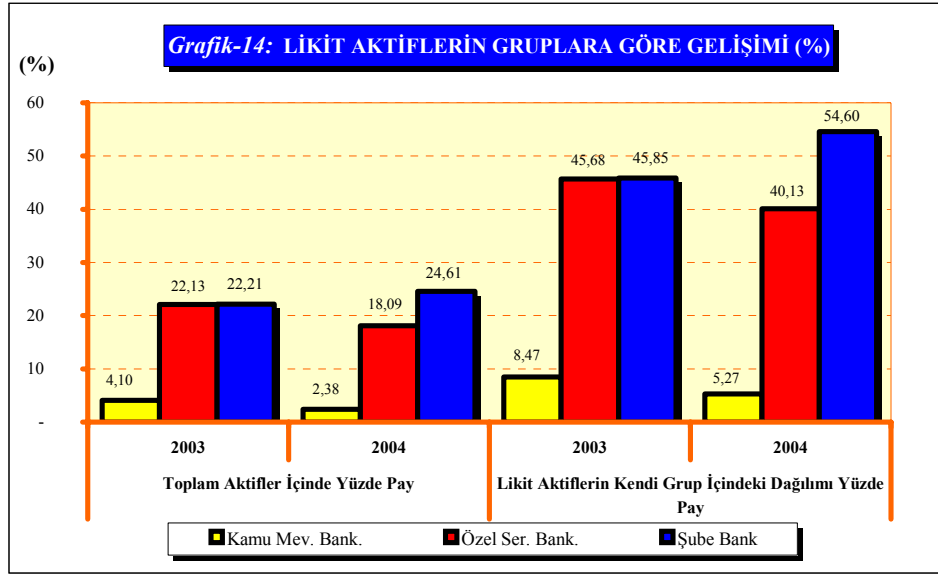
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Likit aktiflerin kendi içindeki yüzde dağılımı, toplam aktifler içindeki yüzde dağılımına benzer bir yapıdadır. 2003 yılında en büyük paya sahip olan bankalardan alacaklar kalemi 2004 yılında 3,37 puan artarak yüzde 65,09 oranına ulaşmış ve likit aktifler içinde en büyük paya sahip olma özelliğini muhafaza etmiştir. 2003 yılında olduğu gibi 2004 yılında da bankacılık sektörü likiditesinin bankalar arasında dengeli olarak dağıldığını söylemek mümkün değildir. 2004 yılında şube bankaları ve özel sermayeli bankalara ait grubların payı 3,20 puan artarak sektör likiditesinin yaklaşık yüzde 94,73'üne ulaşmıştır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

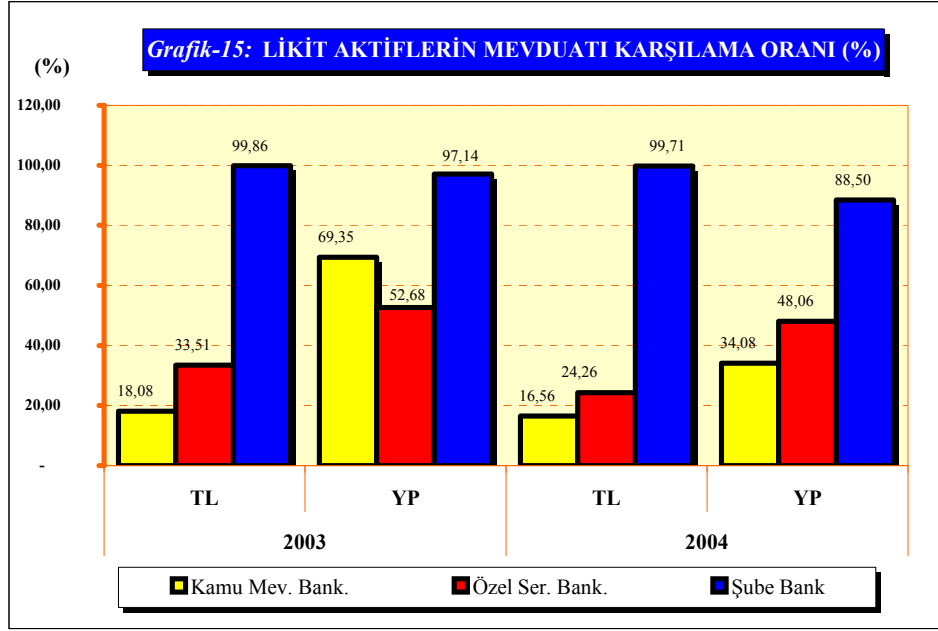
Gruplar itibarıyla likit aktiflerin aktif toplamı içindeki payı incelendiğinde 2004 yılında şube bankalarının yüzde 24,61, özel sermayeli bankaların yüzde 18,09 ve kamu mevduat bankalarının yüzde 2,38 oranındaki aktiflerini likit olarak bulundurdıkları görülmektedir. 2003 yılına kıyasla, kamu mevduat ve özel sermayeli bankaların paylarındaki azalmaya karşın şube bankalarının payında artış meydana gelmiştir.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2004 yılı sonuna göre tüm banka gruplarında, gerek TL gerekse YP likit aktiflerin mevduatı karşılama oranlarında daralma yaşanmıştır. Ancak TL'ye göre YP'de daha hızlı bir daralmanın yaşandığı gözlenmektedir. 2004 yılında kamu mevduat bankalarına ait TL likit aktiflerin mevduatı karşılama oranı 1,52 puan, YP likit aktiflerin mevduatı karşılama oranı ise 35,27 puan gerilemiştir. Yabancı para likit aktiflerdeki bu gerileme kamu bankalarının bir önceki yıla göre Merkez Bankasından alacaklar ile bankalardan alacaklar kalemlerinin yüzde 40 oranında daralmasına karşın yabancı para mevduatlarının yüzde 13 oranında büyümesinden kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde, özel sermayeli bankaların likit aktiflerinin mevduatı karşılama oranı TL'de 9,25 puan, YP'de ise 4,62 puan daralmıştır. TL likit aktiflerdeki azalmada Merkez Bankasından alacaklar kaleminin yüzde 48,0 oranındaki daralmasına karşın TL mevduatlarda yüzde 13,0 oranında daha sınırlı bir daralma olması etkili olmuştur. Şube bankalarının TL likit aktiflerinin mevduatı karşılama oranı aynı düzeyde kalırken, YP likit aktiflerin mevduatı karşılama oranında 8,64 puan gerileme meydana gelmiştir. Yabancı para likit aktiflerdeki yüzde 42 oranındaki

büyümeye karşın yabancı para mevduatlardaki büyümenin yüzde 59,0 oranında olması bu gerilemeye neden olmuştur.

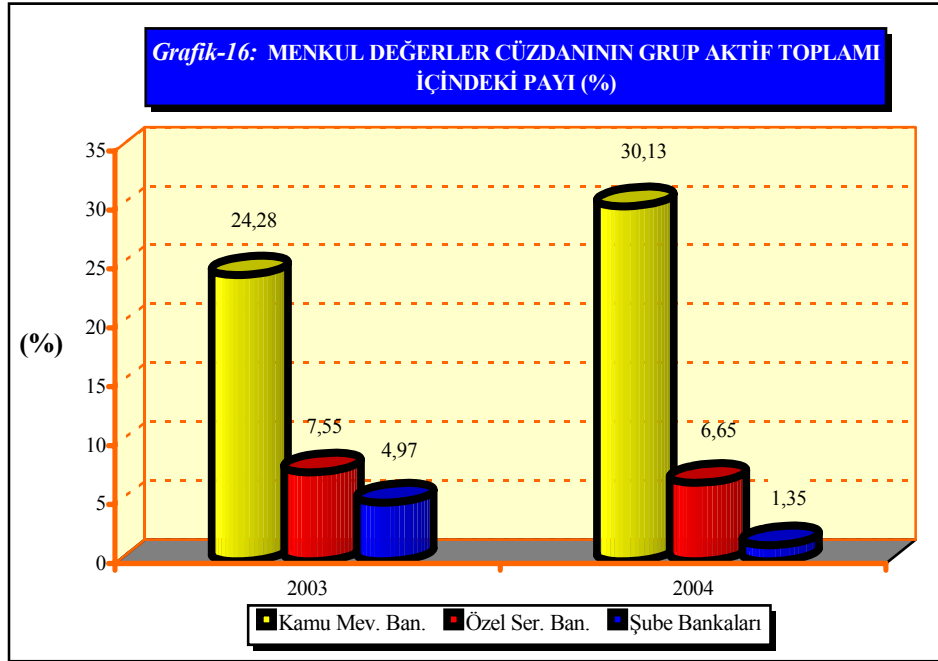
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2.3. Menkul Değerler Cüzdanı

Bankacılık sektörünün toplam menkul değer portföyü, bir yıllık dönemde, döner değerler ve kredilere göre daha sınırlı bir artış göstermiştir. Sektörün, devlet tahvilleri ile hazine bonolarından oluşan menkul değerler cüzdanı (MDC), 2003 yılında 260,2 trilyon liradan 2004 yılı sonunda 283,6 trilyon liraya yükselerek yüzde 9 oranında artmıştır. Buna karşın, toplam aktifler içindeki payı yüzde 8,97'den yüzde 7,65'e gerilemiştir. Türk lirası toplam menkul değerler bir önceki yıla göre yüzde 39,56 oranında artmıştır. Yabancı para menkul değerler ise yüzde 32,28 oranında azalmıştır. Bankaların menkul değerler portföyünün yapısı incelendiğinde kamu ve özel sermayeli bankaların ağırlıklı olarak TL cinsinden kıymet aldıkları gözlenmektedir.

Kamu mevduat bankalarının menkul kıymetlere yaptığı plasmanların kendi grup aktif toplamı içindeki payı 5,85 puan artarak yüzde 30,13'e yükselmiş olup yüzde 7,65'lik sektör oranının çok üzerinde bulunmaktadır. Özel sermayeli banka grubunun payı 1 puan azalarak yüzde 6,65 ile sektör oranına yakındır.

Şube bankalarının payı ise yüzde 4,97'den yüzde 1,35'e gerileyerek 3,62 puan daralmış olup sektör oranının altında kalmıştır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Toplam menkul değerler cüzdanının banka gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman ise en büyük payın yüzde 51,72 ile özel sermayeli bankalara ait olduğu görülmektedir. Bunu yüzde 43,05 ile kamu mevduat bankaları ve yüzde 5,23 ile şube bankaları izlemektedir. 2003 yılına göre kamu ve özel sermayeli bankaların toplam MDC içindeki payında artış, şube bankalarında ise azalış meydana gelmiştir.

Bir önceki yılda olduğu gibi 2004 yılında da dolar bazında ve yüzde pay olarak en çok artışın kamu mevduat bankalarında olduğu anlaşılmaktadır. Kamu mevduat bankalarının 2003 yılında 64,4 milyon dolar olan menkul kıymet portföyü 2004 yılında 90,9 milyon dolara, toplam MDC içindeki payı ise yüzde 34,55'den yüzde 43,05'e yükselmiştir. Özel sermayeli bankalarının MDC toplamı içindeki yüzde payı 1,58 artarak yüzde 51,72 olmuştur. Şube bankalarının ise, 2003 yılında 28,5 milyon dolar olan MDC portföyü 2004 yılında 17,5 milyon dolar azalarak 11,0 milyon dolara, MDC içindeki payı yüzde 10,08 azalarak yüzde 5,23'e gerilemiştir.

Tablo-22: BANKA GRUPLARI İTİBARIYLA MENKUL KIYMETLER PORTFÖYÜ

	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	89.910	122.118	64.413.057	90.990.239	34,55	43,05
Özel Sermayeli Bankalar	130.479	146.713	93.477.381	109.315.997	50,14	51,72
Şube Bankaları	39.817	14.824	28.524.861	11.045.377	15,31	5,23
Genel Toplam	260.206	283.655	186.415.300	211.351.613	100,00	100,00

Kaynak:KKTC Merkez Bankası.

2.2.4. Mevduat Munzam Karşılıkları

Munzam karşılıklar kaleminde meydana gelen miktarsal artış, mevduat hacmindeki yüksek tutarlı artışa göre daha sınırlı olmuştur. Bu durum Bankamız nezdinde tesis edilmesi gerek munzam karşılıklara ait oranların 2004 yılı içerisinde TP ve YP'de toplam ikişer puan indirilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu dönem içerisinde Türk lirası cinsinden yasal karşılıklar TL bazında yüzde 1,53 ve yabancı para cinsinden yasal karşılıklar ise yüzde 20,30 oranında artmıştır.

Banka grupları itibariyle mevduat munzam karşılıkları (MMK) incelendiği zaman, TL bazında toplam yüzde 11,76 oranında bir artış gözlenmektedir. Bu artış kamu mevduat bankalarında yüzde 1,29, özel sermayeli bankalar grubunda yüzde 7,24 ve şube bankalarında ise yüzde 26,60 olarak gerçekleşmiştir. Kamu ve şube bankalarının TL yasal karşılıklarındaki artışa karşın özel sermayeli bankalarda azalış olmuştur. Diğer taraftan özel ve şube bankalarının yabancı para cinsinden yasal karşılıklar kaleminde artış, kamu mevduat bankalarında ise azalış meydana gelmiştir.

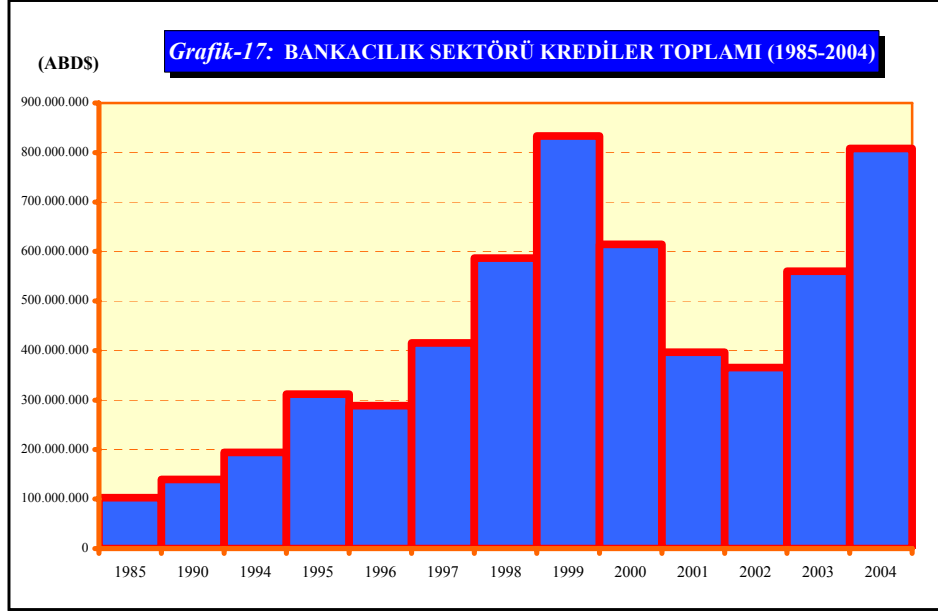
Tablo-23: GRUPLAR İTİBARIYLA MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI (MİLYAR TL)

	TP		YP		TOPLAM		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	23.635	24.460	15.467	15.146	39.102	39.606	1,29
Özel Sermayeli Bankalar	80.444	79.761	92.878	106.112	173.322	185.873	7,24
Şube Bankaları	29.201	31.104	51.134	70.600	80.335	101.704	26,60
Genel Toplam:	133.278	135.325	159.479	191.858	292.759	327.183	11,76

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2.5. Krediler (Toplam)

Enflasyon oranının düşmesi, ekonomide sağlanan istikrar ile büyüme eğiliminin devam etmesi, döviz kurlarının düşmesi, faiz oranlarındaki gerileme ve bankaların kredi kullandırma eğilimindeki artış bankaların aracılık maliyetlerinin azalmasına dolayısıyla da aracılık faaliyetlerinin artmasına imkan sağlamıştır. Bu gelişmelere paralel, kredilere olan talep gerek arz gerekse talep yönlü olarak artmıştır. Nitekim bankacılık sektörü toplam kredi hacmi bir önceki yılsonuna göre 2004 yılında 248,1 milyon dolar artarak 808,2 milyon dolara yükselmiş ve yüzde 44,27 oranında büyümüştür. Kredi hacminde hem TL’de hem de YP’de artış olmasına rağmen, yabancı paradaki artışın TL’den daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu dönemde dolar bazında TL cinsinden krediler yüzde 31,63, yabancı para cinsinden krediler ise yüzde 55,89 oranında artmıştır. 2004 sonunda TL kredilerin toplam içindeki payı yüzde 47,91’den yüzde 43,71’e gerilemiş, yabancı para kredilerin payı ise yüzde 52,09’dan yüzde 56,28’e yükselmiştir. Aşağıdaki grafikten de görülebileceği gibi bankacılık sektörü kredi hacmi 1999 yılında 833,0 milyon dolar olan seviyesine hemen hemen ulaşmış durumdadır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Gruplara göre bankacılık sektörü toplam kredi hacminin dağılımı incelendiği zaman kamu mevduat bankalarının toplam kredi hacmi içindeki payının yüzde 13,28'den yüzde 14,01'e, şube bankalarının payının ise yüzde 2,71'den yüzde 4,05'e yükseldiği görülmektedir. Özel sermayeli bankaların payı ise yaklaşık 2 puan azalarak yüzde 81,94'e gerilemiştir. 2003 yılında yüzde 31,37 olan kredi/mevduat oranı 2004 yılı sonunda yüzde 33,81'e yükselmiştir.

Tablo-24: BANKA GRUPLARI İTİBARIYLA TOPLAM KREDİLER

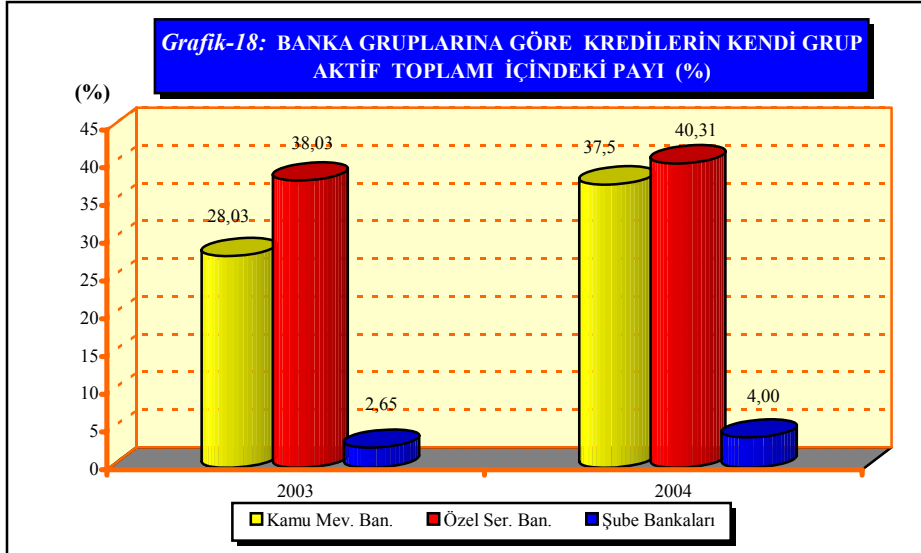
	Milyar TL		ABDS		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	103.812	151.963	74.372.687	113.227.777	13,28	14,01
Özel Sermayeli Bankalar	656.900	888.926	470.614.363	662.339.618	84,01	81,94
Şube Bankaları	21.249	43.920	15.223.146	32.724.834	2,71	4,05
Genel Toplam	781.961	1.084.809	560.210.197	808.292.229	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Toplam krediler bakiyesi, krediler ile tahsili gecikmiş alacakları içermektedir.

Toplam kredilerinin, aktif toplamı içindeki payı 2,28 puan artarak yüzde 29,25'e ulaşmıştır. Banka grupları itibarıyla incelendiğinde dolar bazında kredi artışının tüm bankalarda gerçekleştiği, ancak en önemli değişimin yüzde 115 oranı ile şube bankalarında olduğu gözlenmektedir. Kredi hacmindeki artış kamu bankalarında yüzde 52 ve özel sermayeli bankalarda ise yüzde 41 düzeyindedir.

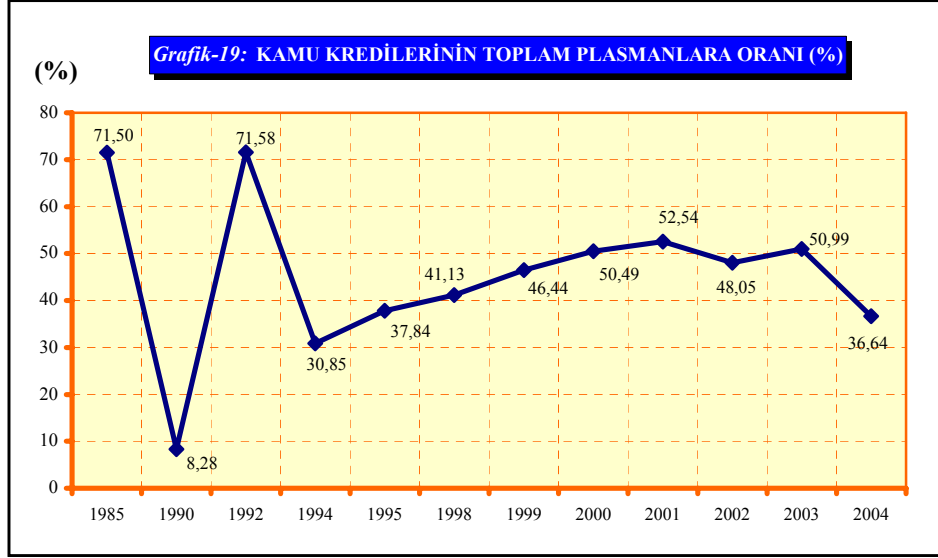
Banka grupları itibarıyla bankaların kendi grup aktif toplamı içindeki payının dağılımına bakıldığı zaman ise kamu mevduat bankalarında 9,47 puan, özel sermayeli bankalarda 2,33 puan ve şube bankalarında 1,35 puan artış meydana geldiği görülmektedir.

Kaynak : KKTC Merkez Bankası.

Not: Yüzde pay, banka gruplarına göre kredilerin kendi grup aktif toplamı içindeki payını ifade etmektedir.

2004 yılında kamu ağırlıklı plasman yapısında, kamu kesimine kredi kullanılarak sınırlandırılmasından ve yapılan tahsilatlardan ötürü önemli ölçüde gerileme olmuş ve 2003 yılında yüzde 51 olan bu oran 2004 sonunda yüzde 36,64 olarak gerçekleşmiştir. Buna rağmen kamu kesimi, kredilerin sektörlerine göre dağılımında bir önceki yılda olduğu gibi en büyük payla birinci sırada yer almıştır. Dolar bazında kamu kredilerinin arttığı gözlenmekte olup, bu artış dolar kurunun bir önceki yıla göre daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Kaynak :KKTC Merkez Bankası.

Kredilerin sektörlere göre dağılımında ikinci en büyük payı 4,73 puanlık artışla, yüzde 30,33 paya ulaşan şahsi ve mesleki borçlar sektörü almaktadır. 2004 yılı içerisinde bu sektör dolar bazında yüzde 71,11 oranında büyümüştür. Büyümenin, bankaların tüketici kredileri ile kredi kartlarına, yani bireysel bankacılığa ağırlık vermelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Ticaret sektörü en büyük üçüncü paya sahip bulunmasına rağmen kredi hacmi en çok büyüyen sektör olmuştur. Bu sektörün kredi hacmi bir önceki yıla göre yüzde 150 oranında büyümüştür. 2003 yılında toplam kredi hacmi içinde yüzde 13,52 paya sahip olan bu sektör, 2004 sonunda payını 9,86 puan artırarak yüzde 23,38'e yükseltmiştir.

Küçük Esnaf ve Zanaatkar sektörü yüzde 4,27 ile kredilerin sektörlere göre dağılımında dördüncü en büyük paya sahip sektör konumundadır. Kredi hacmi en çok büyüyen ikinci sektör olup bir önceki yıla göre yüzde 128 oranında artmıştır. Söz konusu bu artış, kısaca KOBİ diye adlandırılan küçük ve orta boy işletmelere kullanılan kredilerden kaynaklanmaktadır. 2003 yılında yüzde 93 civarında olan bu dört sektörün toplam krediler içindeki payı 2004 sonunda yüzde 95 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ancak sektör yoğunlaşması açısından önemli bir değişiklik meydana gelmemekle beraber, bu dört sektörün kendi içerisindeki dağılımında önemli sayılabilecek değişiklikler olmuş ve kamu kesiminin, kredi hacmi içindeki payı yüzde 50,99'dan 14,29 puan azalarak yüzde 36,70'e gerilerken, ticaret, şahsi ve mesleki borçlar ile küçük esnaf ve zanaatkar sektörlerinin payı yüzde 41,8'den yüzde 60 seviyelerine yükselmiştir.

Tarım, madencilik ve taşocaklığı, sanayi, nakliye ve ulaşım ile bina ve inşaat sektörlerinin toplam kredi hacmi içerisindeki paylarında 2003 yılına göre önemli bir değişim meydana gelmemiştir. Ancak bina ve inşaat sektörünün kredi hacmi içindeki payının yüzde 3 seviyesinde kalmasına rağmen yüzde 40 oranında büyümesi dikkat çekmektedir.

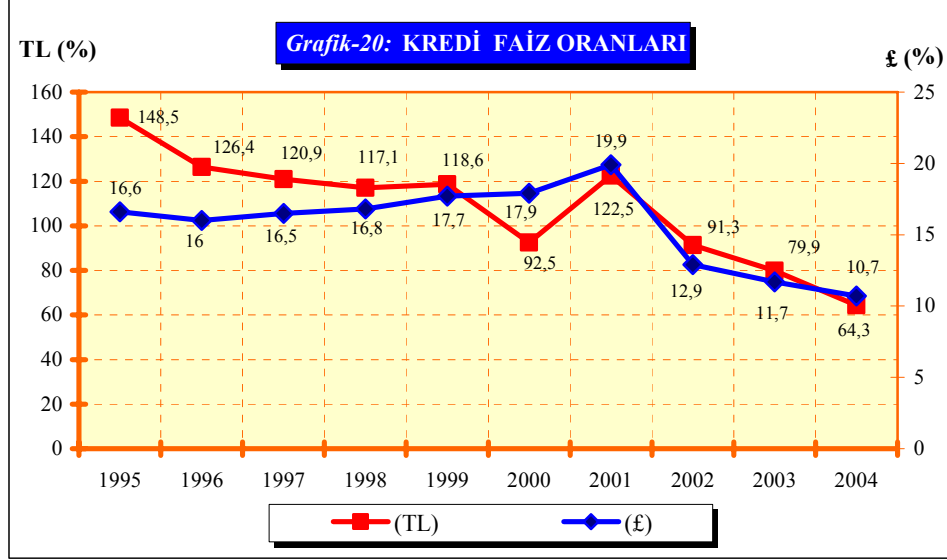
İhracat ve turizm sektörlerinin toplam kredi hacmi içindeki payında ise bir önceki yıla göre azalma olmuştur.

Tablo-25: TOPLAM KREDİLERİN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Kurum Ve Kuruluşları	398.683	397.519	285.623.301	296.191.789	51,00	36,64
Tarım	5.714	6.725	4.093.607	5.010.804	0,73	0,62
Madencilik Ve Taş Ocaklığı	69	58	49.433	43.216	0,01	0,01
Sanayi	6.823	6.840	4.888.114	5.096.491	0,87	0,63
Nakliye Ve Ulaşım	1.403	1.744	1.005.133	1.299.456	0,18	0,16
Ticaret	105.760	253.638	75.768.268	188.985.918	13,52	23,38
İhracat	4.139	2.534	2.965.250	1.888.086	0,53	0,23
Turizm	7.746	6.133	5.549.367	4.569.704	0,99	0,57
Bina Ve İnşaat	25.358	34.247	18.166.904	25.517.473	3,24	3,16
Küçük Esnaf Ve Zanaatkar	21.134	46.367	15.140.758	34.548.096	2,70	4,27
Şahsi Ve Mesleki Borçlar Ve Diğer	199.975	329.004	143.265.501	245.141.197	25,58	30,33
İskonto Senetleri	5.157	-	3.694.563	-	0,65	-
Toplam Krediler	781.961	1.084.809	560.210.197	808.292.229	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Enflasyon oranındaki gerilemeye istinaden 2004 yılında gerek Türk lirası gerekse yabancı para kredi faiz oranlarındaki gerileme devam etmiştir.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Oranlar, mevduatı en büyük ilk beş bankanın ortalamasını göstermektedir.

2.2.6. Tahsili Gecikmiş Alacaklar, Ayrılan Karşılıklar ve Takibe Dönüşme Oranı

Faiz oranlarındaki gerileme ve ekonomik faaliyetlerdeki canlanmanın, gerek gerçek ve tüzel kişilerin gerekse kamu kesiminin borç ödeme gücünü artırması, 2003 yılı sonunda 119,6 trilyon lira olan tahsili gecikmiş alacaklar kaleminin hemen hemen aynı düzeyde kalmasında ve 2004 yılı sonunda 120,9 trilyon lira olarak gerçekleşmesinde etkili olmuştur. Banka grupları itibariyle incelendiğinde özel sermayeli bankalarda artış gerçekleşirken kamu mevduat ve şube bankalarının tahsili gecikmiş alacaklarında düşüş olduğu görülmektedir.

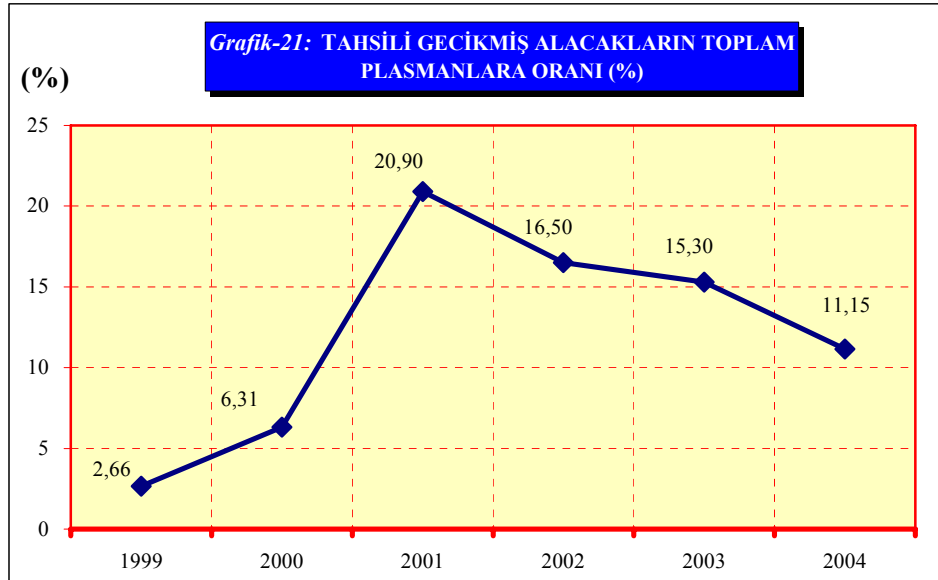
Tablo-26 : TAHSİLİ GECİKMiŞ ALACAKLAR, AYRILAN KARŞILIKLAR VE TAKİBE DÖNÜŞME ORANI

	Aralık 2003		Aralık 2004	
	<u>TAHSİLİ GECİKMiŞ ALACAKLAR</u>			
	<u>Milyar TL</u>	<u>ABD\$</u>	<u>Milyar TL</u>	<u>ABD\$</u>
Kamu Mevduat Bankaları	25.612	18.348.874	20.901	15.573.355
Özel Sermayeli Bankalar	93.087	66.689.114	99.186	73.903.584
Şube Bankaları	914	654.805	850	633.336
Toplam	119.613	85.692.793	120.937	90.110.275
	<u>AYRILAN KARŞILIKLAR</u>			
	<u>Milyar TL</u>	<u>ABD\$</u>	<u>Milyar TL</u>	<u>ABD\$</u>
Kamu Mevduat Bankaları	-12.887	- 9.232.467	- 20.901	- 15.573.355
Özel Sermayeli Bankalar	- 41.479	- 29.716.263	- 41.786	- 31.134.789
Şube Bankaları	- 439	- 314.507	- 423	- 315.178
Toplam	- 54.805	- 39.263.237	- 63.110	- 47.023.322
	<u>TAKİBE DÖNÜŞME ORANI (%) *</u>			
Kamu Mevduat Bankaları	3,28		1,93	
Özel Sermayeli Bankalar	11,90		9,14	
Şube Bankaları	0,12		0,08	
Toplam	15,30		11,15	

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

(*) Takibe Dönüşme Oranı= (Tahsili Gecikmiş Alacaklar/Toplam Krediler)*100

Buna karşın 2003 yılında yüzde 15,30 olan tahsili gecikmiş alacaklar (TGA) kaleminin toplam krediler içindeki payı (takibe dönüşme oranı), 2004’de yüzde 11,15’e gerilemiştir. Tahsili gecikmiş alacaklar kalemi 2004 yılı sonunda 2003 yılı seviyesinde kalırken, kredi hacmindeki büyüme, bu gerilemenin nedenini oluşturmaktadır. Tüm banka gruplarının takibe dönüşme oranları bir önceki yıla göre azalmıştır. Toplam krediler içerisinde en büyük kredi payına sahip olan özel sermayeli bankalar grubu aynı zamanda yüzde 9,14 ile takibe dönüşme oranı en yüksek banka grubu olmuştur. Bunu yüzde 1,93 ile kamu mevduat bankaları ve yüzde 0,08 oranı ile özel sermayeli bankalar grubu izlemektedir. TGA’lar için ayrılan karşılık tutarı 54,8 trilyon TL’den 63,1 trilyon TL’ye yükselmiştir. Kamu mevduat bankalarındaki artışa karşın özel sermayeli ve şube bankalarında kayda değer bir değişiklik olmamıştır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.2.7. Diğer Aktifler

Sektörün diğer aktif kalemlerinin toplam aktif içindeki payı bir önceki yıla göre 3,49 puan artarak yüzde 10,90 olarak gerçekleşmiştir. Faiz ve gelir tahakkuk ve reeskontları 13,46 puan, iştirakler 1,87 puan, sabit kıymetler 10,80 puan azalmış, diğer kalemler ise 26,13 puan artmıştır.

Tablo-27: DİĞER AKTİFLERİN TOPLAM AKTİF İÇİNDEKİ PAYI

DİĞER AKTİFLER	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları	56.127	51.208	40.210.340	38.155.130	26,12	12,66
İştirakler	36.349	60.873	26.041.044	45.356.531	16,92	15,05
Sabit Kıymetler	53.690	57.396	38.464.432	42.765.815	24,99	14,19
Diğer	68.679	234.955	49.202.807	175.065.196	31,97	58,10
TOPLAM	214.845	404.432	153.918.622	301.342.672	100,00	100,00
Aktif Toplamı İçindeki Payı (%)					7,41	10,90

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.3. Pasif Yapısındaki Gelişmeler

Bankacılık sektörünün 2004 yılı pasif yapısı incelendiğinde 2003 yılına kıyasla önemli ölçüde bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Mevduat sektörün ana fon kaynağı olma özelliğini artırarak devam ettirmiştir. Kullanılan krediler kalemindeki 1,09 puanlık azalmaya karşın özkaynak kaleminin pasif toplam içindeki payı bir önceki yıla göre aynı seviyede kalmıştır. Bu dönem içerisinde mevduat yüzde 33,84 ve özkaynaklar yüzde 33,71 oranında büyürken kullanılan krediler kalemi yüzde 12,66 oranında daralmıştır.

Bankacılık sektörü pasiflerinin yüzde 48,8'i TL, yüzde 51,2'si ise yabancı para cinsindedir. 2003 sonunda bu oranlar sırasıyla yüzde 50,6 ve yüzde 49,4 olarak gerçekleşmişti.

Tablo-28: BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN PASİF YAPISI

	Milyar TL		ABDS		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Mevduat	2.492.802	3.208.140	1.785.885.868	2.390.388.198	85,97	86,50
Kullanılan Kredi	92.528	77.711	66.288.637	57.902.541	3,19	2,10
Diğer	166.250	232.474	119.104.335	173.216.601	5,73	6,27
Özkaynak	147.880	190.107	105.943.754	141.648.908	5,11	5,13
Toplam	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Özel sermayeli bankalar grubu 2.763,1 milyon dolarlık sektör pasif toplamı içinde yüzde 59,46'lık oranla en yüksek paya sahip olma özelliğini muhafaza etmiştir. Şube bankalarının toplam pasifler içindeki payı yüzde 27,65'den yüzde 29,61'e yükselmiştir. Kamu mevduat bankalar grubunun payı ise yüzde 12,77'den yüzde 10,93'e gerilemiştir. Dolar bazında miktarsal değişimler incelendiği zaman şube bankalarının yüzde 42,44 özel sermayeli bankaların yüzde 32,77 ve kamu mevduat bankalarının yüzde 13,82 oranında gelişikleri görülmektedir.

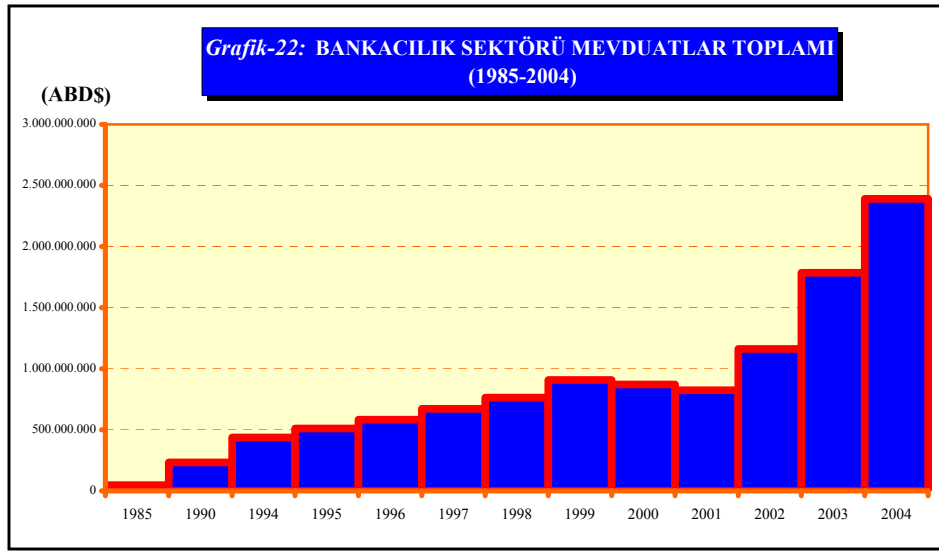
Tablo-29: BANKA GRUPLARI İTİBARIYLA PASİF YAPISI

	Toplam Pasifler (Milyar TL)		Toplam Pasifler (ABDS)		Toplam Pasifler İçindeki Pay (%)		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	370.300	405.256	265.289.235	301.956.635	12,77	10,93	13,82
Özel Sermayeli Bankalar	1.727.349	2.205.054	1.237.502.284	1.642.987.855	59,58	59,46	32,77
Şube Bankaları	801.811	1.098.122	574.431.075	818.211.758	27,65	29,61	42,44
Genel Toplam	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00	33,02

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.3.1. Mevduat

Bankacılık sektörü mevduat toplamı 2004 yılı sonunda 604,5 milyon dolar artarak 1.785,8 milyon dolardan 2.390,3 milyon dolara ulaşmıştır. Bu artış yaklaşık olarak yüzde 33,84 oranında bir yükselişe denk gelmektedir. Belirtilen dönem içerisindeki artışta sektöre duyulan güvenin artması yanı sıra ekonomideki iyileşme etkili olmuştur. Türk lirası cinsinden mevduatlar yüzde 25 oranında artarken, yabancı para cinsinden mevduatlar yüzde 42 oranında artmıştır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Banka gruplarına göre mevduatlar incelendiğinde kamu mevduat bankalarının toplam mevduat içindeki payı yüzde 13,22'den yüzde 12,13'e ve özel sermayeli bankalarının payı yüzde 60,05'den yüzde 56,54'e gerilerken, şube bankalarının payı ise yüzde 26,73'den yüzde 31,33'e yükselmiştir. Kamu mevduat bankalarının toplam TL mevduat içindeki payı yüzde 18,22'den yüzde 17,97'ye, özel sermayeli bankalarının payı yüzde 61,33'den yüzde 58,60'a düşmüştür. Buna karşılık şube bankaların TL mevduat içindeki payı 2,97 puan artarak yüzde 23,42'ye ulaşmıştır. Kamu mevduat bankaları ile özel sermayeli bankaların toplam YP mevduat içindeki payının azalmasına karşın, şube bankalarının payı 5,14 puan artarak yüzde 37,24 olmuştur. Toplam mevduat hacmi en yüksek oranda artan banka grubu yüzde 58 ile şube bankaları olmuştur. Bunu yüzde 27 oranlık artışla özel bankalar ve yüzde 23 oranlık artışla kamu mevduat bankaları izlemektedir. 2003 yılına göre tüm banka gruplarının gerek Türk lirası gerekse yabancı para cinsinden mevduatları artış göstermiştir.

Tablo-30: BANKA GRUPLARI İTİBARIYLA MEVDUAT VE TOPLAM İÇİNDEKİ PAYLARI (%)

	Aralık 2003 (Milyar TL)			Aralık 2004 (Milyar TL)			Yüzde Pay	
	TP	YP	TOPLAM	TP	YP	TOPLAM	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	205.095	118.053	323.148	243.160	140.537	383.697	13,22	12,13
Özel Sermayeli Bankalar	690.368	778.569	1.468.937	792.952	995.520	1.788.472	60,05	56,54
Şube Bankaları	230.142	423.786	653.928	316.836	674.202	991.038	26,73	31,33
Sektör Toplamı	1.125.605	1.320.408	2.446.013	1.352.948	1.810.259	3.163.207	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Bu tabloda mevduat toplamına bankalararası mevduat dahil edilmemiştir.

Mevduatın türlerine göre dağılımı incelendiğinde en büyük payın 2003 yılında olduğu gibi yüzde 78,14 oranı ile tasarruf mevduatına ait olduğu ve seviyesini koruduğu gözlenmektedir. Tasarruf mevduatını sırasıyla yüzde 8,49'luk payla resmi mevduat, yüzde 6,02'lik payla diğer mevduat, yüzde 5,92'lik payla ticari mevduat ve yüzde 1,43'lük payla bankalararası mevduat izlemektedir. 2004 yılında ticari, tasarruf ve diğer mevduatın paylarında artış, resmi ve bankalar arası mevduatta ise düşüş olmuştur. Türlerine göre mevduat hacminde en yüksek oranlı artış yüzde 49,0 ile ticari mevduatta meydana gelmiştir. Bunu sırasıyla yüzde 42 ile diğer mevduat, yüzde 34,0 ile tasarruf mevduatı, yüzde 26,0 ile resmi mevduat ve yüzde 2,0 oranı ile bankalararası mevduat takip etmektedir.

Tablo-31: MEVDUATIN TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Resmi	224.892	272.403	161.116.465	202.967.738	9,02	8,49
Ticari	132.221	189.952	94.725.379	141.533.418	5,30	5,92
Tasarruf	1.947.460	2.506.804	1.395.193.558	1.867.822.070	78,12	78,14
Diğer	141.440	193.038	101.330.028	143.832.799	5,68	6,02
Bankalararası	46.789	45.943	33.520.438	34.232.173	1,88	1,43
Toplam	2.492.802	3.208.140	1.785.885.868	2.390.388.198	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

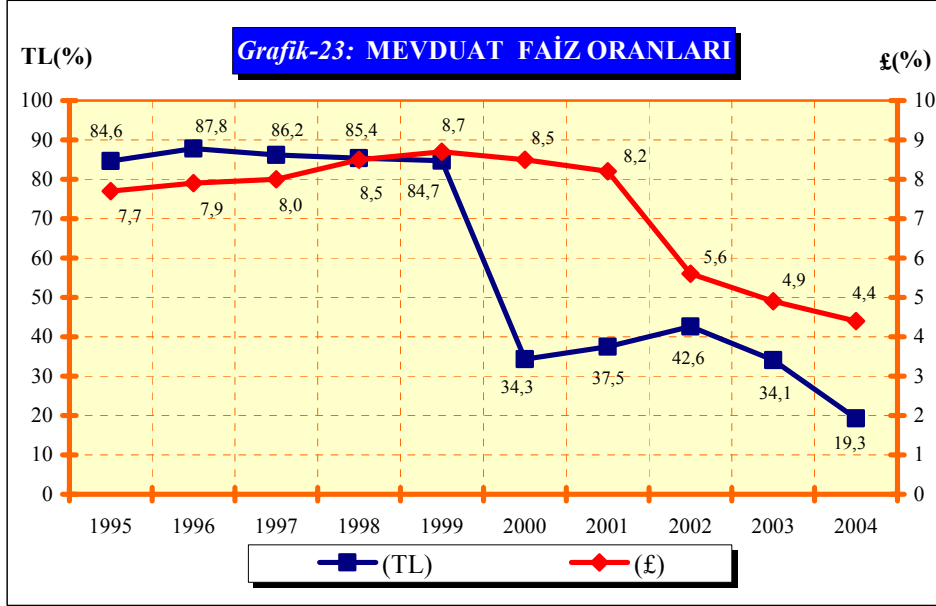
2003 yılında olduğu gibi bu dönemde de mevduatın vade yapısı kısa vadede yoğunlaşmaya devam etmiştir. Mevduatın vadelerine göre dağılımı incelendiğinde, vadesiz mevduatın toplam mevduat içindeki payı 2,21 puan, bir ay vadeli mevduatın ise 1,53 puan artmıştır. Buna karşın 3 ay vadeli mevduatın payı 0,57 puan, 6 ay vadeli mevduatın payı 0,47 puan ve 1 yıl vadeli mevduatın payı ise 2,7 puan gerilemiştir. Mevduat hacmi daha önceki yıllarda olduğu gibi üç aya kadar olan vadeli mevduatta yoğunlaşmıştır. Üç aya kadar vadeli mevduatın payı bir önceki yıla göre yaklaşık 3 puan artarak yüzde 83'e yükselmiştir. Bu dönem içinde vadesiz mevduat yüzde 54, bir ay vadeli mevduat yüzde 37, üç ay vadeli mevduat yüzde 34, altı ay vadeli mevduat yüzde 12 ve bir yıl vadeli mevduat yüzde 13 oranlarında artmıştır.

Tablo-32: MEVDUATIN VADELERİNE GÖRE DAĞILIMI

	Milyar TL		ABD \$		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Vadesiz	375.915	554.704	269.311.917	413.310.484	15,08	17,29
1 Ay Vadeli	1.465.249	1.934.675	1.049.729.373	1.441.528.202	58,78	60,31
3 Ay Vadeli	152.420	177.849	109.196.288	132.515.461	6,11	5,54
6 Ay Vadeli	68.743	73.336	49.248.658	54.642.724	2,76	2,29
1 Yıl Vadeli	430.475	467.576	308.399.632	348.391.327	17,27	14,57
Toplam	2.492.802	3.208.140	1.785.885.868	2.390.388.198	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Türk lirası cinsinden faiz oranları enflasyon oranındaki düşüşe paralel olarak gerilerken, İngiliz sterlini faiz oranlarının da gerilediği gözlenmektedir.

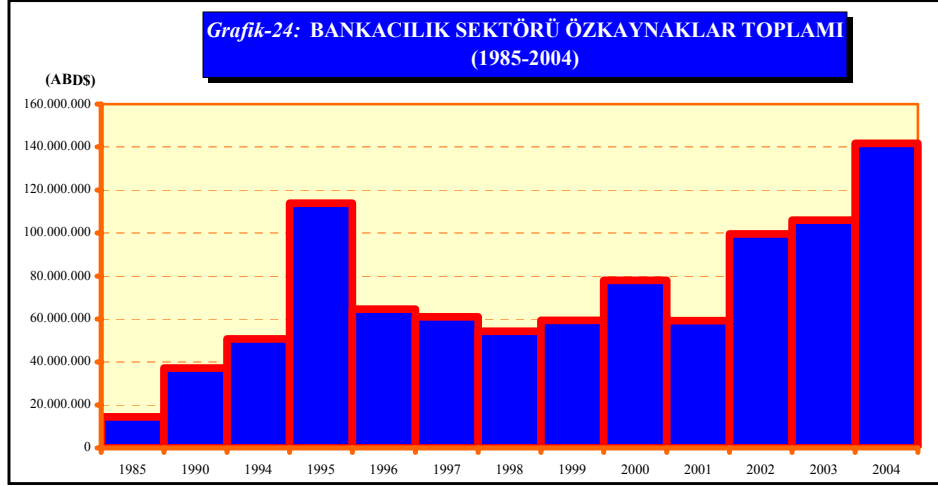

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Oranlar, mevduatı en büyük ilk beş bankanın ortalamasını göstermektedir.

2.3.2. Özkaynaklar

2003 yılında 105,9 milyon dolar olan bankacılık sektör özkaynakları 2004 yılında 141,6 milyon dolara yükselmiştir. Bu artışta ödenmiş sermaye ve dönem kar-zarar kalemleri etkili olmuştur. Ödenmiş sermayede meydana gelen artış esas itibarıyla bankaların 2004 sonuna kadar yasal olarak 2 milyar dolara tamamlamaları zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. 2004 sonuna göre bankacılık sektörünün karlılığında iyileşme olduğu gözlenmektedir. Bu durumu geçmiş yılların zararları olumsuz yönde etkilemektedir. Bankacılık sektörü özkaynakları tüm yılların en üst düzeyine ulaşmış bulunmaktadır.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Dönem kar-zarar kaleminde 2004 sonuna göre yüzde 2.290,0 oranı gibi çok yüksek bir büyüme olmuştur. Ödenmiş sermayedeki artışı ise yüzde 15 oranında olmuştur. İhtiyatlar kaleminde kayda değer bir değişiklik meydana gelmezken, geçmiş yıllar zarar yüzde 131 oranında artmıştır. Özkaynak toplamında ise bir önceki yıla göre yüzde 34 oranında bir büyüme olmuştur.

2003 yılında yüzde 5 düzeyinde olan özkaynaklar/toplam aktifler oranı 2004 yılında da aynı seviyede gerçekleşmiştir.

Tablo-33: ÖZKAYNAKLAR

	Milyar TL		ABDS		Yüzde Pay (%)	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Ödenmiş Sermaye	149.486	165.491	107.094.320	123.307.503	101,09	87,05
İhtiyatlar	13.872	13.287	9.938.137	9.900.156	9,38	6,99
Dönem Kar/Zarar	2.203	50.623	1.578.267	37.719.246	1,49	26,63
Geçmiş Yıllar Kar-Zarar	-17.681	-39.294	-12.666.970	-29.277.997	-11,96	-20,67
Genel Toplam	147.880	190.107	105.943.754	141.648.908	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.4. Bilanço Dışı İşlemler

Bilanço dışı işlemler toplamı 2004 yılı sonuna göre dolar bazında yüzde 105 oranında artarak 198,4 milyar dolara ulaşmıştır. Taahhütlerin bilanço dışı işlemler içerisindeki payı 34,24 puan artarak yüzde 41,04'e yükselmiştir. Diğer taraftan teminat mektuplarının payı yüzde 48,59'dan yüzde 35,23'e, akreditifler yüzde 27,30'dan 16,91'e, diğer gayrinakdi krediler ve yükümlülükler ise yüzde 17,31'den yüzde 6,82'ye gerilemiştir.

Tablo-34: BİLANÇO DIŞI İŞLEMLER (NAZIM HESAPLAR)

Gayri Nakdi Krediler ve Yükümlülükler	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay (%)	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Teminat Mektupları	65.644	93.814	47.028.481	69.900.902	48,59	35,23
Akreditifler	36.886	45.045	26.425.759	33.563.073	27,30	16,91
Diğer Gayri Nakdi Kredi ve Yükümlülükler	23.391	18.156	16.757.711	13.528.053	17,31	6,82
Taahhütler	9.181	109.291	6.577.425	81.432.829	6,80	41,04
Genel Toplam	135.102	266.306	96.789.377	198.424.857	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.5. Sermaye Yeterliliği

Bankacılık sektörü sermaye yeterliliği rasyosu (SYR) 2004 yılı sonuna göre yüzde 15,76 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılındaki yüzde 19,59'luk SYR ile kıyaslandığı zaman 3.83 puanlık bir gerileme meydana gelmiştir. 2003 yılında 99.2 trilyon lira olan özkaynaklar toplamı yüzde 55,22 oranında büyüyerek 152 trilyon liraya ulaşmıştır. Sektörün özkaynak tutarını oluşturan alt kalemleri incelendiği zaman ana sermayenin 54,4 trilyon lira artarak 189,5 trilyon liraya ulaştığı, katkı sermayenin 1,8 trilyon liradan 6 trilyon liraya yükseldiği ve sermayeden indirilen değerler alt kaleminin ise 37,7 trilyon liradan 43,5 trilyona yükseldiği gözlenmektedir. Ana sermayedeki büyüme yüzde 40,2, katkı sermayedeki büyüme yüzde 228,87 ve sermayeden indirilen değerler kalemindeki büyüme ise yüzde 15,2 olarak gerçekleşmiştir.

Risk ağırlıklı kalemler toplamı bir önceki yıla göre önemli ölçüde değişmiştir. Bu kalem 2003-2004 dönemi içerisinde yüzde 90,4 oranında büyüyerek 506,6 trilyon liradan 964,7 trilyona ulaşmıştır. Risk ağırlığı yüzde 20 olan kalemler yüzde 23,8 oranında gelişerek 272 trilyona, risk ağırlığı yüzde 50 olanlar yüzde 57,59 oranında büyüyerek 116,2 trilyona ve risk ağırlığı yüzde 100 olan kalemler yüzde 109,83 oranında artarak 447,3 trilyon liraya yükselmiştir. Ocak 2004 tarihinden itibaren uygulanmakta olan kur riski hesaplamasında risk ağırlıklı kalemlere dahil edilen net pozisyon tutarı 129,1 trilyon liradır. Risk ağırlıklı kalemler toplamının artmasındaki esas etkinin risk ağırlığı yüzde 100 oranındaki kalemlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Bankacılık sektörü sermaye yeterliliği rasyosu yasal oran olan yüzde 8'in üzerinde gerçekleşmekle beraber bir önceki yıla göre gerilemesi, özkaynaklarda meydana gelen yüzde 53,19'lık artışın risk ağırlıklı kalemlerde yaşanan yüzde 90,4'lük artıştan daha sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo-35: SERMAYE YETERLİLİĞİ RASYOSU VE ALT KALEMLERİ

BANKACILIK SEKTÖRÜ		
	Milyar TL	
	Aralık 2003	Aralık 2004
Ana Sermaye	135.151	189.482
Katkı Sermaye	1.836	6.038
Sermayeden İndirilen Değerler	37.731	43.466
Özkaynak	99.256	152.054
Risk Ağırlıklı Kalemler Toplamı	506.638	964.659
a. Risk Ağırlığı % 0 Olan Kalemler	0	0
b. Risk Ağırlığı %20 Olan Kalemler	219.709	271.996
c. Risk Ağırlığı %50 Olan Kalemler	73.744	116.213
d. Risk Ağır. %100 Olan Kalemler	213.185	447.321
e. Kur Riski Hesaplamasında Mutlak Değeri Büyük Olan Net Pozisyon	----	129.129
SYSR %	19,59	15,76

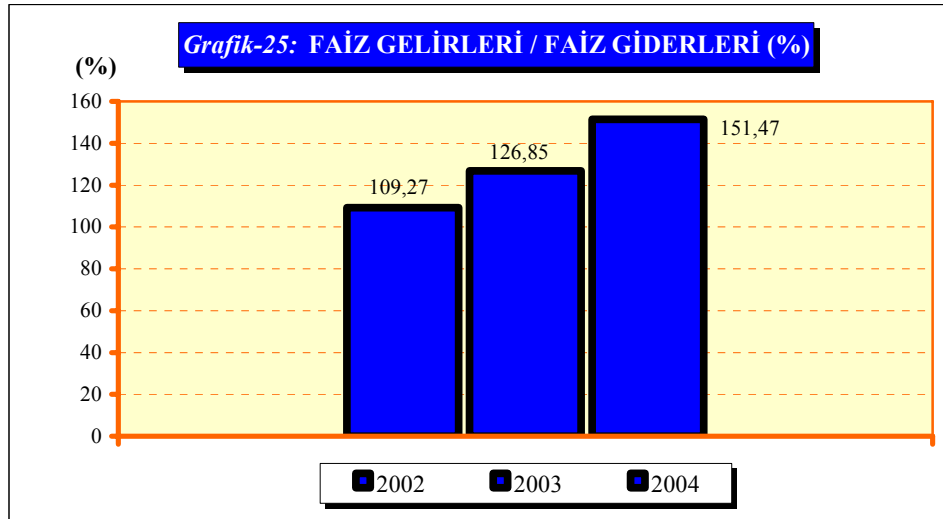
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.6. Gelir-Gider Yapısındaki Gelişmeler

Bankacılık sektörü vergi öncesi karlılığında bir önceki yıla göre çok önemli bir ilerleme olduğu gözlenmektedir. 2003 yılında 1,5 trilyon zarar eden bankacılık sektörü, 2004 yılı sonunda 57 trilyon lira vergi öncesi kar etmiştir. Dolar bazında bakıldığında 2003 yılında 1 milyon dolar zarar eden bankacılık sektörünün vergi öncesi karı 2004 sonunda 42,5 milyon dolara ulaşmıştır.

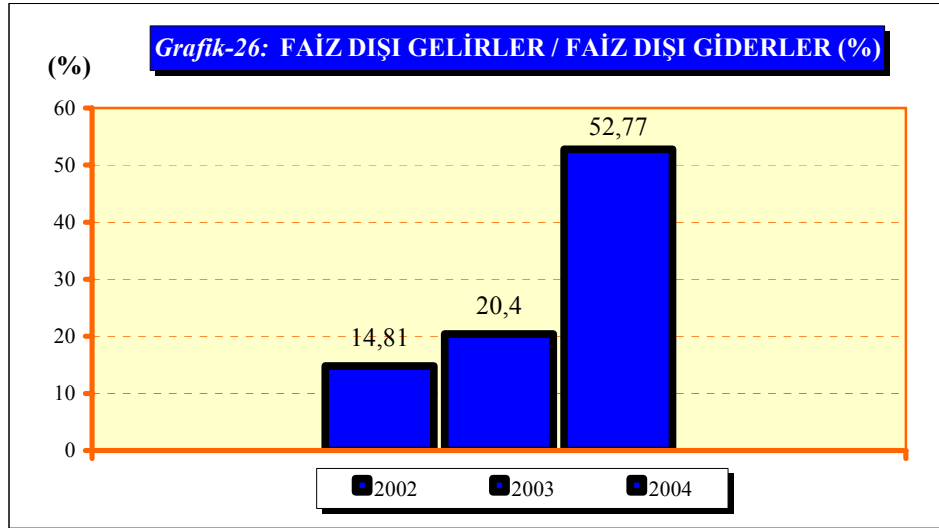
Bankacılık sektöründe faiz geliri ile faiz gideri arasındaki farkı ifade eden net faiz geliri 100 milyon dolardan 77 milyon dolara gerilemiştir.

Faiz gelirlerinin gerek toplam gelirler içerisindeki payında gerekse hacminde bir önceki yıla göre daralma meydana gelmiştir. Bu gerilemenin faiz oranlarındaki düşüşlerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. 2003 yıl sonunda faiz gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı yüzde 96,05 iken bu oranın önemli ölçüde azaldığı ve 2004 sonunda yüzde 84,01'e gerilediği gözlenmektedir. Bir önceki yıl 470,4 milyon dolar olan faiz gelirleri 2004'de yüzde 50 oranında daralarak 232,9 milyon dolar olmuştur. Faiz gelirleri alt kalemler bazında incelendiği zaman, kredilerden, takipteki alacıklardan, bankalardan, menkul kıymetlerden ve diğer faiz ve faiz benzeri gelirlerde belirgin azalmalar olduğu görülmektedir. Faiz gelirleri içerisinde 2003 yılı sonuna göre en büyük payı yüzde 31,0 oranı ile kredilerden alınan faizler kalemi alırken bu kalemin 2004 sonunda yüzde 28,0'e gerilediği ve yerini yüzde 35,0 oranı ile bankalardan alınan faizler kaleminin aldığı gözlenmektedir.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Faiz dışı gelirler kalemi bu dönem içerisinde yüzde 85,0 oranında artmıştır. Toplam gelirler içindeki payı ise yüzde 3,93'den yüzde 12,86'ya yükselmiştir. Faiz dışı gelirler içinde en önemli payı yüzde 44 oranı ile bankacılık hizmetleri gelirleri almaktadır. 2003 yıl sonunda bu oranın yüzde 45 civarında olduğu göz önüne alındığı zaman bankaların operasyonel hizmet komisyonlarını arttırmak suretiyle bankacılık hizmetleri gelirlerini yükseltmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Diğer faiz dışı gelirler kaleminin toplam faiz dışı gelirler içindeki payı ise seviyesini korumuş ve yüzde 33,0 olarak gerçekleşmiştir. Kredilerden alınan ücret ve komisyonların payında ise 1,72 puanlık bir düşüş olmuş ve yüzde 18,0'e gerilemiştir.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Bankacılık sektörünün toplam faiz giderleri 2004 sonuna göre 371,1 milyon dolardan 153,8 milyona, toplam giderler içindeki payı ise yüzde 75,59'dan yüzde 65,52'ye gerilemiştir. Faiz gelirlerindeki yüzde 50 daralmaya karşın faiz giderlerindeki daralma daha büyük ve yüzde 59 oranında olmuştur. Faiz giderlerindeki bu değişimin önemli oranda azalması, esas itibarıyla makroekonomik iyileşmeye bağlı olarak faiz oranlarındaki gerileme belirlemiştir. Alt kalemler bazında bakıldığında, bankacılık sektörünün en büyük yabancı kaynağı olan mevduata verilen faizlerin, toplam faiz giderleri içinde payı yüzde 64,62'den yüzde 80'e artmış olup aynı zamanda en büyük faiz gideri kalemi olmuştur. Bankalara verilen faizler ise yüzde 2'den yüzde 15,0'e yükselmiştir.

Faiz dışı giderler içinde ise en büyük paya yüzde 47,0'lik oran ile diğer faiz dışı giderler kalemi sahip bulunmaktadır. Bu payda bir önceki yıla göre 13,0 puanlık bir gerileme söz konusudur. Faiz dışı giderler içinde ikinci en büyük payı personel giderleri almaktadır. 2003 yılında yüzde 32,0 olan personel giderlerinin payı 2004 yılı sonunda yüzde 43,0'e ulaşmıştır. Verilen ücret ve komisyonlar, kıdem tazminatı provizyonları ve amortisman giderlerinde bir önceki yıla göre artış meydana gelmiştir.

2003 yılında 3,9 kambiyo zararı olan sektörün, 2004 sonunda kur ve paritedeki gelişmeler ile bankaların pozisyonlarına bağlı olarak, 11,4 trilyon karı meydana gelmiştir.

Tablo-36: SEÇİLMİŞ KAR / ZARAR KALEMLERİ

A. Gelirler	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay (%)	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Faiz Gelirleri	656.647	312.698	470.433.100	232.991.580	96,05	84,00
Faiz Dışı Gelirler	26.887	47.862	19.262.305	35.662.022	3,93	12,86
Diğer Faiz Dışı Gelirler	144	11.676	103.164	8.699.799	0,02	3,14
Gelirler Toplamı	683.678	372.236	489.798.579	277.353.401	100,00	100,00
B. Giderler						
Faiz Giderleri	517.947	206.429	371.066.064	153.810.446	75,59	65,52
Faiz Dışı Giderler	131.830	90.702	94.445.260	67.582.147	19,24	28,79
Diğer Faiz Dışı Giderler	19.184	1.389	13.743.745	1.034.945	2,80	0,44
Provizyonlar (Net)	16.206	16.557	11.610.255	12.336.637	2,37	5,25
Giderler Toplamı	685.167	315.077	490.865.324	234.764.176	100,00	100,00
Vergi Öncesi Kar/Zarar	-1.489	57.159	-1.066.745	42.589.226		

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2.7. Yasal ve İdari Düzenlemeler

11 Kasım 2004 tarih ve 167 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ‘Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Tedavülde Bulunan Türk Lirasının Yeni Türk Lirasına Dönüştürülmesi Yasası’ ile Türk lirası ile Yeni Türk Lirasının birlikte tedavülü ve yeniden Türk Lirasına geçiş süresince bu konularla ilgili uygulamalarda meydana gelebilecek idari, mali ve hukuki sorunların önlenmesi amaçlanmıştır.

29 Haziran 2004 tarih ve 95 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 14 (a) numaralı ‘Ödeme Kaydedici Cihazlar Hakkında Tebliğ’ ile ödeme kaydedici cihazların Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruşa göre işlem yapacak şekilde düzenleme yapılmıştır.

Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği Yönetim Kurulu 29 Aralık 2004 tarihli kararı ile banka müşterilerinin Yeni Türk Lirası kullanımına geçişle birlikte, yapılan değişiklikler sonucunda, bankalarında karşılaşılabilecekleri sorunların kolaylıkla aşılabilmesine yönelik olarak kamuoyuna belirli hususlarla ilgili açıklama yapmıştır.

Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliğinin 20 Aralık 2004 tarih ve 1 numaralı ‘Bankaların İlan ve Reklam Yaparken Uymakla Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği’ bankaların radyo, televizyon, film, yazılı basın, pano, web sitesi ve benzeri iletişim araçları ile yapacakları ilan ve reklamların 39/2001 sayılı Bankalar Yasasının 47. maddesi uyarınca saptadığı ve bu tebliğde belirlenen ilkeler ile koşullara aykırı olamayacağı belirlenmiştir. Bu Tebliğ Kuzey Kıbrıs Bankalar Birliği Yönetim Kurulunun 05 Kasım 2004 tarihli toplantısında tespit edilmiş ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca onaylanarak yürürlük kazanmıştır.

Bilindiği üzere 04 Nisan 2003 tarih ve 32 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Faiz Farkı Fonu Yasasının Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye istinaden 23 Ocak 2004 tarih ve 6 numaralı Resmi Gazetede yayımlanan T-18-2004 sayılı Kurul kararı gereğince bankalar, kooperatif bankaları ve kredi vermek amacı ile kurulmuş diğer kuruluşların Türk lirası veya yabancı para cinsinden kullandıkları her türlü nakdi krediden faiz farkı fonu kesintisi yapılmamasını onaylamıştır.

40/2001 sayılı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasının 9(1) maddesi uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu tasarruf mevduatı üzerindeki tam garantinin 01 Eylül 2004 tarihinden 01 Haziran 2005 tarihine kadar kademeli olarak 20000 euroya indirilmesi yönünde karar almıştır. Bu karar, 23 Temmuz 2004 tarih ve 106 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.8. Sektörde Etkinliğin Artırılmasıyla İlgili Diğer Düzenlemeler

Merkez Bankası, bankaların aracılık maliyetlerini düşürmek ve karlılık performanslarını geliştirme hedeflerine yönelik olarak Türk lirası ve yabancı para yasal karşılık hesaplarına faiz ödenmesi uygulamasına, faiz oranlarındaki gerilemeye rağmen aynı seviyede tutmak suretiyle devam etmektedir.

Türk lirası ve yabancı para yasal karşılık oranlarını 2004 yılı içerisinde de muhtelif tarihlerde aldığı kararlarla düşüren Merkez Bankası, bu şekilde bankaların likit varlıklarının yükselmesini ve aracılık maliyetlerinin düşmesini sağlayarak sektördeki etkinliğin artmasına katkı koymaya çalışmaktadır. Bu çerçevede 2004 yılı içerisinde yasal karşılık oranları Türk lirasında yüzde 12'den yüzde 10'a ve yabancı para da yüzde 13'den yüzde 11'e düşürülmüştür.

Tablo-37: TÜRK LİRASI VE DÖVİZ MEVDUAT YASAL KARŞILIK ORANLARI (%)

YÜRÜRLÜK TARİHİ	TÜRK LİRASI	YABANCI PARA
30.06.2002 - 29.11.2002	15	16
30.11.2002 - 29.04.2003	14	15
30.04.2003 - 30.10.2003	13	14
31.10.2003 - 15.02.2004	12	13
06.02.2004-15.07.2004	11	12
16.07.2004	10	11

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

3. MERKEZ BANKASI

3.1. Yönetim Kurulu

Merkez Bankası Yasasının 17. maddesinin üçüncü fıkrası Yönetim Kurulu üyelerinin görev sürelerini dört yıl, geçici 2. maddesi ise ayrılma şeklinin ad çekmek suretiyle olacağını düzenlemektedir. Bu düzenlemelere istinaden 18 Kasım 2004 tarihinde yapılmış olan Yönetim Kurulu toplantısında çekilen kura sonucu, Yönetim Kurulu üyesi Vargın Varer'in ismi belirlenmiştir. Bakanlar Kurulu, açılan Yönetim Kurulu üyeliğine, 15 Aralık 2004 tarihinden itibaren dört yıl süreyle görev yapmak üzere Vargın Varer'i yeniden atamıştır. Yönetim Kurulu'nun diğer üyeliklerini ise Taşkent Atasayan ve Rifat Günay teşkil etmekte olup halen boş bir üyelik bulunmaktadır.

3.2. Kadro ve Personel Durumu

KKTC Merkez Bankasının 2004 yıl sonuna göre kadro sayısı 101 personel olarak tespit edilmiştir. Faaliyet dönemi sonu itibarıyla bu kadroların yüzde 67'si dolu olup kadrolu personel adedi 68 kişiden oluşmaktadır. Kadrolu personel sayısına 10 kişilik geçici personel ilave edildiği zaman Kurumun toplam personel sayısı 78 kişiye ulaşmaktadır. 2004 yılı içinde Bankadan emeklilik, istifa ve eğitim amaçlı nedenlerle toplam üç personel ayrılmıştır. Buna göre, 2003 yılı sonunda 81 kişi olan fiili personel sayısı 2004 yıl sonu itibarıyla üç kişi azalarak 78'e düşmüştür.

Kurumun 78 kişilik personelinden 10'u yöneticilik hizmetleri sınıfında, 43'ü genel hizmetler sınıfında, 7'si kitabet hizmetleri sınıfında, 8'i bedeni hizmetleri gerektiren yardımcı hizmetler sınıfında ve 10'u geçici olarak görev yapmaktadır. Merkez Bankası personelinin hizmet gruplarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo-38: PERSONELİN HİZMET GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

HİZMET SINIFI	PERSONEL SAYISI	TOPLAM İÇİNDEKİ PAYI (%)
Yöneticilik	10	12,82
Genel	43	55,13
Kitabet	7	8,97
Bedeni Hizmetleri Gerektiren Yardımcı	8	10,26
Geçici	10	12,82
TOPLAM	78	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Toplam personel sayısının hesaplamasında yönetim kurulu üyeleri hariç tutulmuş, başkan ve başkan yardımcıları dahil edilmiştir.

Personelin eğitim düzeyine göre dağılımı incelendiği zaman toplam 78 personelin 11'i yüksek lisans, 26'sı üniversite, 33'ü lise ve 8'i ilköğretim diplomasına sahiptir.

Yüksek lisans eğitim düzeyindeki 11 personelin 5'i yöneticilik, 4'ü genel hizmetler ve 2'si geçici hizmetler sınıfındaki elemanlardan oluşmaktadır. 26 kişilik üniversite diploma sahibi personelin ise 5'i yöneticilik, 13'ü genel hizmetler, 2'si kitabet ve 6'sı geçici hizmetler sınıfında bulunmaktadır. Lise mezunu personelin 26'sı genel hizmetler, 5'i kitabet ve 2'si bedeni hizmetler gerektiren yardımcı hizmetlerde görevlerini ifa etmektedirler. İlköğretim mezunlarının 6'sı bedeni hizmetler, 2'si ise geçici olarak görevlerini devam ettirmektedirler.

Personelin eğitim düzeyine göre dağılımının toplam içindeki yüzde payları incelendiğinde, yüksek lisanslı personel sayısının toplam personel sayısı içindeki payının yüzde 14,10, üniversite mezunu personel sayısının payı yüzde 33,33, lise mezunlarının payının yüzde 42,31 ve ilköğretim mezunlarının payının ise yüzde 10,26 olduğu görülmektedir.

Tablo-39: PERSONELİN EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE DAĞILIMI

HİZMET SINIFI	İLKÖĞRETİM	LİSE	ÜNİVERSİTE	YÜKSEK LİSANS	TOPLAM
Yöneticilik	---	---	5	5	10
Genel	---	26	13	4	43
Kitabet	---	5	2	---	7
Bedeni Hizmetleri Gerektiren Yardımcı	6	2	---	---	8
Geçici	2	---	6	2	10
TOPLAM	8	33	26	11	78
Toplam İçindeki Pay (%)	10,26	42,31	33,33	14,10	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

3.3. Eğitim Faaliyetleri

2004 yılındaki eğitim faaliyetlerine 8 personel yurtdışında, 42 personel ise banka ve yurtiçinde katılmıştır. Yurtdışı eğitim programlarına yöneticilik hizmetlerinden 5, genel hizmetlerden 2, geçici personelden ise 1 kişi iştirak etmiştir. Banka ve yurtiçi eğitimlere ise 2'si yöneticilik, 27'si genel, 6'sı kitabet hizmetleri, 5'i yardımcı hizmetler ve 2'si geçici olmak üzere toplam 42 personel yararlanmıştır.

Banka içi eğitim programı kapsamında personele, 'Hızlandırılmış İngilizce Kursu' konusunda eğitim olanağı sağlanmıştır. Yurtdışı eğitim çalışmaları çerçevesinde ise personele meslek eğitimi, yönetim eğitimi ile kurs ve seminerlere katılma imkanı yaratılmıştır.

Tablo-40: EĞİTİM PROGRAMLARI VE KATILIM

HİZMET SINIFI	Yurtdışı	Banka ve Yurtiçi
Yöneticilik	5	2
Genel	2	27
Kitabet	0	6
Yardımcı	0	5
Geçici	1	2
Toplam	8	42

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

3.4. Bilgi Sistemleri ve Teknik Donanım Çalışmaları

Bilgi sistemleri, Türk Lirasından yeni Türk Lirasına geçiş çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Sistemin Yeni Türk Lirasına dönüşümünü zamanında ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirebilmek için TC Merkez Bankası'ndan da sağlanan teknik destekle çalışmalar başlatılmıştır. 2005 yılının başı itibarıyla, Kurumumuzdaki Yeni Türk Lirasına dönüşüm ve uyumunda herhangi bir sorunla karşılaşılması, bu çalışmaların başarılı bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir.

3.5. Kuruluş, Yetkilendirme ve İzin Faaliyetleri

Bankalar Yasası gereğince bankaların kuruluş, hisse devri, şube açma ile birleşme ve devir işlemlerine dair izinler Merkez Bankası tarafından verilmektedir.

Bilindiği üzere 39/2001 sayılı Bankalar Yasasının 6(2) maddesi, banka sermayesinin yüzde 10 ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait hisselerin banka sermayesinin yüzde 10'unu aşması sonucunu veren hisse edinimleri ile bir ortağa ait payların bu oranların altına düşmesi sonucunu veren hisse devirleri, ancak Merkez Bankası'nın yetki vermesiyle mümkün olabilmektedir. Bu yetkiye istinaden 2004 yılında 1 bankaya, bu çerçevede, hisse devir işlem izni verilmiştir.

Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'ye 30 Ekim 2003 tarih ve 509 sayılı yönetim kurulu kararı ile şube açma izni verilmiştir. Bu izni müteakiben Bankalar Yasasının 11(1) maddesine göre bankaya, 13 Mayıs 2004 tarihinden itibaren bankacılık işlemlerine ve mevduat kabulüne başlamak için yetki (Lisans) verilmiştir.

39/2001 sayılı Yasanın 34(3) maddesi tahtında 2004 yıl sonuna kadar bankalarda bağımsız denetim yapma talebi ile başvuran ve değerlendirmeler sonucu bu yetki ile haizlendirilen kuruluşların listesinde herhangi bir değişiklik olmayıp, bunlar bir tablo halinde aşağıda sunulmuştur.

Bankalarda Bağımsız Denetim Yapma Yetkisi Alan Kuruluşların İsimleri:	Bankalarda Bağımsız Denetim Yapma Yetkisinin Verildiği Tarih ve Karar Sayısı :
1. Buba and Co.	29 Mart 2002 Tarih, 472 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
2. Erdal & Co. Chartered Accountants	29 Mart 2002 Tarih ve 472 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
3. Tatar & Co. Chartered Accountants	29 Mart 2002 Tarih ve 472 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
4. Fikri & Co. Chartered Accountants	31 Mayıs 2002 Tarih ve 475 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
5. Deniz-Gümüş & Co. Chartered Accountants	31 Mayıs 2002 Tarih ve 475 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
6. Fevzi Adanır & Co. Financial Accountants	26 Haziran 2002 Tarih ve 476 Sayılı Yönetim Kur. Kararı
7. Rüstem Gövsa & Co. Chartered and Certified Accountants.	07 Ağustos 2002 Tarih ve 478 Sayılı Yönetim Kur. Kararı
8. Çinerdem & Co.	30 Eylül 2002 Tarih ve 479 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
9. Bileşim Denetim ve Müşavirlik Kollektif Şirketi	30 Eylül 2002 Tarih ve 479 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
10. Güzey & Güven Co.	30 Eylül 2002 Tarih ve 479 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
11. Raif Ömer & Co. Chartered Accountants	30 Ocak 2003 tarih ve 485 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
12. Konde & Company Certified Public Accountants	30 Nisan 2003 tarih ve 491 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı
13. Göksel Saydam & Co. Y.M.M. Bürosu	25 Aralık 2003 tarih ve 515 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı

3.6. Bilanço Açıklaması

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası bilanço büyüklüğü 2004 yılı sonuna göre TL bazında yüzde 14,87, dolar bazında ise yüzde 19,47 oranında gelişme göstermiştir. Dolar bazındaki bu artışta, mevduatların artması yanısıra Türk Lirasının dolar karşısında değer kazanması etkili olmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın 2004 yılında göstermiş olduğu faaliyetleri sonucunda oluşan bilançosu seçilmiş ana hesaplar itibarıyla aşağıda sunulmuştur.

Tablo-41: KKTC MERKEZ BANKASI BİLANÇOSU									
	AKTİF	MİLYAR TL		ABD\$		Yüzde Pay		Yüzde Değişim	
		2003	2004	2003	2004	2003	2004	TL	ABD\$
1	Nakit Değerler ve Bankalardan Ala.	213.077	337.377	152.652.088	251.379.750	27,15	37,42	58,34	64,67
2	Menkul Değerler Cüzdanı	302.459	336.591	216.686.999	250.794.487	38,54	37,34	11,28	15,74
3	Krediler (Toplam)	209.192	160.764	149.868.870	119.785.338	26,65	17,83	-23,15	-20,07
	-Kamu*	173.524	158.753	124.315.213	118.286.740			-8,51	-4,85
	-Bankacılık	11.324	1.073	8.112.429	799.808			-90,52	-90,14
	-TMSF	24.345	938	17.441.228	698.790			-96,15	-95,99
4	Sabit Kıymetler (net)	355	375	254.005	279.561	0,05	0,04	5,82	10,06
5	Takipteki Alacaklar (net)	6.267	5.081	4.489.650	3.785.493	0,80	0,57	-18,93	-15,68
6	Diğer Aktifler	53.468	61.328	38.305.282	45.695.661	6,81	6,80	14,70	19,29
	TOPLAM	784.818	901.516	562.256.894	671.720.291	100	100	14,87	19,47
	PASİF	MİLYAR TL		ABD\$		Yüzde Pay		Yüzde Değişim	
		2003	2004	2003	2004	2003	2004	TL	ABD\$
1	Kamu Mevduatı	62.963	79.737	45.107.448	59.411.849	8,02	8,85	26,64	31,71
2	Bankalar Mevduatı	333.765	383.870	239.115.073	286.021.709	42,53	42,58	15,01	19,62
3	Diğer Mevduat	3.685	13.723	2.640.341	10.225.324	0,47	1,52	272,36	287,27
4	Mevduat Munzam Karşılıkları	310.803	326.342	222.664.848	243.157.808	39,60	36,20	5,00	9,20
5	Fonlar	3.169	8.227	2.270.555	6.129.661	0,40	0,91	159,57	169,96
6	Dış Krediler	6.917	-	4.955.463	-	0,88	-	-100	-100
7	Diğer Pasifler	170	5.027	122.002	3.745.389	0,02	0,56	2.851,7	2.969,95
8	Özkaynaklar	63.345	84.591	45.381.164	63.028.551	8,07	9,38	33,54	38,89
	TOPLAM	784.818	901.516	562.256.894	671.720.291	100,0	100,0	14,87	19,47

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

(*) Hazine Kefaletine haiz bonolar üzerine avans tutarı dahil edilmiştir.

3.6.1. Aktif Hesaplar

3.6.1.1. Nakit Değerler ve Bankalardan Alacaklar

Altın, kasa ve bankalardan alacaklar (yurtiçi ve yurtdışı) kalemlerinden oluşan bu hesabın bakiyesi 2004 yıl sonuna göre 251,3 milyon dolardır. Bir önceki yıla göre 98,7 milyon dolarlık bir artış olmuştur.

3.6.1.2. Menkul Değerler Cüzdanı

Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinden alınan devlet tahvilleri ile hazine bonolarından oluşan bu hesap, 2003 yılında 216,7 milyon dolar bakiye gösterirken, alışı yapılan menkul kıymetler sonucu 2004 yılında 250,8 milyon dolar bakiyeye ulaşmış bulunmaktadır.

3.6.1.3. Krediler (Toplam)

Kamu kesimine (Hazine), bankacılık sektörüne ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) kullanılan kredilerin bakiyesini oluşturan bu hesabın 2004 sonunda 119,8 milyon dolar olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre toplam krediler dolar bazında yüzde 20,07 oranında gerilemiştir. TL'nin 2003 yılı sonuna göre dolar karşısında değer kazanmasına rağmen, kamu kesimi kredilerinde 6.0 milyon dolar, bankacılık sektörüne kullanılan kredilerde 7,3 milyon dolar, ve TMSF'ye kullanılan kredilerde ise 16,7 milyon dolar gerileme olmuştur. Toplam kredilerin aktif içindeki payı 2003 yılında yüzde 26,65 iken 2004'de bu payın yüzde 17,83'e gerilediği gözlenmektedir.

Hazineye kısa vadeli avans şeklinde veya hazine kefaletiyle kamu kesimine kullanılan kredilerin bakiyesini içeren kamu kredileri (Hazineden Alacaklar) hesabının 2004 sonunda Türk lirası bazında 173,5 trilyon liradan, yüzde 8,51 oranında eksilerek 158,7 trilyon liraya gerilemesine karşın, Türk lirasının değer kazanmasından dolayı dolar bazında sadece yüzde 4,85 oranında azalarak 124,3 milyon dolardan 118,3 milyona düşüğü görülmektedir.

Bankacılık sektörüne kullanılan krediler 2004 yılında 7,3 milyon dolar azalarak 0,8 milyon dolar seviyesine inmiştir. Sektörel bazda incelendiği zaman bu kredilerin yüzde 48'i eğitim, yüzde 34'ü ihracat ve yüzde 18'i sanayi kesimine kullanılan kredilerden oluşmaktadır. Bankacılık sektörünün likit olması dolayısıyla bankaların, KKTC Merkez Bankasından reeskont kredi talepleri en düşük seviyede bulunmaktadır.

2003 yılında 17,4 milyon dolar olan Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu hesabının bakiyesi 2004 yılında 16,7 milyon dolar gerileyerek 0,7 milyon dolar olmuştur. Söz konusu bu azalış aynı zamanda yüzde 95,99'luk bir değişimi ifade etmektedir.

3.6.1.4. Takipteki Alacaklar (Net)

2004 yıl sonuna göre 8,4 milyon dolarlık kredi alacağı için ayrılan karşılık tutarı 4,6 milyon dolar olup net 3,8 milyon dolar bakiye vermektedir. 2003 yılında ise 8,3 milyon dolarlık kredi alacağına karşılık ayrılan tutar 3,8 milyon dolar olup 4,5 milyon dolar bakiye arz etmekteydi. Takipteki alacaklar için ayrılan karşılık tutarı, tasfiye halindeki bankalara 2001 yılından önce kullanılan reeskont kredilerinden kaynaklanmaktadır.

Duran değerler ve takas hesaplarının takip edildiği geçici diğer hesapların 2003 yılına göre 38,6 milyon dolar olan bakiyesi 2004 yılında 45,9 milyon dolara yükselmiştir.

Toplam aktiflerin TP-YP kompozisyonuna bakıldığı zaman 2003 yılında Türk lirası cinsinden aktiflerin toplam aktifler içindeki payının yüzde 43,23 olduğu ve 2004 yılında bu payın yüzde 48,83'e yükseldiği görülmektedir. Buna karşın yabancı para aktiflerin, bir önceki yıla göre 5,60 puan gerileyerek yüzde 51,17 düzeyine indiği gözlenmektedir.

Türk lirası cinsinden aktif hesapların kendi içindeki dağılımı bir önceki yıl ile kıyaslandığı zaman, nakit değerler ve bankalardan alacaklar kalemi 1,52 puan artarak yüzde 5,36'ya yükseldiği, menkul değerler cüzdanı kaleminin 5,27 puan artarak yüzde 29,17'ye yükseldiği, krediler kaleminin 1,17 puan azalarak yüzde 7,46'ya gerilediği ve takipteki alacaklar ile diğer kalemlerde ise belirgin bir değişikliğin olmadığı görülmektedir.

2004 sonuna göre yabancı para aktif kalemlerin dağılımı incelendiği zaman nakit değerler ve bankalardan alacaklar kalemi 8,76 puan artarak yüzde 32,07 , menkul değerler cüzdanı kalemi 6,47 puan azalarak yüzde 8,17 ve krediler kalemi 7,65 puan daralarak yüzde 10,37 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo-42: TOPLAM AKTİFLERİN TP-YP KOMPOZİSYONU (%)

	2003		2004	
	TP	YP	TP	YP
Nakit Değerler ve Bankalardan Alacaklar	3,84	23,31	5,36	32,07
Menkul Değerler Cüzdanı	23,90	14,64	29,17	8,17
Krediler	8,63	18,02	7,46	10,37
Tahsili Gecikmiş Alacaklar (Net)	-	0,80	-	0,56
Diğer	6,86	-	6,84	-
TOPLAM	43,23	56,77	48,83	51,17

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

3.6.2. Pasif Hesaplar

Dolar bazında 2004 yıl sonu itibarıyla kamu, bankalar ve diğer mevduatı ifade eden mevduat toplamının, pasif toplamı içindeki payı 1,92 puan artarak yüzde 52,94'e, mevduat munzam karşılıklarının payı 3,40 puan azalarak yüzde 36,20'ye ve özkaynakların toplam pasif içindeki payı ise 1,31 puan artarak yüzde 9,38'e ulaşmıştır. Buna karşın fonlar ve diğer pasiflerden oluşan toplam diğer pasifler kaleminin payı 0,17 puan artarak yüzde 1,47 olmuştur.

Yukarıda belirtilen pasif kalemlerin gelişimi miktarsal olarak dolar bazında incelendiği zaman mevduatların 68,8 milyon dolar artarak 355,7 milyon dolara, mevduat munzam karşılıklarının 20,5 milyon dolar artarak 243,2 milyon dolara ve özkaynak toplamının 17,6 milyon dolar artarak 63,0 milyon dolara yükseldiği görülmektedir. Toplam diğer pasifler kalemi ise 2,5 milyon dolar artarak 9,8 milyon dolara yükselmiştir.

3.6.2.1. Mevduat

2004 yılında Bankanın ana fon kaynağı yine mevduat olmuştur. Bu kaynağın son yıllardaki artış eğilimini devam ettirdiği gözlenmektedir. Bankalar mevduatının toplam mevduat içindeki payı 3 puan eksilerek yüzde 80'e, kamu mevduatının payı ise 1 puan artarak yüzde 17'ye ulaşmıştır. Diğer mevduatın payı 2 puan artarak yüzde 3 olmuştur. Söz konusu bu artış KKTC Merkez Bankasının uygulamakta olduğu faiz politikasından kaynaklanmaktadır. Kurumumuz, bankalara ait Türk lirası serbest hesaplara, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının gecelik faiz oranlarına yakın oranlar tatbik etmekte ve bu suretle paranın yurtdışına kaymasını engellemeye çalışmaktadır. Bunun yanı

sıra mevduat munzam karşılık oranlarında indirimler yapılmak suretiyle bankaların kullanılabilir fonlarının artmasına ve piyasaya likidite sağlanmasına olanak sağlanmaktadır. Belirtilen bu nedenlerin yanı sıra sisteme yurtdışından para girişi mevduat hacminin artmasında etkili olmuştur.

3.6.2.2. Mevduat Munzam Karşılıkları

Bankanın ikinci büyük kaynağını oluşturan munzam karşılıklar kalemi toplamda yüzde 9 oranında artarak 243,2 milyon dolara ulaşmıştır. 20,5 milyon dolarlık artışa tekabül eden bu yükselişin 8,7 milyon dolarlık kısmı Türk lirası mevduat munzam karşılıklarından, 11,8 milyon dolarlık kısmı ise yabancı para mevduat munzam karşılıklarından kaynaklanmaktadır.

Bu dönem içerisinde Türk lirası mevduat munzam karşılıklarının toplam munzam karşılıkları içindeki payı seviyesini korumuş ve yüzde 41,27 olarak gerçekleşmiştir. Türk lirası yasal karşılıklardaki duruma paralel olarak yabancı para mevduat munzam karşılıklarının toplam munzam karşılıklar içindeki payında da önemli bir değişikliğin olmadığı ve yüzde 58,73 düzeyinde kaldığı gözlenmektedir. Merkez Bankası tarafından munzam karşılık oranlarında yapılan kademeli indirimlere rağmen, munzam karşılık hesap bakiyelerinin seviyelerinde azalma meydana gelmemesinin nedenleri arasında sektöre duyulan güvenin artarak devam etmesi ve ekonomik faaliyetlerdeki canlanmaya dayanmaktadır.

3.6.2.3. Özkaynaklar

2004 yıl sonuna göre 63.0 milyon dolar olan bu hesabın bakiyesi bir önceki yıla göre yüzde 39 oranında bir büyümeyi ifade etmektedir. Bu büyümede, 2003 sonuna göre karlılık performansında meydana gelen yüzde 104 oranındaki artışın etkili olduğu anlaşılmaktadır. Özkaynakların 2003 yılında yüzde 8.07 olan aktif toplamı içindeki payı 2004 sonunda yüzde 9.38'e yükselmiştir.

Toplam pasiflerin TP-YP kompozisyonuna bakıldığı zaman, Türk Lirası cinsinden kalemlerin ağırlığının yüzde 45,63'den yüzde 45,13'e gerilediği görülmektedir. Yabancı para kalemlerin ağırlığında ise artış olduğu ve yüzde 54,87'ye yükseldiği gözlenmektedir. Mevduatın, toplam pasifler içindeki TP-YP dağılımı incelendiğinde, Türk lirası cinsinden mevduat yüzde 21,01'den, 19,90'a gerilemiş, yabancı para cinsinden mevduat ise yüzde 30,02'den yüzde 33,05'e yükselmiştir. Mevduat munzam karşılıkları kaleminin ise Türk lirasında 1,36 puan, yabancı parada ise 2,04 puan gerilemiştir.

Tablo-43: TOPLAM PASİFLERİN TP-YP KOMPOZİSYONU (%)

	2003		2004	
	TP	YP	TP	YP
Mevduat	21,01	30,02	19,90	33,05
Mevduat Munz.Karş.	16,30	23,30	14,94	21,26
Diğer	0,25	1,05	0,91	0,56
Özkaynaklar	8,07	---	9,38	---
TOPLAM	45,63	54,37	45,13	54,87

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

3.7. 2004 Yılı Kar-Zarar Hesabı

2004 yılında Merkez Bankasının karı, 2003 yılına göre 10.5 milyon dolar artarak 20.6 milyon dolara ulaşmıştır. Bankanın toplam gelirlerindeki yüzde 16.78'lik büyümeye karşın toplan giderlerde yüzde 30'luk daralma yaşanmıştır.

2004 yılında toplam gelirlerin yüzde 61.30'luk kısmı Türk lirası işlemlerinden sağlanmış olup toplam gelirler içerisindeki en büyük paya sahip olma özelliğini korumuştur. Bu oran 2003 sonunda yüzde 41.99 olarak gerçekleşmişti. Bu gelişmede Türk lirası cinsinden MDC faiz gelirleri etkili olmuştur. Bu kalemi yüzde 20.37'lik payla alınan faizler kalemi izlemektedir. Üçüncü en büyük paya sahip kambiyo karlarının yüzde 40.41 olan payı kur ve paritelerdeki gelişmelere bağlı olarak 2004 sonunda yüzde 18.31'e gerilemiştir.

Verilen faizlerin toplam giderler içindeki payı 7 puan artarak yüzde 40'a ulaşmıştır. Faizlerin yüzde 60'lık kısmı mevduat, yüzde 39'luk kısmı ise yasal karşılıklara ödenmiştir. Bu oranlar 2003 yılında sırasıyla yüzde 66 ve yüzde 33 olarak gerçekleşmişti. İkinci en büyük paya sahip olan kambiyo zararları kaleminin toplam giderler içindeki payı ise yüzde 52.24'den yüzde 28.48'e gerilemiştir. Kambiyo karlarındaki yüzde 62.29'luk daralmanın, yüzde 54.63'lük kambiyo zararlarındaki daraldan daha hızlı olduğu gözlenmektedir.

Tablo-44: KKTC MERKEZ BANKASI KAR-ZARAR TABLOSU

GELİRLER :	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay		Yüzde Değişim	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	TL	ABD\$
Kambiyo Karları	58.055	21.049	41.591.882	15.683.511	40,41	18,31	-63,74	-62,29
Türk Lirası İşlemleri Karları	60.316	70.459	43.211.299	52.498.785	41,99	61,30	16,82	21,49
Alınan Faizler	25.235	23.419	18.079.133	17.449.618	17,57	20,37	-7,20	-3,48
Çeşitli Karlar	44	19	31.498	14.154	0,03	0,02	-56,79	-55,06
TOPLAM :	143.651	114.946	102.913.811	85.646.067	100,00	100,00	-19,98	-16,78
GİDERLER :	Milyar TL		ABD\$		Yüzde Pay		Yüzde Değişim	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Personel Giderleri	2.192	2.864	1.570.722	2.134.261	1,53	2,49	30,65	35,88
İdari Giderler	244	181	174.963	134.941	0,17	0,16	-25,84	-22,87
Banknot ve Efektif Sig, Primleri	2.157	2.903	1.545.365	2.162.679	1,50	2,53	34,56	39,95
Kasadaki TL ve Efek, Sig, Primleri	900	1.200	644.775	894.121	0,63	1,04	33,33	38,67
Verilen Faizler	47.422	45.989	33.973.970	34.266.253	33,01	40,01	-3,02	0,86
Kambiyo Zararları	75.045	32.739	53.763.585	24.393.919	52,24	28,48	-56,37	-54,63
Şüpheli Alacaklar Karşılığı	1.340	1.082	959.846	806.289	0,93	0,94	-19,23	-16,00
Amortismanlar	49	61	35.048	45.123	0,03	0,05	23,79	28,75
Sair Giderler ve Zararlar	201	208	143.721	155.161	0,14	0,18	3,80	7,96
Kar	14.100	27.719	10.101.816	20.653.320	9,82	24,11	96,58	104,45
TOPLAM :	143.651	114.946	102.913.811	85.646.067	100,00	100,00	-19,98	-16,78

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

3.8. Yasal ve İdari Düzenlemeler

Özelde bankacılık sektörü genelde ise ülke ekonomisi üzerinde etkisi olan ve 2004 yılında çıkarılan yasalar, idari düzenlemeler, tarih ve açıklama yapılmak suretiyle aşağıda sunulmuştur.

1. BANKACILIK SEKTÖRÜNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER VE MERKEZ BANKASI İDARI KARARLARI

11.11.2004	KKTC’de Tedavülde Bulunan Türk Lirasının Yeni Türk Lirasına Dönüştürülmesi Yasasının Resmi Gazetede yayımlanması.
20.12.2004	Bankaların İlan ve Reklam Yaparken Uygulamakla Yükümlü Olduğu İlke ve Koşulların Belirlenmesi.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

2. BANKACILIK SEKTÖRÜ İLE İLGİLİ ALINAN KARARLAR

22.01.04	TL ve Döviz Mevduat Yasal Karşılık Oranlarının Değiştirilmesi.
23.01.04	TL veya Döviz Olarak Verilen Nakdi Krediden Sıfır Faiz Farkı Fonu Tahsil Edilmesi.
31.01.04	TL ve Döviz Mevduat Yasal Karşılık Oranlarının Değiştirilmesi.
06.02.04	TL Reeskont Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
09.02.04	TL Mevduata Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
24.02.04	TMSF’ye Kullandırılan TL Avans Hesabı Faiz Oranının Değiştirilmesi.
24.02.04	TL Mevduata Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
26.02.04	TMSF’ye Kullandırılan TL Avans Hesabı Faiz Oranının Değiştirilmesi.
26.03.04	TL Mevduata Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
05.05.04	Sözleşmeler Yasası’na Göre TL ve Döviz Mevduat Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
05.05.04	Mahkemeler Yasası’na Göre TL ve Döviz Mevduat Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
13.05.04	T.Garanti Bankası AŞ.’ye Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul Etme İzninin Verilmesi.
13.05.04	Asbank Ltd.’in Hisse Devir Talebinin Onayı.
12.07.04	TMSF Kapsamındaki Sigorta Tutarının Kademeli Olarak İndirilmesi.
31.07.04	TL ve Döviz Mevduat Yasal Karşılık Oranlarının Değiştirilmesi.
01.09.04	TMSF’ye Kullandırılan Döviz Avans Hesapları Faiz Oranının Değiştirilmesi.
01.09.04	Döviz Mevduatlarına Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
01.09.04	Döviz Mevduat Yasal Karşıklara Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
17.09.04	TMSF’ye Kullandırılan TL Avans Hesabı Faiz Oranının Değiştirilmesi.
17.09.04	TL Mevduata Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
30.09.04	T.Garanti Bankası AŞ.’ye İki Yeni Şube Açma İzninin Verilmesi.
21.10.04	Bankamız Yeni İmza Yetkili Personelin Onayı.
10.12.04	TL Reeskont Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.
27.12.04	TMSF’ye Kullandırılan TL Avans Hesabı Faiz Oranının Değiştirilmesi.
27.12.04	TL Mevduata Uygulanan Faiz Oranlarının Değiştirilmesi.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-45: KKTC MERKEZ BANKASI 31.12.2004 BİLANÇOSU (Milyon TL)

AKTİF	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI	YABANCI PARA HESAP TUTARI	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
I- DÖNER DEĞERLER					673.968.044
Kasa			17.218	44.095.650	
Altın			0	503.981	
Menkul Değerler Cüzdanı			262.973.161	73.618.120	
Bankalar Nezdindeki Mev.			48.272.612	161.234.001	
Hariçteki Muhabirler			0	83.253.301	
II- DURAN DEĞERLER					375.199
Gayri Menkuller			346		
Demirbaşlar			374.853		
III- KREDİLER					160.763.902
A- Kamu Sektörü			158.752.634	937.846	
a- Haz.Kıs. Va.Av.	66.805.324	91.580.345			
b- Haz.Kef.Ha.Bo.Üz.Av.	366.965				
c- Ha.Ke.Ha.Olma.Bo.Üz.Av.		937.846			
B- Bankacılık Sektörü			97.259	976.163	
a- Tarım					
b- Ticari	0	335.525			
c- Sanayi	0	173.587			
d- Tasarruf Mev. Sig.Fonu	97.259	0			
e- Küçük Esnaf	0	467.051			
f- Eğitim					
IV- MUVAKKAT BORÇLULAR			38.492	0	38.492
V- DİĞER AKTİFLER					66.370.165
A- Borçlu Transitar Hes.			61.289.655		
B-Takipteki Alacaklar	19.732	11.290.023	0	5.080.510	
Takipteki Alacaklar Karş. (-)	-19.732	-6.209.513			
		TOPLAM	531.816.230	369.699.572	901.515.802

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-46: KKTC MERKEZ BANKASI 31.12.2004 BİLANÇOSU (Milyon TL)

PASİF	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI	YABANCI PARA HESAP TUTARI	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
I - ÖZKAYNAKLAR					84.590.618
Sermaye			20.000.000		
Nominal Sermaye					
Ödenmemiş Sermaye			21.224.659		
İhtiyatlar					
Karşılıklar			15.647.138		
Kar			27.718.821		
II- YABANCI KAYNAKLAR					811.898.497
A- Kamu Sek.Mevd.			7.387.126	72.349.516	
a- Hazine Mevduatı	7.384.111	3.799.561			
b- Gen.Bütçe.İda.	2.998	68.549.955			
c- Katma Büt.İda.	17	0			
B- Bankacılık Sektörü Mev.			293.727.136	416.484.694	
a-Bankalar Mevduatı	159.054.556	224.801.759			
b- Mev.Munz.Karş.	134.672.580	191.669.514			
c-Bloke Paralar	0	13.421			
C- Muhtelif Mevduat			12.991.937	731.470	
a-Kuruluş ve Şahıs Mevd.	178.751	731.470			
b-Diğer Mevd.	12.813.186	0			
D- Fonlar			3.161.974	5.064.644	
a- Mer.Bank.Fon.	56.996	0			
b- Hazineye Ait Fonlar	266.895	263.571			
c- Diğer Fonlar	2.838.083	4.801.073			
E- Dış Krediler					
III- MUVAKKAT ALACAKLILAR			20	647	667
IV- DİĞER PASİFLER					5.026.020
Alacaklı Transitar Hes.			5.022.650	3.370	
		TOPLAM	406.881.461	494.634.341	901.515.802

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-47: KKTC MERKEZ BANKASI 31.12.2003 BİLANÇOSU (Milyon TL)

AKTİF	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI	YABANCI PARA HESAP TUTARI	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
I- DÖNER DEĞERLER					515.536.424
Kasa			29.872	31.272.825	
Altın			0	491.163	
Menkul Değerler Cüzdanı			187.596.490	114.862.807	
Bankalar Nezdindeki Mev.			30.110.122	132.796.160	
Hariçteki Muhabirler			0	18.376.985	
II- DURAN DEĞERLER					354.549
Gayri Menkuller			367		
Demirbaşlar			354.182		
III- KREDİLER					209.192.215
A- Kamu Sektörü			67.172.289	106.351.237	
a- Haz.Kıs. Va.Av.	66.805.324	106.351.237			
b- Haz.Kef.Ha.Bo.Üz.Av.	366.965	0			
c- Ha.Ke.Ha.Olma.Bo.Üz.Av.	0	0			
B- Bankacılık Sektörü			619.973	35.048.716	
a- Tarım	0	10.187.132			
b- Ticari	0	0			
c- Sanayi	50.000	355.987			
d- Tasarruf Mev. Sig.Fonu	0	24.345.076			
e- Küçük Esnaf	569.973	0			
f- Eğitim	0	160.521			
IV- MUVAKKAT BORÇLULAR			45.382	0	45.382
V- DİĞER AKTİFLER					59.689.281
A- Borçlu Transituar Hes.			53.422.470		
B-Takipteki Alacaklar	19.732	11.394.202	0	6.266.811	
Takipteki Alacaklar Karş. (-)	-19.732	-5.127.391			
		TOPLAM	339.351.147	445.466.704	784.817.851

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-48: KKTC MERKEZ BANKASI 31.12.2003 BİLANÇOSU (Milyon TL)

PASİF	TÜRK LİRASI HESAP TUTARI	YABANCI PARA HESAP TUTARI	TÜRK LİRASI HESAP TOPLAMI	YABANCI PARA HESAP TOPLAMI	GENEL TOPLAM
I - ÖZKAYNAKLAR					63.344.617
Sermaye			20.000.000		
Nominal Sermaye	20.000.000				
Ödenmemiş Sermaye	0				
İhtiyatlar			17.699.542		
Karşılıklar			11.544.607		
Kar			14.100.468		
II- YABANCI KAYNAKLAR					721.302.940
A- Kamu Sek.Mevd.			5.610.409	57.352.145	
a- Hazine Mevduatı	5.606.679	2.483.513			
b- Gen.Bütçe.İda.	360	54.868.632			
c- Katma Büt.İda.	3.370	0			
B- Bankacılık Sektörü Mev.			285.752.792	358.829.742	
a-Bankalar Mevduatı	157.848.309	175.916.879			
b- Mev.Munz.Karş.	127.904.483	182.898.905			
c-Bloke Paralar	0	13.958			
C- Muhtelif Mevduat			1.411.702	2.259.821	
a-Kuruluş ve Şahıs Mevd.	132.735	526.901			
b-Diğer Mevd.	1.278.967	1.732.920			
D- Fonlar			1.815.588	1.353.732	
a- Mer.Bank.Fon.	66.024	0			
b- Hazineye Ait Fonlar	33.850	18.323			
c- Diğer Fonlar	1.715.714	1.335.409			
E- Dış Krediler			0	6.917.009	
III- MUVAKKAT ALACAKLILAR			0	771	771
IV- DİĞER PASİFLER					169.523
Alacaklı Transitar Hes.			157.936	11.587	
		TOPLAM	358.093.044	426.724.807	784.817.851

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

4. TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU

4.1. Giriş

Finansal sistem içinde mevcut olan tasarrufların etkin biçimde kullanılarak ekonomik faaliyetlerin finansmanında en önemli rolü üstlenen bankalar, işlevleri ve portföyleri itibarıyla likidite ve ödeme gücüne düşme riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Diğer yandan bankacılık sektöründeki yayılma etkisiyle bir bankadaki bir problem domino taşı gibi diğer bankaları etkileyerek tüm sistem için genel bir problem oluşturabilmektedir. Bu nedenle, birçok ülke banka mevduatlarına güvence sağlamak ve nihai borç verme ve denetim mekanizmalarını çalıştırarak mevduatın korunmasına yönelik bir güvenlik çemberi oluşturulmaktadır.

Ülkemizde de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak, bankaların ve bankalara bağlı kurumların piyasa disiplini içerisinde, rekabete açık, sağlıklı ve istikrarlı gelişimini sağlamak için ‘Mevduat Sigorta Sistemini’ benimsemiş ve bu durum kanun ve yönetmeliklerde açıkça tanımlanmıştır.

Uygulamada mevduatın korunması ile ilgili farklı seçenekler bulunmaktadır. Bunlar arasında mevduata herhangi bir güvence verilmemesi, tasarruf mevduatı sahiplerine kanunla belirlenmiş bir öncelik tanınması, sınırlı garanti ve tam garanti sıralanabilir.

Ülkemizde tasarruf mevduatının sigortalanmasına yönelik ilk uygulama 02 Temmuz 1991 tarih ve 65 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 74/1991 numaralı ‘Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasası’ ile başlatılmıştır. Bu çerçevede Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde bankacılık işlemleri yapmak üzere kurulmuş bankalar ile yabancı bankaların şubelerinin tasarruf mevduatlarını sigorta ettirmesi zorunlu kılınmıştır. Yine bu yasa, Kooperatif Şirketler Yasasının 4. maddesi uyarınca sorumluluğu sınırlı olan Kooperatif Kredi Şirketlerinin, şirket Yönetim Kurulu kararı ve Kooperatif Mukayyidinin onayına bağlı olarak -zorunlu olmamakla beraber- tasarruf mevduatlarını sigorta ettirebilecekleri belirlenmiştir.

İlk uygulamada, bir bankadaki bir gerçek kişiye ait en çok 2,000 sterlin karşılığı Türk lirası tasarruf mevduatı ile 2,000 sterlin veya muadili döviz tasarruf mevduatı, Fonun kapsamı altına alınmıştı. 14 Kasım 1997 tarih ve 126 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 43/1997 numaralı ‘Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Değişiklik Yasası’ ile sigorta edilen miktarlar 7,000 sterlin veya karşılığı Türk lirasına ile yabancı para tasarruf mevduatına yükseltilmiştir. Bankacılık sektöründe 2000 yılında yaşanan kriz dönemindeki paniği önleyebilmek

amacıyla, 10 Mart 2000 tarih ve 31 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan TMSF yasası ile bankalardaki tasarruf mevduatları Fon tarafından yüzde yüz oranında sigorta ettirilmiştir.

Bankacılık sektöründeki olumlu gelişmeler ve 41/2001 sayılı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasının 9 (1) maddesinin Merkez Bankasına verdiği yetkiye istinaden Fon tarafından sigorta edilen mevduatların miktarı 01 Haziran 2005 tarihine kadar kademeli olarak her hesap için 20,000 Euro'ya indirilmesi karara bağlanmıştır.

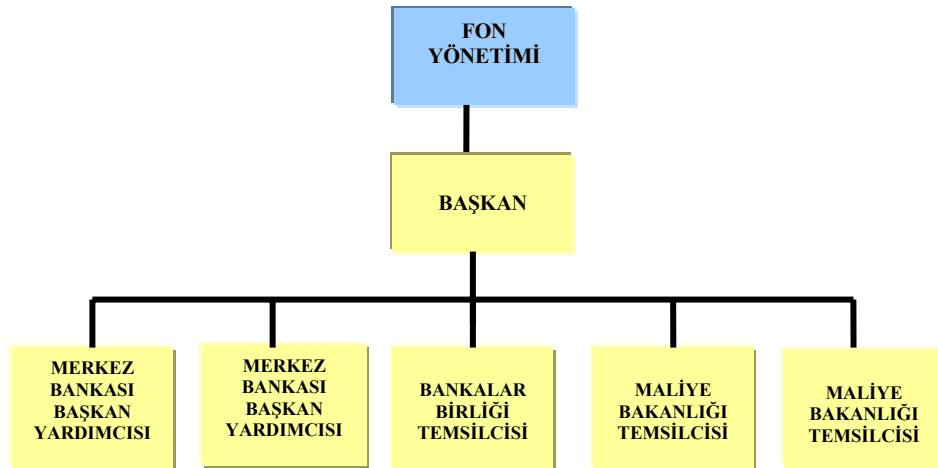
Tablo-49: TMSF KAPSAMINDAKİ MEVDUATLAR

TARİH	EURO (€)
1 Eylül 2004	200,000
1 Aralık 2004	100,000
1 Mart 2005	50,000
1 Haziran 2005	20,000

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

40/2001 sayılı değiştirilmiş TMSF yasasına göre Fon, KKTC Merkez Bankası bünyesinde oluşturulmuştur. Yönetim Kurulu Merkez Bankası Başkanı, iki Merkez Bankası Başkan Yardımcısı, iki Bakanlık temsilcisi ile bir KKTC Bankalar Birliği temsilcisi olmak üzere altı üyeden meydana gelmektedir.

TMSF YÖNETİM KURULU

TASARRUF MEVDUATI SİGORTA KAPSAMI

40/2001 Sayılı TMSF Yasa, madde 9 (1):

‘Bankalardaki tüm tasarruf mevduatları Fonun sigortası altındadır. Ancak Merkez Bankası 01.01.2004 tarihinden itibaren ve her hesap için Euro 20.000.- (Yirmi Bin Euro)’dan az olmamak üzere Fon kapsamındaki mevduat oranlarını tespit edebilir.’

12 Temmuz 2004 tarih ve 527 sayılı Merkez Bankası Yönetim Kurulu Kararı:

“Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasında belirtilen ve Fon kapsamındaki 1 Eylül 2004 tarihinden itibaren açılan veya yenilenen hesaplara uygulanmak üzere 200,000 EURO’ya kadar; 1 Aralık 2004 tarihinden itibaren açılan veya yenilenen hesaplara uygulanmak üzere 100,000 EURO’ya kadar; 1 Mart 2005 tarihinden itibaren açılan veya yenilenen hesaplara uygulanmak üzere 50,000 EURO’ya kadar ve 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren açılan veya yenilenen hesaplara uygulanmak üzere 20,000 EURO’ya kadar olan kısmı sigorta kapsamındadır.”

4.2. TMSF'ye Devredilen Bankalar ile İlgili Gelişmeler

1999-2004 döneminde toplam 12 banka Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir. Bu bankaların TMSF'ye alınmalarının yasal dayanağı devrediliş tarihleri de dahil olmak üzere aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu on iki bankanın beşi 14/2000 sayılı Bankalar Yasasına, yedi tanesi ise 39/2001 sayılı Bankalar Yasası'na istinaden Fon bünyesine alınmışlardır.

TMSF bankalarının operasyonel ve finansal yapılandırılmaları, aktif yönetimi ve tahsilat, hakim ortaklarla yapılan protokoller ve hukuki sorunlarla ilgili gelişmelere bölüm içerisinde yer verilmiştir.

TMSF bünyesindeki söz konusu bu bankaların kısa sürede çözümlenmesi, bankacılık sektöründeki yeniden yapılandırma çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmakla beraber, muhtelif tarihlerde alınan Kurul kararlarıyla bu bankaların yeniden yapılandırma çalışmaları hızlandırılmış ve sektör üzerinde yarattığı olumsuzlukların etkisi ciddi derecede azaltılarak asgari düzeye indirilmesi sağlanmıştır.

Tablo-50: TMSF'YE DEVREDİLEN BANKALARIN DEVİR GEREKÇELERİ

14/2000 Sayılı Bankalar Yasası Madde 37 (3)	39/2001 Sayılı Bankalar Yasası Madde 37 (3)	39/2001 Sayılı Bankalar Yasası Madde 37 (3) (4)	39/2001 Sayılı Bankalar Yasası Madde 13 (1) ve 37 (3)
1. K.Yurtbank Ltd.	1. Asya Bank Ltd.	1. Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd.	1. Eurobank Ltd.
2. Everestbank Ltd.	2. Yasa Bank Ltd.	2. Tilmo Bank Ltd.	
3. K.Hürbank Ltd.	3. Erbank Ltd.	3. K. Endüstri Bankası Ltd.	
4. K.Finansbank Ltd.			
5. K.Kredi Bankası Ltd.			

Kaynak: KKTC Merkez Bankası

TMSF bünyesinde veya tasfiye halindeki bankalardan beş tanesi 2000 yılında, dört tanesi 2001 yılında, bir tanesi 2002 yılında ve iki tanesi de 2003 yılında TMSF'ye devredilmiştir. 2000 yılında TMSF'ye devredilen beş bankanın tasfiye süreci 2001 yılında başlatılmış ve halen devam etmektedir. 2001 ve 2002 yılında TMSF'ye devredilen bankalarla ilgili satış süreci 5 Kasım 2002 tarih ve

2002/3 sayılı basın duyurusu ile başlatılmış ancak süreç sonunda herhangi bir satış işlemi gerçekleşmemiştir.

2003 yılında 39/2001 sayılı KKTC Bankalar Yasası'nın 13.maddesinin 1. fıkrası ile 37. maddesinin 3. fıkrası hükümleri doğrultusunda bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılarak tasfiye amaçlı Fona alınan Eurobank Ltd. 31.03.2004 tarihinde tasfiye edilmiştir. Diğer 5 bankanın bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 24.06.2003 tarih ve 496 sayılı Merkez Bankası Yönetim Kurulu kararı ile kaldırılmış ve tasfiye edilme süreçlerinin 2005 yılı başlarında başlatılabilmesi için çalışmalar hızlandırılmıştır. Erbank Ltd.'de ise çalışmalar devam etmektedir.

Tablo-51: TMSF'YE DEVREDİLEN BANKALAR LİSTESİ

BANKALAR	FONA DEVİR TARİHİ	KARAR MERCİ	MEVCUT DURUM
1. K.Yurtbank Ltd.	21.03.2000	Bakanlar Kurulu	05.01.2001'de tasfiye sürecine girmiştir.
2. K.Finansbank Ltd.	21.03.2000	Bakanlar Kurulu	05.01.2001'de tasfiye sürecine girmiştir.
3. Everestbank Ltd.	21.03.2000	Bakanlar Kurulu	05.01.2001'de tasfiye sürecine girmiştir
4. K.Hürbank Ltd.	21.03.2000	Bakanlar Kurulu	29.01.2001'de tasfiye sürecine girmiştir
5. K.Kredi Bankası Ltd.	09.10.2000	Bakanlar Kurulu	25.06.2001'de tasfiye sürecine girmiştir.
6. Asya Bank Ltd.	21.12.2001	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde
7. Yasa Bank Ltd.	21.12.2001	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde
8. K.Ticaret Bankası Ltd.	21.12.2001	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde
9. Tilmo Bank Ltd.	21.12.2001	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde
10. K. Endüstri Bankası Ltd.	31.03.2002	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde
11. Euro Bank Ltd.	28.03.2003	Merkez B.Y.Kurulu	31.03.2004'de tasfiye sürecine girmiştir
12. Erbank Ltd.	25.07.2003	Merkez B.Y.Kurulu	Fon Bünyesinde

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

4.3. Finansal ve Operasyonel Yeniden Yapılandırma

TMSF bünyesine alınan veya tasfiye halindeki bankaların devir, birleşme, satış veya tasfiye yoluyla çözümlenme öncesinde finansal ve operasyonel yönden yeniden yapılandırılması sürecinde atılan adımlar aşağıda özetlenmiştir.

2000 yılı içerisinde TMSF'ye devredilen ve şu an tasfiye halinde bulunan bankaların, devir tarihindeki tasarruf mevduat yükümlülükleri toplamı 161,3 milyon ABD\$'ı tutarındadır. Söz konusu tutarın yarattığı mudi sayısı 58,382 olup, kamu bankaları aracılığıyla yapılan ödemeler sonucunda bu rakam 2001 yılı sonuna göre önce 9,148 kişiye, Temmuz 2002'de ise 662 kişiye indirilmiştir.

2002 yılı sonuna göre 662 kişinin tasarruf mevduatları, 2004 yılında hitam bulacak şekilde KKTC Bakanlar Kurulu'nun 13 Ocak 2003 tarih ve E-86-2003 sayılı kararı ile yeniden yapılandırılarak vadelere yayılmış ve bunları devralmaya talip olan bankalara aktarılmıştır. Bu suretle, Tasfiye Halindeki Bankalardaki tasarruf nitelikli mevduatların bakiyeleri Kasım 2004 tarihi itibarıyla sonlandırılmıştır.

Tasfiye Halindeki Bankalar nezdindeki tasarruf mevduatlarının 29,9 milyon doları 2000 yılında, 44,2 milyon doları 2001 yılında ve 45.2 milyon doları ise 2002 yılında olmak üzere toplam 119,3 milyon doları ödenmiş olup, bakiye 42 milyon doların yukarıda belirtildiği gibi vadelere yayılarak ödenmesi planlanmış 2003 yılı sonunda ise bu bakiye 23,5 milyon dolara inmiştir. 2004 yılı sonunda ise bu mevduatların tümü ödenerek sonuçlandırılmıştır. TMSF bünyesinde bulunan diğer 7 bankanın devir tarihlerine göre (faiz hariç) mevduat toplamı 51,2 milyon dolardır. Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd., Yasa Bank Ltd., Tilmo Bank Ltd., Asya Bank Ltd. ve Erbank Ltd'e ait mevduatlar Akdeniz Garanti Bankası Ltd.'e ; K.Endüstri Bankası Ltd.'e ait mevduatlar ise K.Vakıflar Bankası Ltd.'e devredilmiştir. K.Eurobank Ltd.'e ait mevduatlar ise Fon tarafından mudilere ödenmiştir.

Tasfiye halindeki Bankaların devir tarihine göre 48 olan Şube sayısı 2002 yılı sonunda 5'e indirgenmiştir. 2003 yılı ortalarında ise tümüyle kapatılmıştır. Bu bankalardan devralınan personel sayısı 534 olup 2002 sonunda bu rakam 48'e düşmüştür. 2003 yılı Haziran ayında ise bu personelin Bakanlar Kurulu'nun 24 Haziran 2003 tarih ve E-946-03 sayılı kararı ile herhangi bir kamu ve özel kuruluşuna yerleştirilmelerine olanak sağlanarak Fon ile ilişkileri kesilmiştir.

TMSF bünyesine alınan bankaların devir tarihleri itibarıyla 22 olan şubelerinden 19 tanesi 2002 yılı sonunda kapatılarak önce 3'e, 2003 yılı ortalarında ise 1 şubeye indirgenmiştir. Bu bankalardan devralınan personel sayısı 181 olup 2002 yılı sonunda bu sayı 133'e gerilemiştir. 2003 yılı ortalarında bu personelin 19'u bankaların tasfiye çalışmalarında

görevlendirilmek üzere Fon tarafından istihdam edilmiş, geriye kalan personelin ise Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda kamu veya özel kuruluşlarda istihdam edilmeleri sağlanmıştır.

Tablo-52: TMSF VE TASFİYE HALİNDEKİ BANKALARIN ŞUBE VE PERSONEL SAYISI

	Devir Tarihi İtibarıyla Şube Sayısı	Temmuz 2003 İtibarıyla Şube Sayısı	Devir Tarihi İtibarıyla Personel Sayısı	Temmuz 2003 İtibarıyla Personel Sayısı
TMSF Bankaları	22	1	181	19
Tasfiye Halindeki Bankalar	48	0	534	0
TOPLAM	70	1	715	19

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

4.4. Tahsilat Bilgileri

Aktif varlıkların etkin ve kısa sürede çözümlenmesine çalışılmaktadır. Buna göre;

Tasfiye Halindeki Bankaların yaptığı tahsilatlardan 3.7 trilyon lirası 2001 yılında, 2,3 trilyon lirası 2003 yılında, 0,7 trilyon lirası ise 2004 yılında olmak üzere toplam 6.7 trilyon lira tasfiye memuru aracılığıyla Fonun alacaklarına mahsuben TMSF'ye ödenmiştir.

TMSF bünyesindeki bankaların, demirbaş ve motorlu araç satışlarından 2002 yılında 70,0 milyar TL, 2003 yılındaki demirbaş, motorlu araç ile gayrimenkul satışlarından 190,0 milyar TL ve 2004 yılındaki demirbaş ile motorlu araç satışlarından 23,0 milyar TL gelir elde edilmiştir.

TMSF'nin alacaklarının tahsil kabiliyetlerini artırmak amacı ile uygulamış olduğu Kredi Kriterlerinden faydalanan Tasfiye Halindeki Bankaların borçlularından yapılan nakit girişler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. 2004 sonuna göre yaklaşık 1,7 trilyon liralık tahsilat yapılmıştır.

Tablo-53: TMSF'İN TASFİYE HALİNDEKİ BANKALARIN KREDİLERİNDEN SAĞLADIĞI NAKİT GİRİŞLER (31/12/2004 itibarıyla)

BANKA ADI	TL	ABD \$	EURO	STG
K.Kredi Bankası Ltd.	86,966,950	118,407	2,760	71,683
Finans Bank Ltd.	19,700,500	7,903	271	56,348,23
Yurt Bank Ltd.	3,585,200	13,267	----	271,711,36
Evreset Bank Ltd.	16,849,000	67,426,60	19,704	49,005
Hürbank Ltd.	-----	4,222	---	31,215,43
TOPLAM	127,101,650	211,225,60	22,735	479,963,02
GENEL TOPLAM	1,688,744,547			

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

TMSF bankalarının kasa, efektif deposu ve bankalardaki mevcutları Merkez Bankası nezdindeki hesaplarına aktarılmıştır.

TMSF bünyesindeki bankaların kredilerinden sağladığı nakit girişler ise 5,2 trilyon lira civarında olup 2004 yılı sonuna kadar yapılan tahsilatların ayrıntıları cins, miktar ve banka itibarıyla aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Tablo-54: TMSF'İN KREDİLERDEN SAĞLADIĞI NAKİT GİRİŞLER (31/12/2004 itibarıyla)

BANKA ADI	TL	ABD\$	EURO	STG	KL
K.Ticaret Bankası Ltd.	446.251.317	602,515	28,882	399,302	----
Tilmo Bank Ltd.	33.446.907	568	31,05	13,570	----
Aşya Bank Ltd.	47.099.002	14,557	----	61,073	----
Yasa Bank Ltd.	29.085.686	2,145	----	30,190	----
K.Endüstri Bankası Ltd.	181.388.351	438,915	6,269	121,406	2,829
Erbank Ltd.	742.765.422	15,316	1,170	231,668	255
TOPLAM	1.480.036.685	1,074,016	36,352	857,209	3,084
GENEL TOPLAM	5.205.876.803				

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

4.5. Borç Yeniden Yapılandırma Çalışmaları

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, alacaklarının tahsil kabiliyetini artırmak amacıyla, borçlularla geri ödeme anlaşmaları yapmaktadır. 2004 yılı sonu itibarıyla Fon ile borçlular arasında yapılan toplam 357 protokolün (hakim ortaklar dahil) karşılığı 65,6 trilyon lira civarındadır.

TMSF Bankalarındaki kredilerin geriye dönüşünü sağlamak, dolayısıyla da kamuya getirilen mali yükleri asgariye indirmek hedefine yönelik alacaklarla ilgili olarak öncelikle devir tarihindeki mevzuat uygulanmış ancak tahsilata, diğer ekonomik sebeplerin de katkısıyla etkinlik kazandırılmamıştır. TMSF bünyesindeki alacakların tahsilat ve takibinin hızlandırılması için gerekli yasal altyapıyı oluşturmak üzere Ekim 2002 tarihinde 62/2002 sayılı 'Tasfiye Halindeki Bankalar ile Yönetimi ve Denetimi Fon'a Devredilen Bankalara Ait Alacakların TMSF'ye Devri Yasası' çıkarılmış ve bu yasaya istinaden TMSF bünyesindeki alacaklara uygulanacak Kredi Kriterleri'yle ilgili düzenleme Kasım 2002 tarihinde Fon tarafından yürürlüğe konmuştur. Fon nezdindeki tahsilatların ve/veya geri ödeme planlarının daha hızlı ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla Kredi Kriterleri çerçevesinde Krediler Komitesi tesis edilmiş ve bu komite ile TMSF Yönetim Kurulu arasındaki yetki sınırları belirlenmiştir. Bu düzenlemelere itibar etmeyen kredi müşterileri hakkında Kamu Alacakları Tahsili Usulü Kurallarının uygulanacağına ise gerek düzenlemelerde gerekse ilan yoluyla açıklık kazandırılmıştır.

Tablo-55: GERİ ÖDEME PLANINA BAĞLANAN ALACAKLAR (Hakim Ortaklar Dahil)

BANKA ADI	TL	ABDS	EURO	STG	PROTOKOL SAYISI	ÖDENECEK TUTAR (TL KARŞILIK)
K.Ticaret Bank Ltd.	70.574.783	18,377,143,92	23,038	831,327	78	26.921.025.822
Tilmo Bank Ltd.	41.000.312	5,276,79	--	28,593,72	63	121.754.012
Asya Bank Ltd.	423.760,40	4,716,461,73		22,857,13	20	6.389.278.444
Yasa Bank Ltd.	3.438.989,65	----	---	23,121,81	17	63.012.333
K.Endüstri Bank Ltd.	51.920.240	22,693,906	---	75,196,06	45	30.703.154.642
Erbank Ltd.	337.519.981	60,689,85	---	390,576,08	132	1.425.291.099
Eurobank Ltd.	10.480.342	----	----	----	2	10.480.342
TOPLAM	515.358.408	45,853,478,29	23,038	1,371,672	357	65.633.996.693

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

4.6. Banka Hakim Ortakları/Grup Kredileri Hakkındaki Gelişmeler

Bankacılık sektöründe sağlıklı bir yapının tesis edilmesi ve mali bünyesi zayıflayan ve sistemik risk oluşturan bankaların sistemden çıkarılması ve bu bankalar nezdindeki tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla 5 banka tasfiye edilmek 7 banka da fon bünyesine alınmak suretiyle sektörün sağlıklı bir yapıya kavuşturulması sağlanmaya çalışılmıştır. Yukarıda belirtilen kararlılık ve sorunları çözmeye yönelik inanç içerisinde Fon ile bünyesinde bulunan K. Endüstri Bankası Ltd., K. Ticaret Bankası Ltd. ve Asya Bank Ltd'in yönetim ve/veya kontrolünü elinde bulunduran hakim ortakları ve/veya grup şirketleri arasında Fona olan yükümlülüklerin ödenmesine yönelik anlaşma sağlanmıştır.

Bu bağlamda, 2004 yılı içerisinde aşağıda gösterilen hakim ortaklar/gruplar ile anlaşma sağlanmış ve hakim ortak/grup kredi portföyünün yaklaşık yüzde 94'ü protokole bağlanmış bulunmaktadır. Bu gruplar Fon ile imzaladıkları protokole sadık kalarak taksitlerini yatırmaktadırlar.

Tablo-56: HAKİM ORTAKLARLA YAPILAN PROTOKOLLER

Hakim Ortaklar	Protokole Bağlanan Tutar	31.12.2004 İtibarıyla Ödenen	31.12.2004 Sonrası Kalan Miktar
Asilkan Nadir Grubu (25/4/2003) Endüstri Bankası Ltd. (30/3/2004)	22,684,864,57	430,572,39	22.254,292,18
Yüksel A.Raşit Grubu (4/8/2003) Ticaret Bankası Ltd.	18,481,436	350,000	18,131,436
Çetin Kürşat Grubu (19/11/2003) Asya Bank Ltd.	4,605,012	81,012	4,524,000
Toplam	45,771,312,57	861,584,39	44,909,728,18

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

4.7. Tasfiye Kapsamındaki Krediler

Tasfiye halindeki bankaların kredilerini çözümlenme Tasfiye Memurunun yetkisi dahilindedir. Ancak bu kredilerin de TMSF bünyesindeki bankalardaki gibi yeniden yapılandırılmak üzere Fona temlik edilebilmeleri 62/2002 Sayılı Yasa ile mümkün kılınmıştır.

4.8. Kredilerin Çözümlemesinde Karşılaşılan Sorunlar

Genelde kanuni takibe verilen kredilerin sonuçlandırılması bir süre almaktadır. Dolayısıyla, yapılan tahsilatlarda ciddi sıkıntı yaşanmaktadır. Borçların teminatsız olması ve borç senetlerinin olmaması mahkeme aşamasında borcun ispat edilmesi sürecini uzatmaktadır. Yurtdışına çıkış yapan borçlulara ise dava açılrsa bile gıyabında karar alınamamaktadır.

4.9. TMSF Bankaları Konsolide Bilançosu

31Aralık 2004 tarihi itibarıyla geçici verilere göre hazırlanan Fon bünyesindeki bankaların toplam aktif büyüklüğü 44,4 trilyon lira, toplam yükümlülükleri 91,9 trilyon lira, özkaynakları ise -47,5 trilyon lira seviyesindedir.

Fon bankalarının negatif -47,5 trilyon lira olan özkaynaklar toplamı esas itibarıyla geçmiş yıllar zararlarından kaynaklanmaktadır.

Toplam aktiflerin önemli bir bölümü kredilerden oluşmakta olup toplamı 87,65 trilyon liraya ulaşmaktadır. Ancak kredilere ayrılan şüpheli alacak karşılığı toplamı -38,04 trilyon olup net kredi alacağı 49,6 trilyon liraya düşmektedir.

Nakit değerler, Merkez Bankasından alacaklar, bankalardan alacaklar ve menkul değerler cüzdanından oluşan likit ve likit benzeri aktifler toplamı 8,7 trilyon lira düzeyindedir.

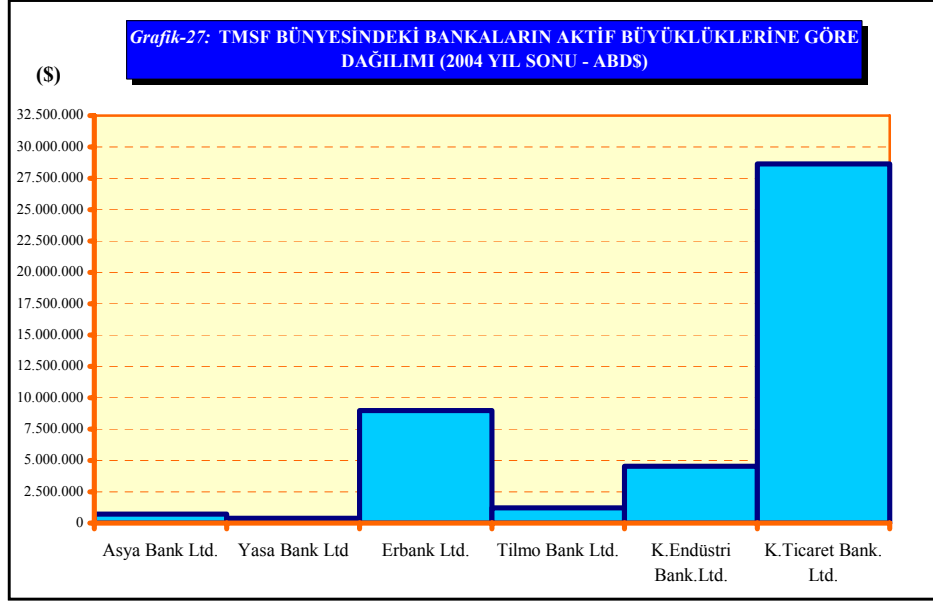
Toplam pasifler içindeki en büyük pay TMSF borçlarına ait olup 69,1 trilyon lira olarak görülmektedir. Ancak aktiflerde TMSF mükellefiyetinde olan mali sektör destek kredisi ve yasal mevduatlar temlik edildiğinden temlik bakiye 22,2 trilyondur. TMSF'ye olan borç toplamı ise 91,3 trilyon lira civarındadır.

Fon kapsamındaki bankaların zararlarındaki büyüme durdurulmuştur. 2004 yılında bu bankalardaki toplam geçmiş yıllar zararı 41,9 trilyon lira, dönem zararı ise 10,2 trilyon liradır.

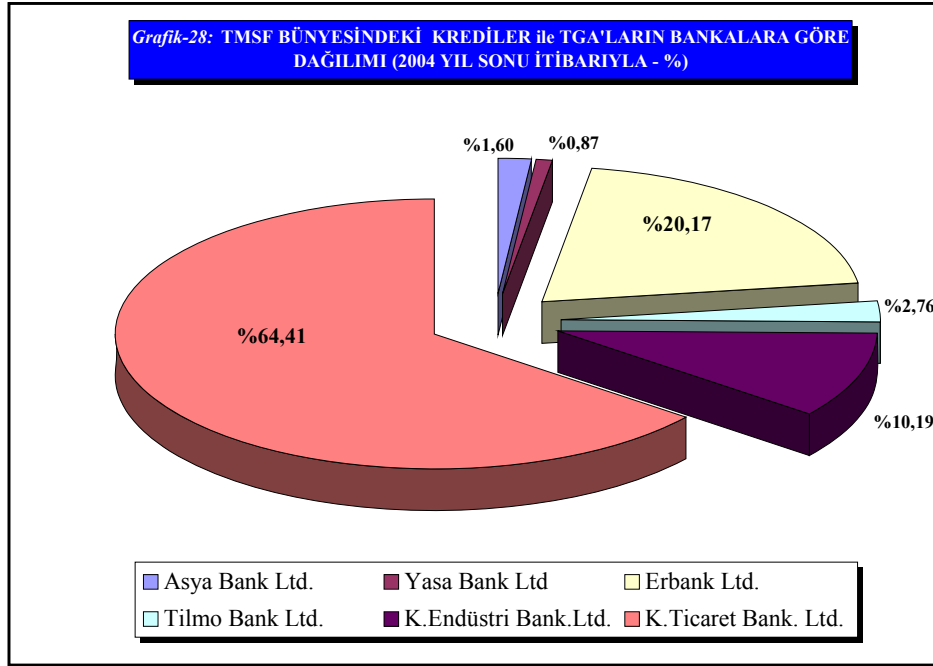
Tablo-57: TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU BÜNYESİNDEKİ BANKALARIN 2004 YILI KONSOLİDE BİLANÇOSU (Milyon TL)

AKTİF HESAPLAR	K.Ticaret Bankası Ltd.	Tilmo Bank Ltd.	Asya Bank Ltd.	Yasa Bank Ltd.	K.Endüstri Bank. Ltd.	Erbank Ltd.	Toplam
Nakit Değerler	152	10	4	4	920	488	1,578
TMSF'nun Alac.Temlik Edilen.	4,597,311	22,800	10,000	119,000	130,835	877,207	5,757,153
Bankalardan Alacaklar	154	712	70	101	4,756	186	5,979
TMSF'nun Mükellef. Temlik Edilen (a+b)	-10,204,418	-3,043	-124,295	-31,523	-11,825,480	-6,948	-22,195,707
a) Mali Sektör Kredisi	-7,947,000	0	-124,295	0	-2,542,950	0	-10,614,245
b) Yasal Mevduatlar	-2,257,418	-3,043	0	-31,523	-9,282,530	-6,948	-11,581,462
TMSF Hsb. Yatan Para	2,584,384	97,614	302,674	115,678	1,153,829	2,878,157	7,132,336
Krediler (Temlik Ed.)	49,064,310	8,351,248	515,871	1,222,286	24,649,651	3,854,601	87,657,967
Şüpheli.Al.Kar (-)	-17,976,986	-7,242,134	0	-1,037,304	-9,609,267	-2,175,011	-38,040,702
Faiz ve Gelir Tah.Rees.	0	0	751	0	0	0	751
Diğer Aktifler	578,130	1,795	8,517	28	24,883	3,540,077	4,153,430
TOP. AKTİFLER	28,643,037	1,229,002	713,592	388,270	4,530,127	8,968,757	44,472,785
PASİF HESAPLAR							
Mevduat	152,644	2,318,826	11,512	36,350	1,179,066	38,278	3,736,676
Merkez Bank Borç.	0	0	0	106,584	0	0	106,584
Tas.Mev.Sig.Fon.Borç.	26,858,057	2,803,168	518,011	606,494	28,688,070	9,562,855	69,036,655
Öd.Ver.Res.Harç ve P.	0	359,720	30,895	21,017	3,347	36,587	451,566
Faiz ve Gid.Rees.	10,608,403	0	39,375	1,466	0	12,079	10,661,323
Diğer Pasifler	619,145	219,527	32,197	1,197,436	2,154,604	3,723,646	7,946,555
TOPLAM	38,238,249	5,701,241	631,990	1,969,347	32,025,087	13,373,445	91,939,359
Özkaynaklar :							
Ödenmiş Sermaye	2,000,000	500,000	129,672	445,814	533,065	1,005,324	4,614,475
Yedek Akçeler	73,016	34,985	0	0	37,440	1,216	146,657
Dönem Karı (zararı)	973,475	-4,986,726	13,817	-1,731,515	-3,716,815	-842,568	-10,290,332
Geç.Yıllar Karı (zar.)	-12,641,703	-20,498	-61,887	-295,376	-24,349,250	-4,568,660	-41,937,374
TOP. ÖZKAYNAK	-9,595,212	-4,472,239	81,602	-1,581,077	-27,494,960	-4,404,688	-47,466,574
TOPLAM PASİFLER	28,643,037	1,229,002	713,592	388,270	4,530,127	8,968,757	44,472,785
Gayrinak. Kredi ve Yükümlülük	0	150,471	0	1,242,012	604,843	753,551	2,750,877
a) Teminat Mektupları	0	150,471	0	1,242,012	41,516	539,991	1,973,990
b) Akreditifler	0	0	0	0	260,316	0	260,316
c)Diğ.G.Nak..Krd.Yük.	0	0	0	0	303,011	213,560	516,571
Taahhütler	0	0	0	0	7,077,486	0	7,077,486

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

Kaynak: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu.

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

İSTATİSTİK TABLOLARI

Tablo-58: EKONOMİNİN GENEL DENGESİ (Cari Fiyatlarla)

	Milyar TL		ABD\$	
	2003	2004*	2003	2004*
1. Toplam Kaynaklar	1.878.251	2.462.650	1.264.311.586	1.671.860.149
1.1. GSMH	1.907.071	2.361.013	1.283.711.261	1.602.860.149
1.2. Dış Açık	-28.820	101.637	-19.399.675	69.000.000
2. Toplam Yatırımlar	329.273	421.691	221.644.322	286.280.380
2.1. Sabit Sermaye Yatırımları	306.203	387.941	206.115.157	263.367.957
2.1.1. Kamu	107.642	136.448	72.457.317	92.632.722
2.1.2. Özel	198.561	251.493	133.657.840	170.735.234
2.2. Stok Değişimleri	23.069	33.750	15.528.491	22.912.424
2.2.1. Kamu	-1.226	5.941	-825.260	4.033.265
2.2.2. Özel	24.295	27.809	16.353.751	18.879.158
3. Toplam Tüketim	1.548.978	2.040.959	1.042.667.264	1.385.579.769
4. Kamu Harcanabilir Geliri	324.356	456.027	218.334.530	309.590.631
4.1. Kamu Tüketimi	478.794	576.150	322.291.750	391.140.530
4.2. Kamu Tasarrufu	-154.438	-120.123	-103.957.220	-81.549.898
4.3. Kamu Yatırımı	106.416	142.389	71.632.056	96.665.988
4.4. Kamu Tasarruf -Yatırım Farkı	-260.854	-262.512	-175.589.277	-178.215.886
5. Özel Harcanabilir Gelir	1.582.715	1.904.986	1.065.376.731	1.293.269.518
5.1. Özel Tüketim	1.070.185	1.464.809	720.376.187	994.439.240
5.2. Özel Tasarruf	512.530	440.177	345.000.544	298.830.278
5.3. Özel Yatırım	222.857	279.302	150.012.265	189.614.392
5.4. Özel Tasarruf -Yatırım Farkı	289.674	160.875	194.988.952	109.215.886
Özel Tasarruf Oranı (%)	32,38	23,10	32,38	23,10
6. Toplam Yurtiçi Tasarruflar	358.093	320.054	241.043.997	217.280.380
Yatırımlar/GSMH (%)	17,26	17,86	17,26	17,86
Tasarruflar/GSMH (%)	18,78	13,56	18,78	13,56

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Tablo-59: KKTC’DE 1977-2004 DÖNEMİ ABD DOLAR KURU DEĞİŞİM ORANI İLE ENFLASYON ORANI (%)

YILLAR	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ABD\$ Kuru Değişim Oranı	---	35,2	49,6	104,1	50,5	44,9	41,6	58,5	43,8	29,2	27,7	63,1	50,5	22,4
Enflasyon Oranı	---	32,4	77,7	93,0	42,8	33,2	33,8	70,7	43,0	48,1	43,0	62,6	51,8	69,4
YILLAR	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ABD\$ Kuru Değişim Oranı	60,4	64,2	61,1	169,3	55,6	76,5	88,5	69,4	61,0	48,3	88,0	27,9	-1,4	-0,8*
Enflasyon Oranı	46,3	63,4	61,2	215,0	72,2	87,5	81,7	66,5	55,3	53,2	76,8	24,5	12,6	11,6

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) 2004 yılı ABD\$ Kuru Değişim Oranı hesaplanırken DPÖ gerçekleştirme tahmini olan 1\$=1.473.000 TL değeri kullanılmıştır.

Tablo-60: KAMU HİZMETLERİNİN GSYİH İÇERİSİNDEKİ REEL PAYI VE KAMU HİZMETLERİNDE ÇALIŞANLARIN TOPLAM ÇALIŞAN NÜFUSA ORANI (%)

YILLAR	1981	1991	1994	2000	2001	2002	2003	2004*
Kamu Hizmetlerinin GSYİH İçerisindeki Reel Payı	22,9	19,7	18,8	16,4	17,1	16,1	15,1	14,2
Kamu Hizmetlerinde Çalışan Nüfusun Toplam Çalışan Nüfus İçerisindeki Payı	30,7	22,4	21,9	20,2	20,0	19,4	18,8	

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

Tablo-61: KKTC'DE 1977-2004 DÖNEMİ BÜTÇE AÇIĞININ GSMH'YA ORANI (%)

YILLAR	BÜTÇE AÇIĞININ GSMH'YA ORANI (%)	YILLAR	BÜTÇE AÇIĞININ GSMH'YA ORANI (%)
1977	9,6	1991	11,2
1978	6,9	1992	8,5
1979	8,3	1993	7,5
1980	8,9	1994	5,3
1981	8,2	1995	11,1
1982	8,3	1996	4,1
1983	7,9	1997	5,1
1984	9,2	1998	10,3
1985	9,9	1999	11,8
1986	11,6	2000	13,1
1987	7,3	2001	16,1
1988	4,0	2002	23,9
1989	2,7	2003	13,8
1990	9,6	2004*	10,3

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

Not: Bütçe açığı olarak sadece iç ve dış borçlanmalar dikkate alınmış, TC ve diğer dış yardımlar dahil edilmemiştir.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Tablo-62: KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ (Cari Fiyatlarla)

	Milyar TL		ABD\$	
	2003	2004*	2003	2004*
1. Kamu Gelirleri	819.182	1.028.931	551.417.938	698.527.495
1.1. Vergiler	348.924	494.092	234.872.046	335.432.451
1.1.1. Dolaysız Vergiler	170.816	234.428	114.981.782	159.150.034
1.1.2. Dolaylı Vergiler	178.108	259.664	119.890.264	176.282.417
1.2. Vergi Dışı Gelirler	128.543	162.300	86.526.457	110.183.299
1.3. Faktör ve Fon Gelirleri	341.715	372.539	230.019.435	252.911.745
2. Transferler	494.826	572.904	333.083.408	388.936.864
3. Kamu Harcanabilir Geliri	324.356	456.027	218.334.530	309.590.631
4. Kamu Cari Giderleri	478.794	576.150	322.291.750	391.140.530
5. Kamu Tasarrufu	-154.438	-120.123	-103.957.220	-81.549.898
6. Kamu Yatırımı	106.416	142.389	71.632.056	96.665.988
6.1. Sabit Sermaye	107.642	136.448	72.457.317	92.632.722
6.2. Stok Değişimi	-1.226	5.941	-825.260	4.033.265
7. Kamu Finansman Gereği	260.854	262.512	175.589.277	178.215.886

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Tablo-63: DIŞ TİCARET DENGESİ

	2003	2004	(%) DEĞİŞİM
İhracat (Milyon \$)	50.8	62,0	18,06
İthalat (Milyon \$)	477.8	853,1	78,55
Dış Tic. Açığı (Milyon \$)	-427.0	-791,1	-85,27
İhracat/İthalat (%)	10.63	7,27	-31,61
İhracat/GSYİH (%)	4.02	3,95	-1,74
İthalat/GSYİH (%)	37.80	54,34	43,76
Dış Tic. Açığı/GSYİH (%)	33.79	50,39	49,13

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

Tablo-64: KKTC'DE 1982-2004 DÖNEMİ KAMU HARCANABİLİR GELİRLERİ VE KAMU GİDERLERİ İLE FİNANSMAN GEREĞİ (1977 Fiyatlarıyla Milyar TL)

YILLAR	KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	KAMU CARİ GİDERLERİ	KAMU FİNANSMAN GEREĞİ
1982	0,41	0,99	0,79
1983	0,70	0,89	0,55
1984	0,77	1,03	0,65
1985	0,67	1,06	0,72
1986	0,65	1,12	0,82
1987	1,10	1,17	0,52
1988	1,60	1,20	-0,12
1989	1,52	1,23	0,02
1990	1,83	1,58	0,21
1991	1,60	1,72	0,39
1992	1,40	1,60	0,58
1993	1,66	1,66	0,49
1994	1,73	1,73	0,36
1995	1,05	1,71	0,93
1996	1,31	1,72	0,91
1997	1,49	1,98	0,99
1998	1,99	2,21	0,89
1999	2,47	2,51	0,75
2000	1,82	2,48	1,28
2001	1,04	1,86	1,21
2002	0,70	2,08	1,89
2003	1,73	2,56	1,39
2004*	2,15	2,72	1,24

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

Tablo-65: MALİ MÜESSESELERİN GSYİH İÇERİSİNDEKİ PAYI VE GSYİH'YE KATMA DEĞERİNİN REEL BÜYÜME HIZI (%)

YILLAR	1981	1991	1994	2000	2001	2002	2003	2004*
Mali Müesseselerin GSYİH İçerisindeki Payı (%)	3,9	5,0	5,1	5,9	5,1	4,3	4,2	4,0
Mali Müesseselerin GSYİH'ye Katma Değerinin Reel Büyüme Hızı (%)	0,6	5,2	2,1	-6,8	-18,0	-10,1	6,7	5,4

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

Tablo-66 : KKTC'DE 1977-2003 DÖNEMİ KAMU SEKTÖRÜ İÇ BORÇ STOKUNUN GSYİH'YA ORANI (Milyar TL)

YILLAR	KAMU SEKTÖRÜ İÇ BORÇ STOKU	GSYİH'YA ORANI (%)	YILLAR	KAMU SEKTÖRÜ İÇ BORÇ STOKU	GSYİH'YA ORANI (%)
1977	0,5	13.14	1991	89,4	3.97
1978	0,6	12.27	1992	262,1	6.53
1979	0,7	7.74	1993	799,9	11.71
1980	0,8	4.47	1994	2.281,3	14.00
1981	1,0	4.16	1995	7.881,0	22.70
1982	1,3	3.99	1996	17.511,5	27.67
1983	2,9	6.22	1997	32.938,1	28.07
1984	3,8	5.24	1998	79.884,8	34.53
1985	10,1	8.07	1999	157.048,4	38.91
1986	15,3	7.98	2000	290.544,3	44.70
1987	15,1	5.31	2001	582.721,8	54.50
1989	21,0	2.34	2002	829.758,1	58.94
1990	90,0	5.85	2003	1.252.375,9	66.71

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

Not: Kamu sektörü iç borç stoku Merkez Bankası, yerel bankalar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlara olan toplam borcu ifade etmektedir.

**Tablo-67 : KAMU/ÖZEL YATIRIMLARIN VE TASARRUFLARIN
GSYİH'YE ORANI (%)**

YILLAR	1981	1991	1994	2000	2001	2002	2003	2004*
Toplam Yatırım / GSYİH	19,56	16,54	16,66	17,31	14,71	15,94	17,54	18,23
Kamu yatırımı /GSYİH	6,61	4,15	5,00	6,82	4,48	5,58	5,67	6,16
Özel Yatırım /GSYİH	12,95	12,39	9,66	10,49	10,23	10,36	11,87	12,07
Toplam Yurtiçi Tasarruf / GSYİH	9,39	11,58	13,88	14,14	12,83	17,41	19,07	13,84
Kamu Tasarrufu/GSYİH	----	-1,76	0,00	-7,35	-9,64	-15,25	-8,23	-5,19
Özel Tasarruf/GSYİH	----	13,34	13,88	21,49	22,47	32,66	27,30	19,03

Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

(*) DPÖ gerçekleştirme tahmini.

Tablo-68: BANKACILIK SEKTÖRÜ BİLANÇOSU

AKTİF	Milyon TL		ABD \$		YÜZDE PAY		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Nakit Değerler	29.281	27.905	20.977.408	20.792.042	1,01	0,75	-4,70
Merkez Bankasından Alacaklar	347.541	371.049	248.984.300	276.468.967	11,99	10,01	6,76
Bankalardan Alacaklar	1.027.672	1.272.509	736.241.748	948.147.679	35,44	34,31	23,82
Menkul Değerler Cüzdanı	260.206	283.655	186.416.016	211.351.613	8,97	7,65	9,01
Mevduat Munzam Karşılıkları	292.759	327.183	209.737.541	243.784.368	10,10	8,82	11,76
Krediler	662.347	963.872	474.516.687	718.181.954	22,84	25,99	45,52
Takipteki Alacaklar (Net)	64.809	57.827	46.430.273	43.086.953	2,24	1,56	-10,77
a.Takipteki Alacaklar	119.614	120.937	85.693.510	90.110.275			1,11
b.Takipteki Alacaklar Karşılığı.(-)	54.805	63.110	39.263.237	47.023.322			15,15
Faiz ve Gelir Tahakkuk Reeskontları	56.127	51.208	40.210.340	38.155.130	1,94	1,38	- 8,76
İştirakler ve Bağlı Ortaklıklar	36.349	60.873	26.041.044	45.356.531	1,25	1,64	67,47
Sabit Kıymetler	53.690	57.396	38.464.432	42.765.815	1,85	1,55	6,90
Diğer Aktifler	68.679	234.955	49.202.807	175.065.196	2,37	6,34	242,11
Aktif Toplamı	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00	
PASİF							
Mevduat	2.492.802	3.208.140	1.785.885.868	2.390.388.198	85,97	86,51	28,70
Kullanılan Krediler	92.528	77.711	66.288.637	57.902.541	3,19	2,10	-16,01
Ödenecek Vergi-Resim-Harç ve Prim	5.451	3.897	3.905.189	2.903.658	0,19	0,11	-28,51
Faiz ve Gider Reeskontları	52.640	47.784	37.712.194	35.603.904	1,82	1,29	-9,22
Diğer Pasifler	108.159	180.793	77.486.952	134.709.038	3,73	4,88	67,15
Özkaynaklar	147.880	190.107	105.943.754	141.648.908	5,10	5,13	28,55
Ödenmiş Sermaye	149.486	165.491	107.094.320	123.307.503			
İhtiyatlar	13.872	13.287	9.938.137	9.900.156			
Dönem Kar / Zarar	2.203	50.653	1.578.267	37.741.599			
Geçmiş Yıllar Karı /Zararı	-17.681	39.294	-12.666.970	29.277.997			
Pasif Toplamı	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-69: AKTİF BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE BANKALAR

No	Banka Adı	MİLYAR TL		ABD \$		YÜZDE PAY	
		Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
1	K.T.Koop Merkez Bankası Ltd.	797.302	1.019.642	571.200.751	759.736.234	27,50	27,50
2	T.İş Bankası A.Ş.	440.659	552.974	315.695.623	412.021.459	15,20	14,91
3	Türk Bankası Ltd.	321.266	408.037	230.160.442	304.028.761	11,08	11,00
4	HSBC Bank	180.258	322.692	129.139.906	240.438.119	6,22	8,70
5	Vakıflar Bankası Ltd.	194.479	263.824	139.328.072	196.575.516	6,71	7,11
6	Limasol T.Koop Bankası Ltd.	161.537	194.974	115.727.862	145.275.315	5,57	5,26
7	TC. Ziraat Bankası A.Ş.	127.078	151.527	91.040.847	112.902.913	4,38	4,09
8	Asbank Ltd.	107.991	142.602	77.366.594	106.252.887	3,72	3,85
9	Akdeniz Garanti Bankası Ltd.	175.821	141.432	125.961.163	105.381.119	6,06	3,81
10	K.İktisat Bankası Ltd	85.480	113.668	61.239.330	84.694.136	2,95	3,07
11	Altınbaş Bank Ltd.	41.797	67.148	29.944.084	50.032.039	1,44	1,81
12	Şekerbank (Kıbrıs) Ltd.	51.845	66.417	37.142.642	49.487.371	1,79	1,79
13	Universal Bank Ltd.	33.840	54.960	24.243.553	40.950.749	1,17	1,48
14	Yakındoğu Bank Ltd	40.446	50.413	28.976.204	37.562.775	1,39	1,36
15	T.Halk Bankası	49.512	42.822	35.471.241	31.906.713	1,71	1,15
16	Continental Bank Ltd	12.081	24.081	8.655.034	17.942.776	0,42	0,65
17	Faisal İslam Bankası Ltd.	15.781	19.669	11.305.778	14.655.391	0,54	0,53
18	Garanti Bankası AŞ.	-	18.906	-	14.086.879	-	0,51
20	Viya Bank Ltd	10.882	17.711	7.796.050	13.196.483	0,38	0,48
19	Akfinans Bank Ltd	5.600	12.920	4.011.936	9.626.704	0,19	0,35
21	Oyak Bank A.Ş.	4.305	9.200	3.084.175	6.854.929	0,15	0,25
22	Yeşilada Bank Ltd	37.052	8.789	26.544.685	6.548.692	1,28	0,24
23	Artam Bank Ltd.	1.958	1.949	1.402.745	1.452.202	0,07	0,05
24	Deniz Bank Ltd.	1.815	1.513	1.300.297	1.127.338	0,06	0,04
25	Rumeli Bank Ltd	675	562	483.582	418.747	0,02	0,02
	Toplam	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-70: GRUPLAR İTİBARIYLA AKTİF BÜYÜKLÜĞÜNDEKİ GELİŞMELER

	Toplam Aktifler (Milyon TL)		Toplam Aktifler (ABD\$)		Toplam Aktifler İçindeki Pay (%)		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	370.300	405.256	265.289.235	301.956.635	12,77	10,93	9,44
Özel Sermayeli Bankalar	1.727.349	2.205.054	1.237.502.284	1.642.987.855	59,57	59,46	27,66
Şube Bankalar	801.811	1.098.122	574.431.075	818.211.758	27,65	29,61	36,96
Genel Toplam	2.899.460	3.708.432	2.077.222.594	2.763.156.248	100,00	100,00	27,90

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-71: TOPLAM KREDİLERİN TOPLAM AKTİFLERE VE ÖZKAYNAKLARA ORANI (%)

	Krediler/T.Aktifler		Krediler Değişim Yüzdesi	Top.Krediler/Özkaynaklar		Özkaynaklar Değişim Yüzdesi
	Aralık 2003	Aralık 2004		Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	3,58	4,10	46,38	8.478.98	62.984.45	-79,38
Özel Sermayeli Bankalar	22,66	23,97	35,32	459.25	685.45	-2,61
Şube Bankalar	0,73	1,18	106,70	2.341.29	2.231.47	60,69
Toplam	26,97	29,25	38,73	367.31	528.78	6,38

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Not: Grupların kendi aktif toplamı içindeki payı verilmiştir.

Tablo-72: BANKA GRUPLARI İTİBARIYLA KREDİLERİN GRUP AKTİF TOPLAMI İÇİNDEKİ PAYI (%)

	Toplam Aktifler (\$)		Toplam Krediler (\$)		Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	265.289.235	301.956.635	74.372.687	113.227.777	28,03	37,50
Özel Sermayeli Bankalar	1.237.502.284	1.642.987.855	470.614.363	662.339.617	38,03	40,31
Şube Bankalar	574.431.075	818.211.758	15.223.146	32.724.834	2,65	4,00
Genel Toplam	2.077.222.594	2.763.156.248	560.210.197	808.292.229	26,97	29,25

Kaynak :KKTC Merkez Bankası.

Not: Yüzde pay, banka gruplarına göre kredilerin kendi grup aktif toplamı içindeki payını ifade etmektedir

Tablo-73: KAMU KURUM VE KURULUŞLARINA AİT KREDİ VE AVANSLARIN TOPLAM PLASMANLAR İÇİNDEKİ PAYI VE YÜZDE DEĞİŞİMİ

	Milyar TL		ABDS		Yüzde Pay		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Toplam Kamu Kredi ve Avansları	398.683	397.519	285.623.301	296.191.789	50,99	36,64	-0,29
Toplam Krediler	781.961	1.084.809	560.210.197	808.292.229			38,73

Kaynak :KKTC Merkez Bankası.

Tablo-74: GRUPLAR İTİBARIYLA LİKİT AKTİFLER (ABD\$)

	TP		YP		TOPLAM		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	26.572.625	30.005.961	58.653.781	35.685.121	85.226.406	65.691.081	-22,92
Özel Sermayeli Bankalar	165.758.847	143.306.013	293.828.425	356.474.182	459.587.272	499.780.195	8,75
Şube Bankalar	164.649.117	235.380.374	296.740.661	444.557.037	461.389.777	679.937.412	47,37
Genel Toplam:	356.980.589	408.692.348	649.222.867	836.716.340	1.006.203.455	1.245.408.688	23,77

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-75: LİKİT AKTİFLERİN TOPLAM AKTİFLER İÇİNDEKİ PAYI (%)

	Toplam Aktifler İçindeki Yüzde Pay	
	2003	2004
Nakit Değerler	1,01	0,75
Merkez Bankasından Alacaklar	11,99	10,01
Bankalardan Alacaklar	35,44	34,31
MDC Hariç Toplam	48,44	45,07
Menkul Değerler Cüzdamı	8,97	7,65
Likit Aktifler + MDC	57,41	52,72

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-76: LİKİT AKTİFLERİN DAĞILIMI (%)

	Likit Aktiflerin Dağılımı Yüzde Pay	
	2003	2004
Nakit Değerler	1,75	1,43
Merkez Bankasından Alacaklar	20,87	18,98
Bankalardan Alacaklar	61,72	65,09
MDC Hariç Toplam	84,34	85,50
Menkul Değerler Cüzdanı	15,66	14,50
Likit Aktifler + MDC	100.00	100.00

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-77: LİKİT AKTİFLERİN GRUPLARA GÖRE GELİŞİMİ (%)

	Toplam Aktifler İçinde Yüzde Pay		Likit Aktiflerin Kendi Grup İçindeki Dağılımı Yüzde Pay	
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004
Kamu Mevduat Bankaları	4,10	2,38	8,47	5,27
Özel Sermayeli Bankalar	22,13	18,09	45,68	40,13
Şube Bankalar	22,21	24,61	45,85	54,60

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-78: LİKİT AKTİFLERİN MEVDUATI KARŞILAMA ORANI (%)

	YÜZDE			
	Aralık 2003		Aralık 2004	
	TL	YP	TL	YP
Kamu Mevduat Bankaları	18,08	69,35	16,56	34,08
Özel Sermayeli Bankalar	33,51	52,68	24,26	48,06
Şube Bankalar	99,86	97,14	99,71	88,50

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-79: GRUPLAR İTİBARIYLA MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI (ABD\$)

	TP		YP		TOPLAM		Yüzde Değişim
	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2003	Aralık 2004	
Kamu Mevduat Bankaları	16.933.145	18.225.170	11.080.626	11.285.299	28.013.771	29.510.469	5,34
Özel Sermayeli Bankalar	57.610.838	59.429.998	65.385.802	79.064.153	122.996.640	138.494.151	12,60
Şube Bankalar	20.939.611	23.175.620	37.787.519	52.604.128	58.727.130	75.779.748	29,04
Genel Toplam:	95.483.594	100.830.788	114.253.947	142.953.580	209.737.541	243.784.368	16,23

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-80: TAHSİLİ GECİKMİŞ ALACAKLARIN TOPLAM PLASMANLARA ORANI (ABD\$)

	Aralık 2003	Aralık 2004
Toplam Krediler	560.210.049	808.292.229
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	85.693.510	90.110.275
TGA/Toplam Krediler (%)	15,30	11,26

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-81: KKTC MERKEZ BANKASI LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMININ TOPLAM AKTİFLER İÇİNDEKİ PAYI

TARİH	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI (MİLYAR TL)	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI (ABD\$)	AKTİF TOPLAMI (ABD\$)	LİK.AKT.VE MDC/AKTİF DEĞERLER TOPLAMI
1985	16	28.245.645	41.452.962	68,14
1990	279	95.656.303	113.675.436	84,15
1994	4.282	111.543.350	171.036.982	65,22
1995	2.475	41.728.752	217.998.668	19,14
1996	4.995	46.518.944	280.787.918	16,57
1997	17.545	85.776.964	277.583.853	30,90
1998	17.197	55.048.430	352.188.411	15,63
1999	28.744	53.273.546	381.946.766	13,95
2000	33.997	50.660.080	289.815.277	17,48
2001	185.065	128.556.662	291.409.118	44,12
2002	395.663	242.069.974	426.943.853	56,68
2003	515.536	369.339.087	562.256.894	65,67
2004	673.938	502.151.851	671.720.291	74,75

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-82: HAZİNE BORÇLARININ MERKEZ BANKASI TOPLAM AKTİFLERİNE ORANI

YILLAR	TOPLAM HAZİNE BORÇLARI (ABD\$)	MB AKTİF TOPLAMI (ABD\$)	ORANLAR (%)
1985	3.484.320	41.452.962	8,41
1990	8.540.789	113.675.436	7,51
1994	50.334.948	171.036.982	29,43
1995	156.150.568	217.998.668	71,63
1996	109.947.205	280.787.918	39,16
1997	97.098.648	277.583.853	34,98
1998	121.965.306	352.188.411	34,63
1999	151.082.617	381.946.766	39,56
2000	187.699.839	289.815.277	64,77
2001	125.744.056	291.409.118	43,15
2002	120.475.989	426.943.853	28,21
2003	124.315.213	562.256.894	22,11
2004	118.286.740	671.720.291	17,61

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-83: KKTC MERKEZ BANKASI LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ KARŞILAMA ORANI

YILLAR	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI		YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI		KKTCMB YÜKÜMLÜLÜKLERİ KARŞILAMA ORANI
	MİLYAR TL	ABD\$	MİLYAR TL	ABD\$	YÜZDE (%)
1985	16	28.245.645	22	39.548.780	71,42
1990	279	95.656.303	285	97.626.580	97,98
1994	4.282	111.543.350	5.555	144.675.313	77,10
1995	2.475	41.728.752	8.569	144.454.907	28,89
1996	4.995	46.518.944	19.352	180.193.441	25,82
1997	17.545	85.776.964	39.617	193.687.013	44,29
1998	17.197	55.048.430	69.216	221.560.263	24,85
1999	28.744	53.273.546	132.760	246.054.645	21,65
2000	33.997	50.660.080	170.684	254.337.667	19,92
2001	185.065	128.556.662	379.539	263.648.286	48,76
2002	395.663	242.069.974	646.651	395.626.141	61,19
2003	515.536	369.339.087	721.473	516.875.730	71,47
2004	673.938	502.151.851	816.925	608.691.603	82,50

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-84: KKTC MERKEZ BANKASI LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI

TARİH	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI (MİLYAR TL)	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI (ABDS)	YÜZDE DEĞİŞİM (%)
1985	16	28.245.645	---
1986	28	37.335.099	32,18
1987	60	59.138.507	58,40
1988	137	76.082.736	28,65
1989	201	87.134.141	14,53
1990	279	95.656.303	9,78
1991	510	100.612.140	5,18
1992	984	115.038.223	14,34
1993	1.562	108.105.270	-6,02
1994	4.282	111.543.350	3,18
1995	2.475	41.728.752	-62,59
1996	4.995	46.518.944	11,48
1997	17.545	85.776.964	84,39
1998	17.197	55.048.430	-35,82
1999	28.744	53.273.546	-3,22
2000	33.997	50.660.080	-4,91
2001	185.065	128.556.662	153,76
2002	395.663	242.069.974	88,30
2003	515.536	369.339.087	52,58
2004	673.938	502.151.851	35,96

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Tablo-85: LİKİT AKTİFLER + MDC, YASAL KARŞILIKLAR VE HAZİNE'NİN MERKEZ BANKASI'NA OLAN TOPLAM BORÇ MİKTARI

YILLAR	LİKİT AKTİFLER VE MDC TOPLAMI (ABD\$)	KKTCMB YASAL KARŞILIK TOPLAMI (ABD\$)	KKTC HAZİNE BORÇLARI TOPLAMI (ABD\$)
1984	19.653.846	4.276.888	---
1985	28.245.645	6.656.794	3.484.320
1986	37.335.099	7.434.805	4.635.761
1987	59.138.507	15.506.855	3.438.114
1988	76.082.736	23.872.129	---
1989	87.134.141	32.642.323	---
1990	95.656.303	39.869.428	8.540.789
1991	100.612.140	42.152.402	4.926.273
1992	115.038.223	53.210.878	8.765.932
1993	108.105.270	60.965.420	17.637.258
1994	111.543.350	62.486.080	50.334.948
1995	41.728.752	73.768.114	156.150.568
1996	46.518.944	92.663.104	109.947.205
1997	85.776.964	156.446.583	97.098.648
1998	55.048.430	117.521.000	121.965.306
1999	53.273.546	129.522.813	151.082.617
2000	50.660.080	125.092.615	187.699.839
2001	128.556.662	119.746.682	125.744.056
2002	242.069.974	156.849.901	120.475.989
2003	369.339.087	222.664.848	124.315.213
2004	502.151.851	243.157.808	118.286.740

Kaynak: KKTC Merkez Bankası, KKTC Ekonomi ve Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Örgütü.

Tablo-86: KKTC BÜTÇE AÇIKLARI VE HAZİNEİNİN MERKEZ BANKASINA OLAN TOPLAM BORÇ MİKTARI

YILLAR	BÜTÇE AÇIKLARI (ABD\$)	HAZİNEİNİN MB'NA OLAN TOPLAM BORÇLARI (ABD\$)
1984	18,500,000	---
1985	23,700,000	3,484,320
1986	33,100,000	4,635,761
1987	24,200,000	3,438,114
1988	13,600,000	---
1989	11,300,000	---
1990	31,900,000	8,540,789
1991	60,800,000	4,926,273
1992	49,500,000	8,765,932
1993	46,700,000	17,637,258
1994	29,400,000	50,334,948
1995	83,700,000	156,150,568
1996	32,000,000	109,947,205
1997	38,700,000	97,098,648
1998	91,800,000	121,965,306
1999	114,100,000	151,082,617
2000	136,700,000	187,699,839
2001	146,100,000	125,744,056
2002	213,797,220	120,475,989
2003	176,878,617	124,315,213
2004	165,848,580	118,286,740

Kaynak: KKTC Merkez Bankası, Devlet Planlama Örgütü.

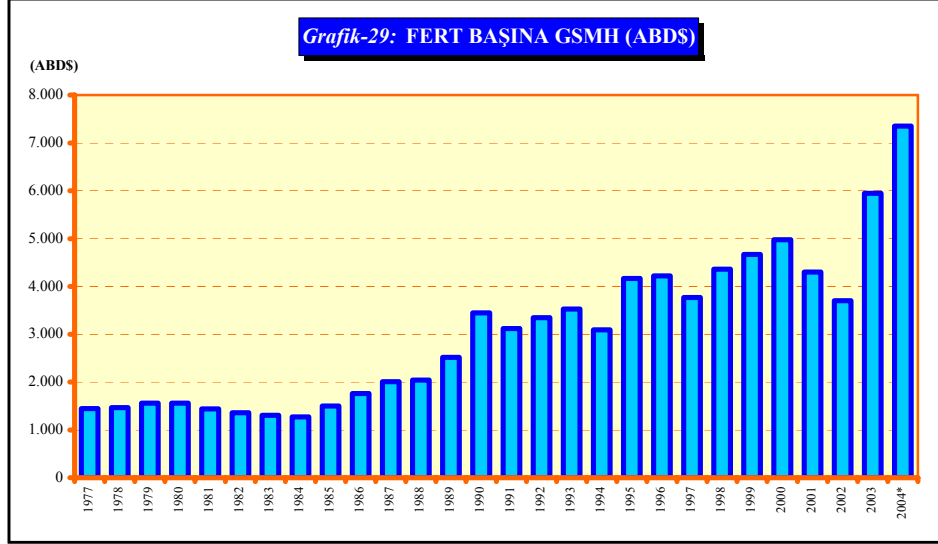
Tablo-87 : HAZİNENİN KULLANABİLECEĞİ BORÇ MİKTARININ YASAL ÜST SINIRI İLE GERÇEKLEŞEN BORÇ ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

YILLAR	BÜTÇE ÖDENEKLERİ TOPLAMI (MİLYAR TL)	BÜTÇE ÖDENEKLER TOPLAMI (ABDS) (I)	YASAL ÜST SINIR ORANI (%) (II)	YASAL SINIR TOPLAMI (ABDS) (III)	TOPLAM HAZİNE BORÇLARI (ABDS) (IV)	TOP.HAZİNE BORÇ. TOP. BÜTÇE ÖDENEKLERİ İÇERİSİNDEKİ PAYI (IV)/(I) = (%) (V)	TOP.HAZİNE BORCU İLE YASAL ORAN ARASINDAKİ FARK (V)-(II)
1990	513	175,511,681	%5	8,775,584	8,540,789	%5	%0
1991	1,013	199,651,163	%5	9,982,558	4,926,273	%2	%3
1992	1,502	175,652,484	%15	26,347,873	8,765,932	%5	%10
1993	2,573	177,963,757	%15	26,694,564	17,637,258	%10	%5
1994	4,617	120,245,019	%15	18,036,753	50,334,948	%42	%27
1995	14,338	241,703,348	%15	36,255,502	156,150,568	%65	%50
1996	29,241	272,272,089	%15	40,840,813	109,947,205	%40	%25
1997	44,832	219,182,278	%15	32,877,342	97,098,648	%44	%29
1998	94,895	303,756,151	%15	45,563,423	121,965,306	%40	%25
1999	176,321	326,789,040	%15	49,018,356	151,082,617	%46	%31
2000	320,526	477,619,108	%15	71,642,866	187,699,839	%39	%24
2001	409,047	284,146,438	%5	14,207,322	125,744,056	%44	%39
2002	639,696	391,370,822	%5	19,568,541	120,475,989	%31	%26
2003	1,110,185	795,355,468	%5	39,767,773	124,315,213	%16	%11
2004*	1,438,133	1,071,554,281	%5	53,577,714	118,286,740	%11	%6

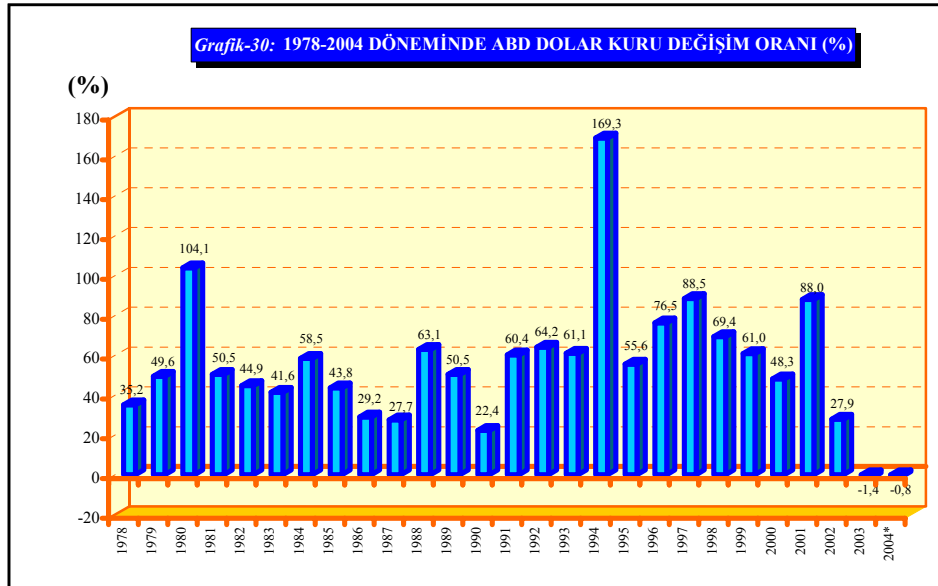
Kaynak: KKTC Merkez Bankası, KKTC Ekonomi ve Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Örgütü.

(Sayfa düzeni gereği boş bırakılmıştır)

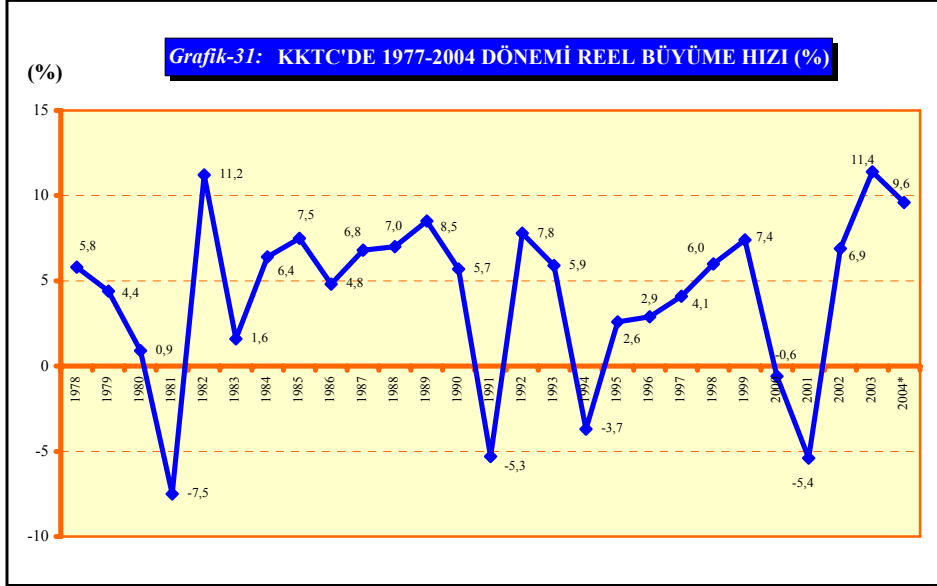
GRAFİKLER

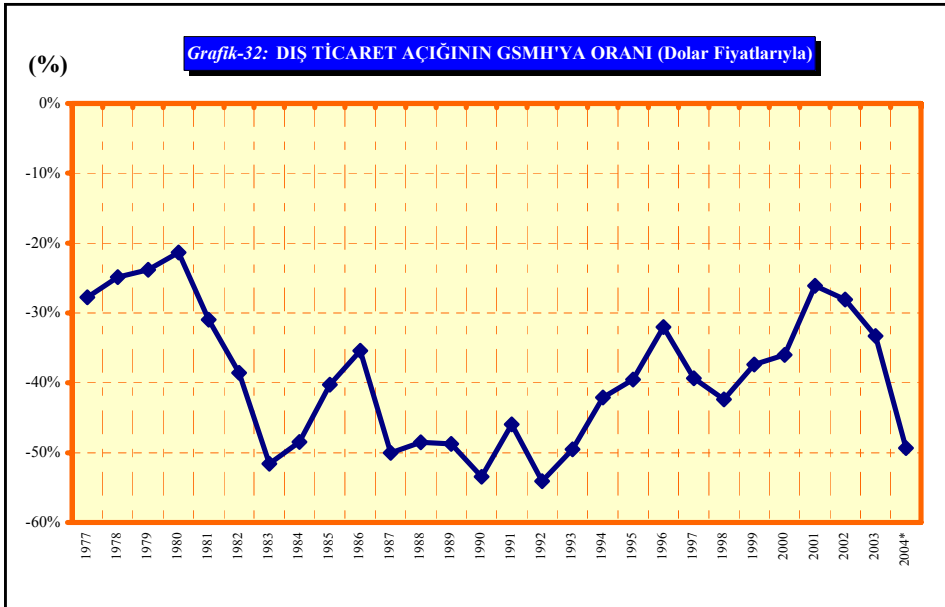
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

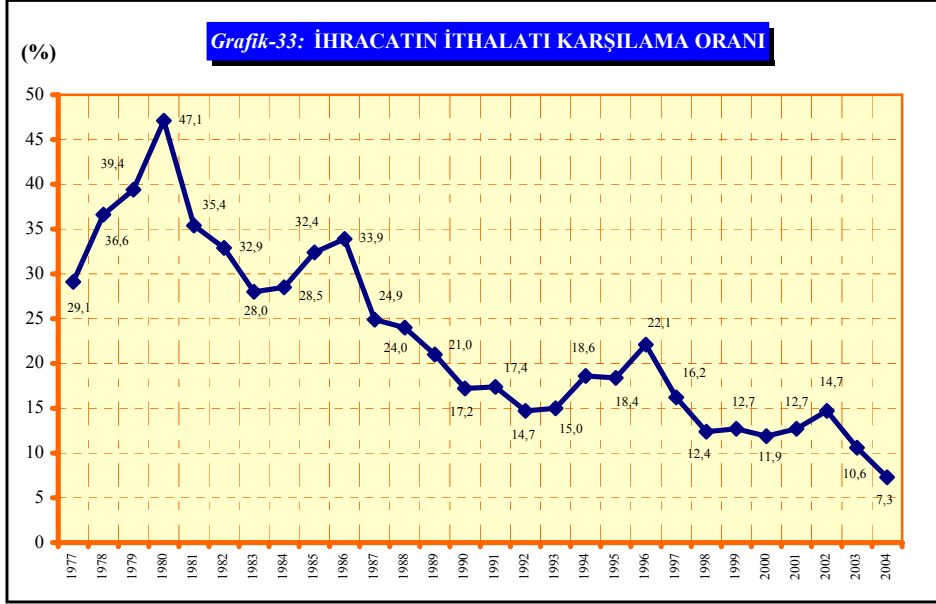
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

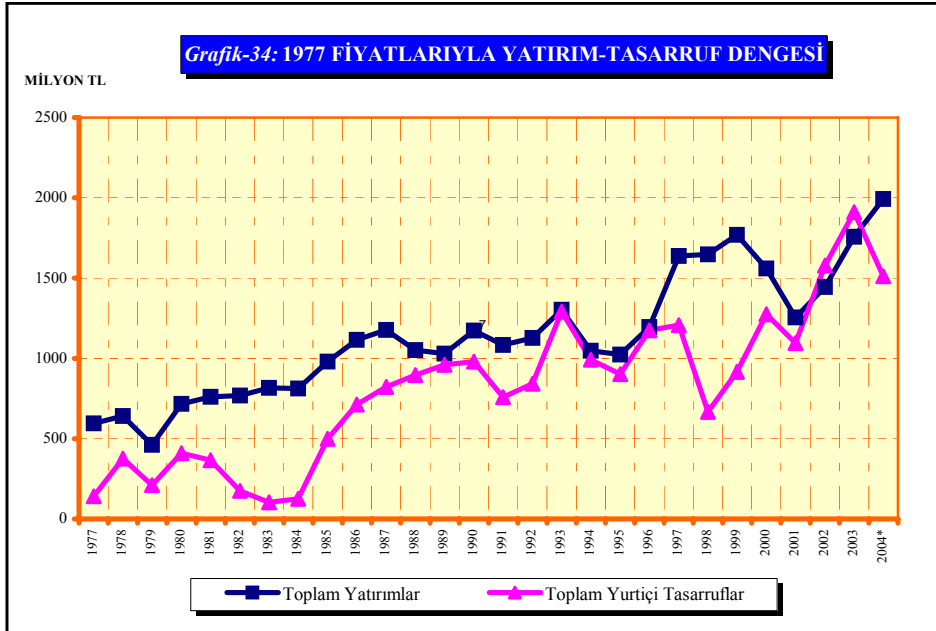
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

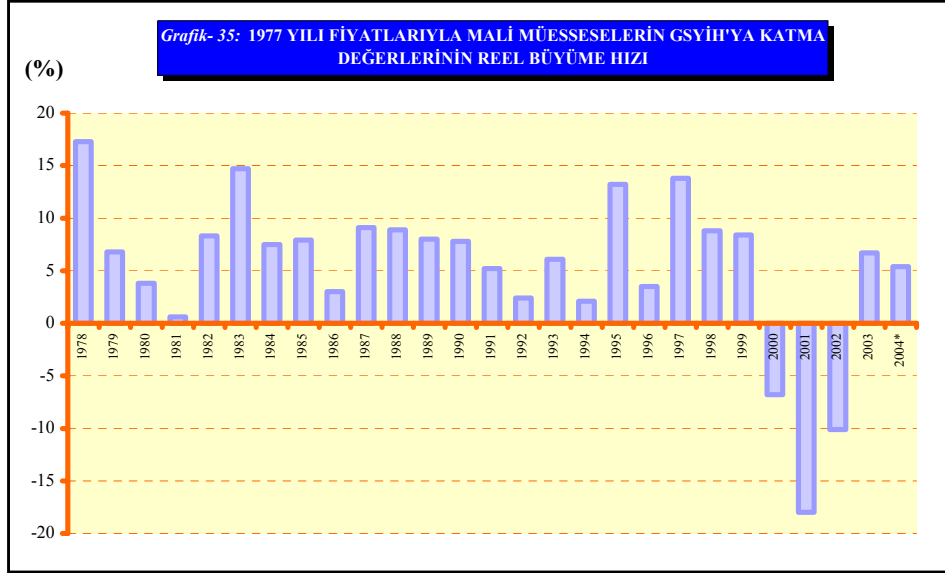
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) GSMH için DPÖ gerçekleşme tahmini kullanılmıştır.

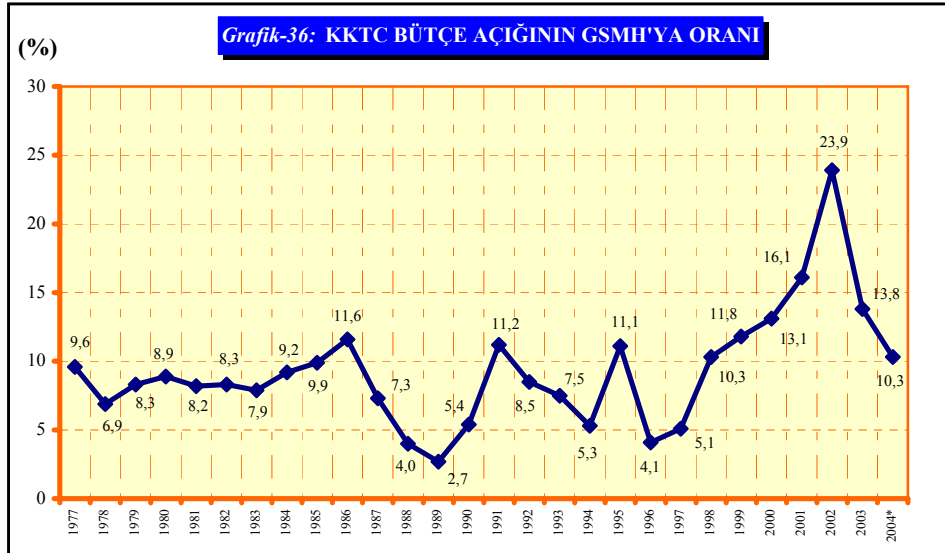
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

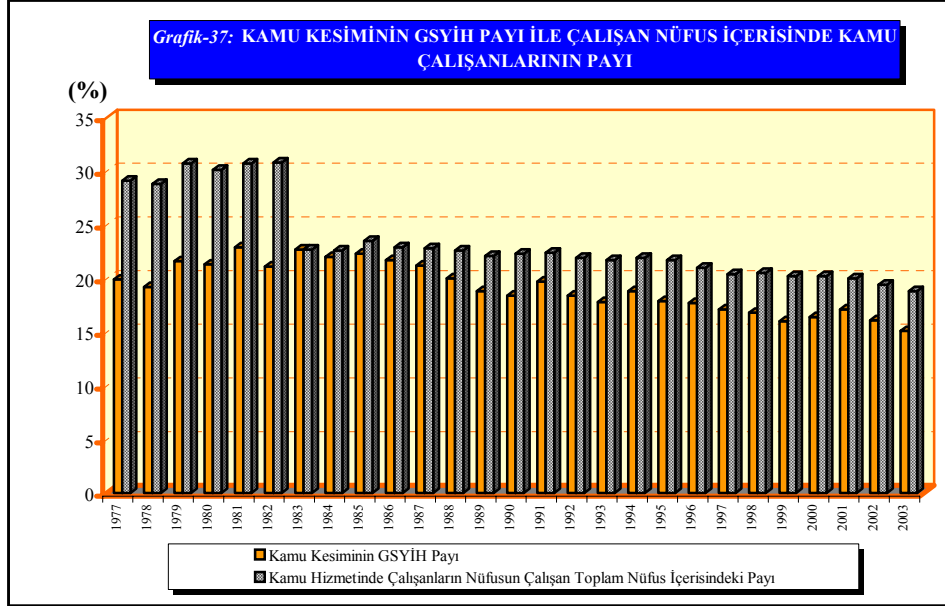
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

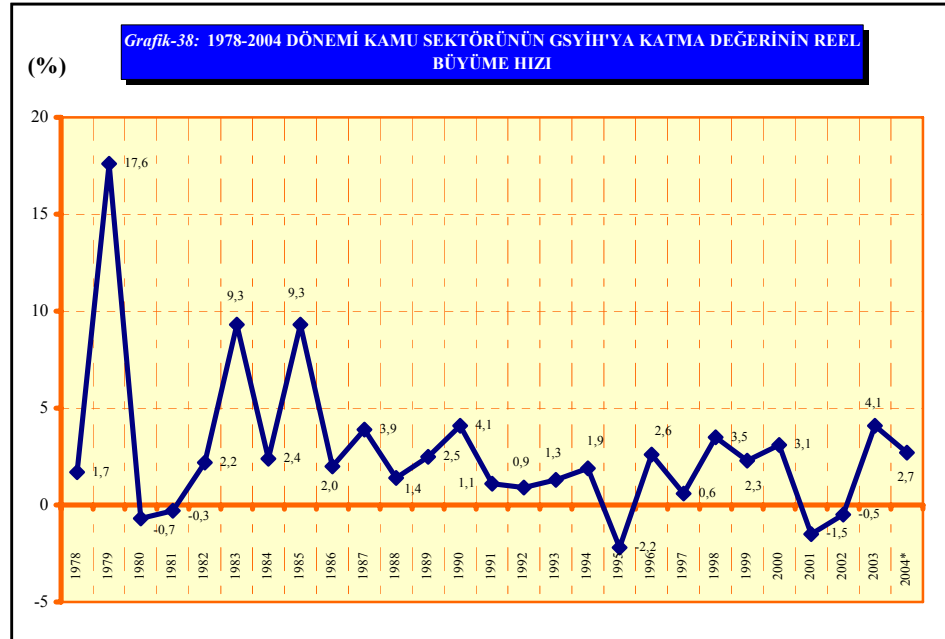
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

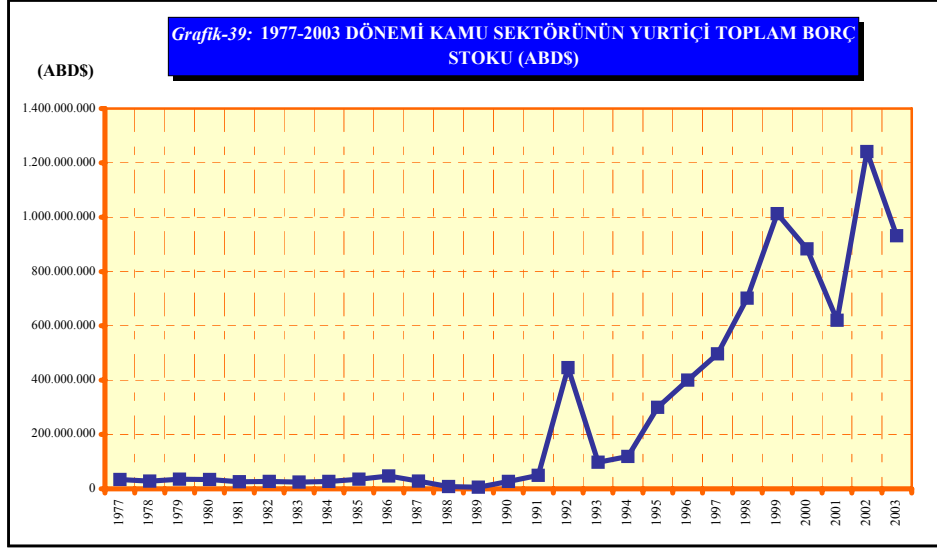
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

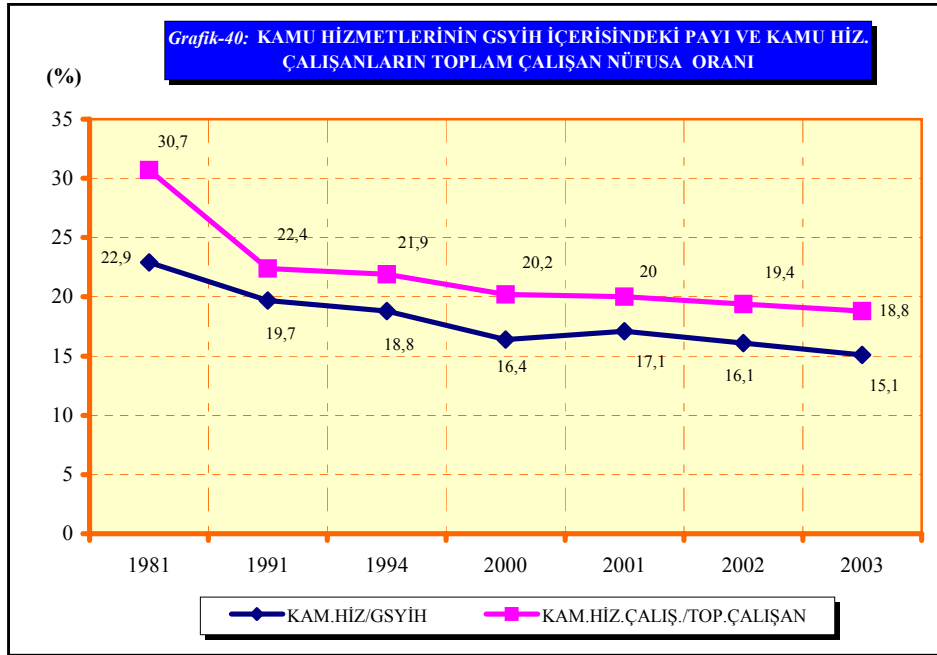
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü

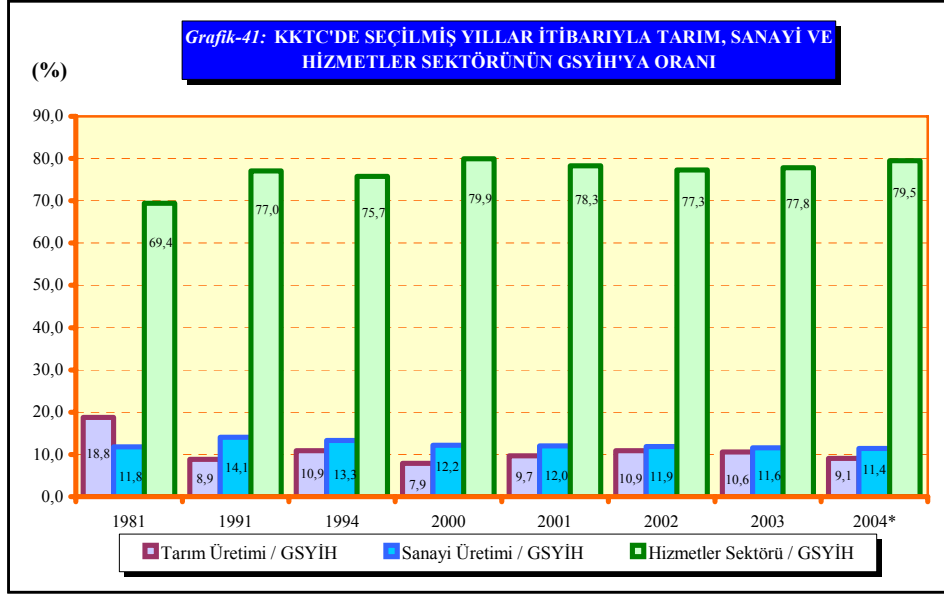
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

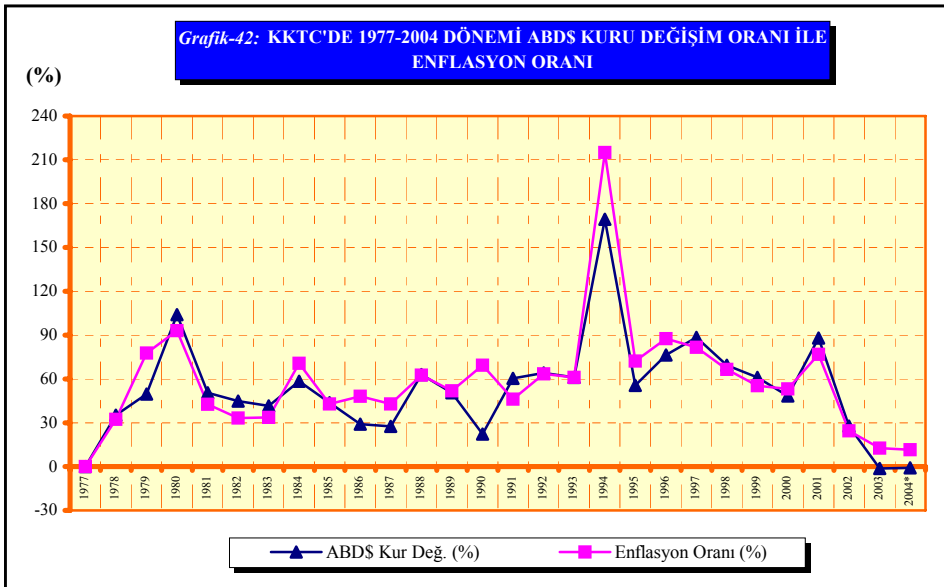
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

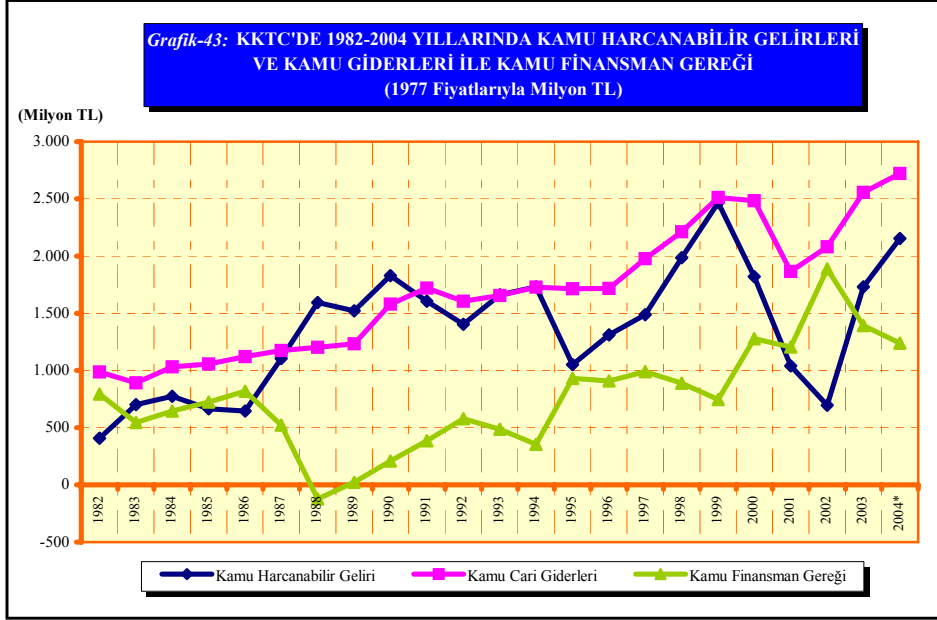
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.

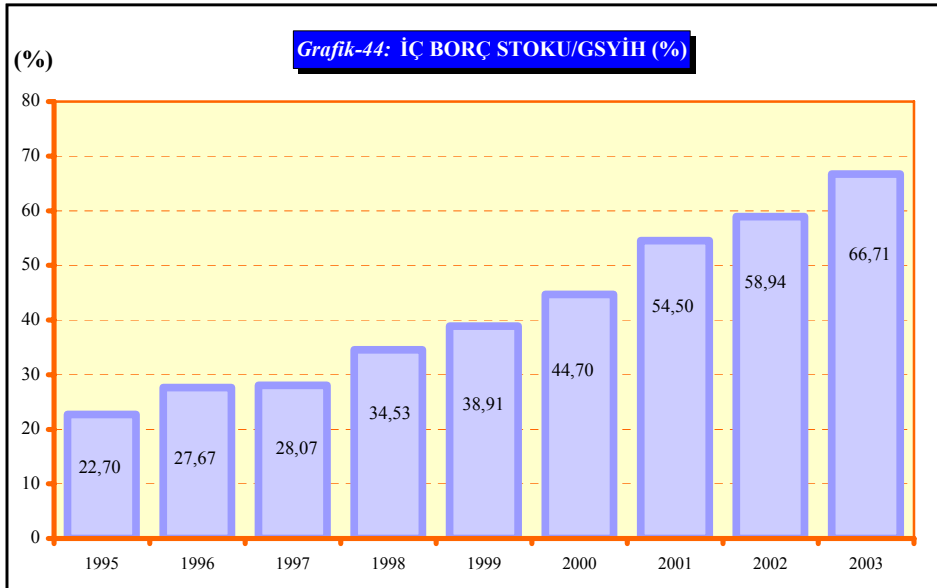
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(* DPÖ gerçekleştirme tahmini.

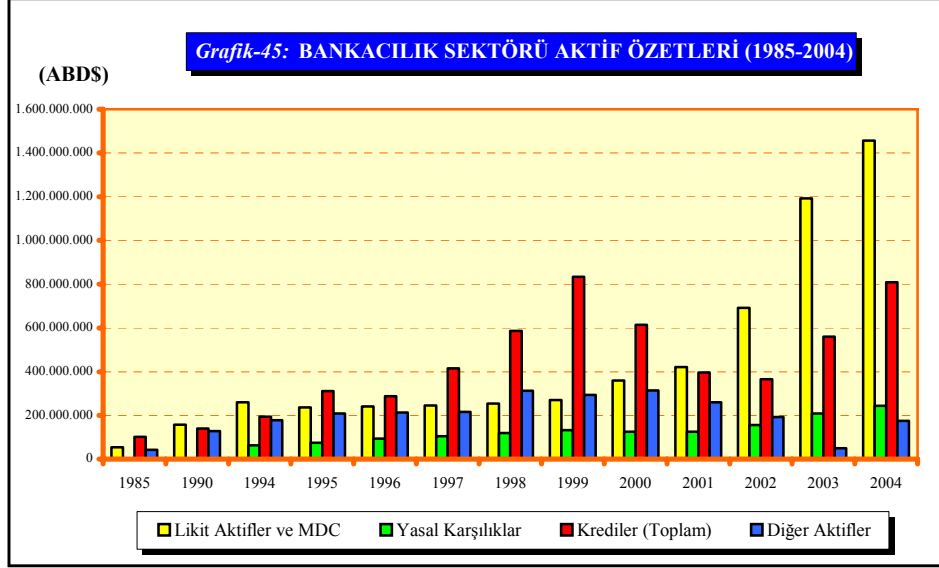
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü.
(* ABDS kuru değışim oranı hesaplanırken, DPÖ 2004 yılı tahmin değeri olan 1\$=1.473.000TL kullanılmıştır.

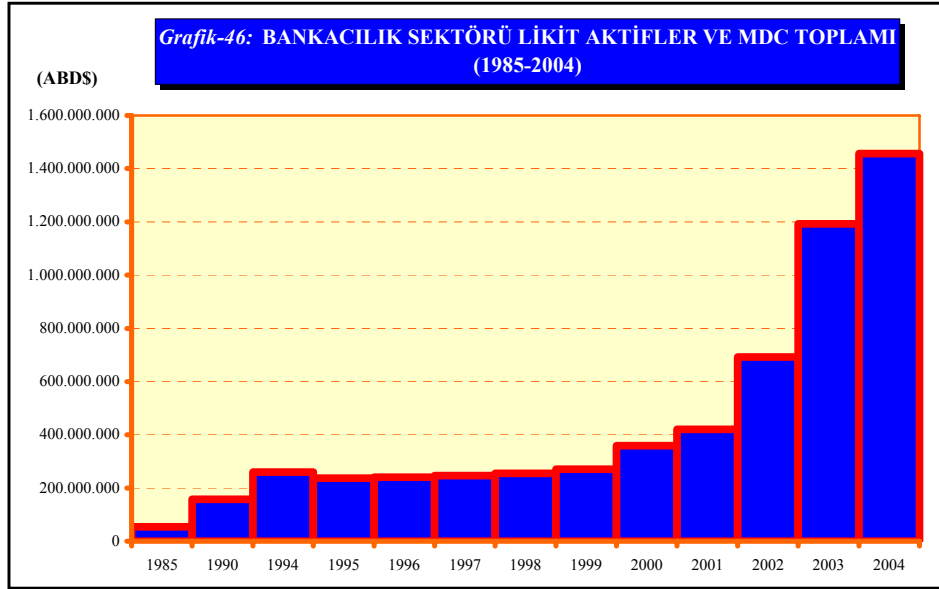
Kaynak: Devlet Planlama Örgütü
(*) DPÖ gerçekleşme tahmini.

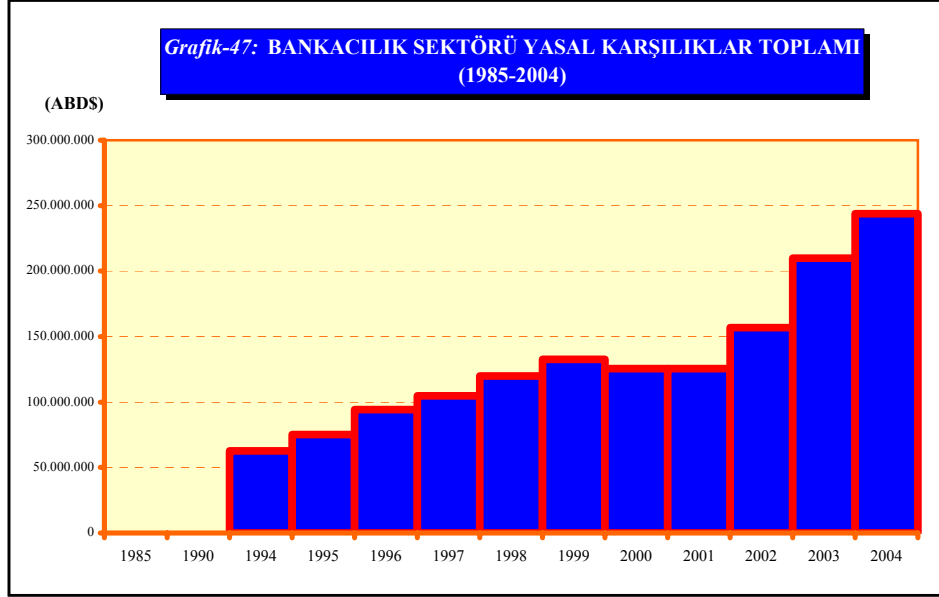
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

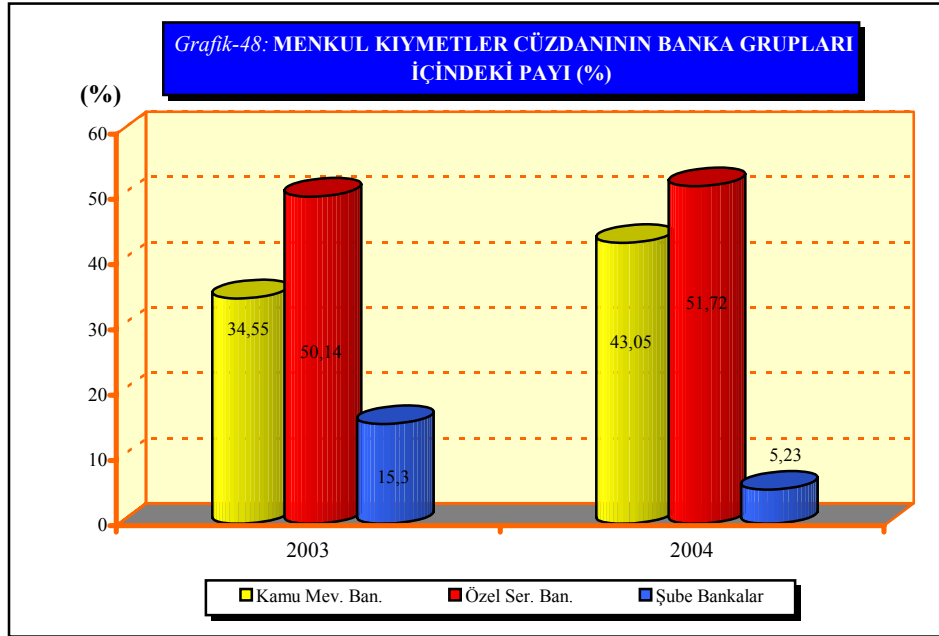
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

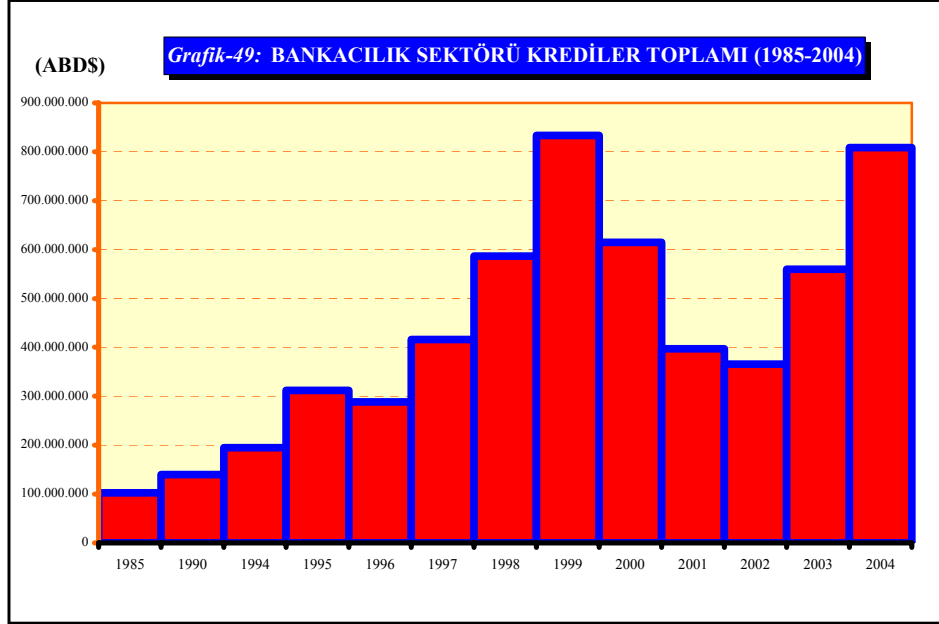
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

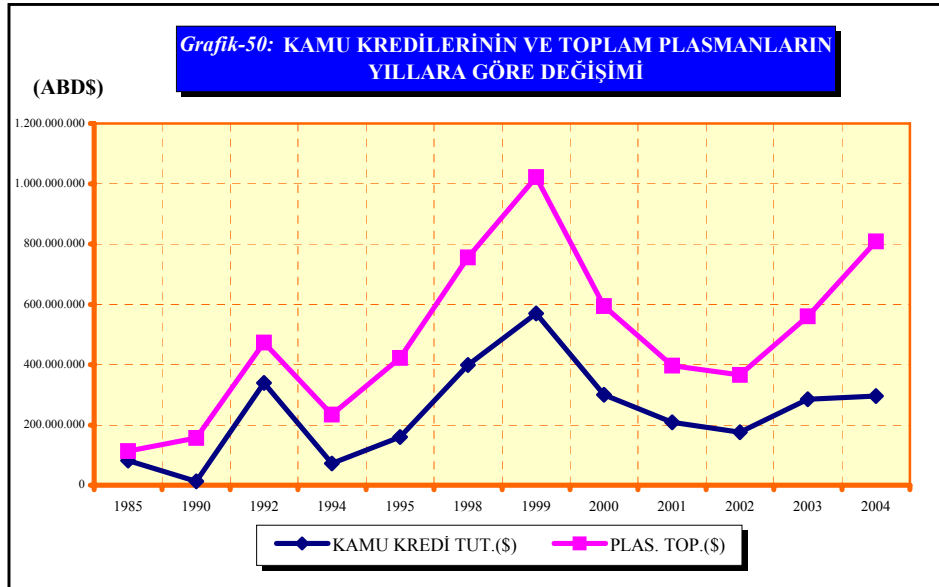
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

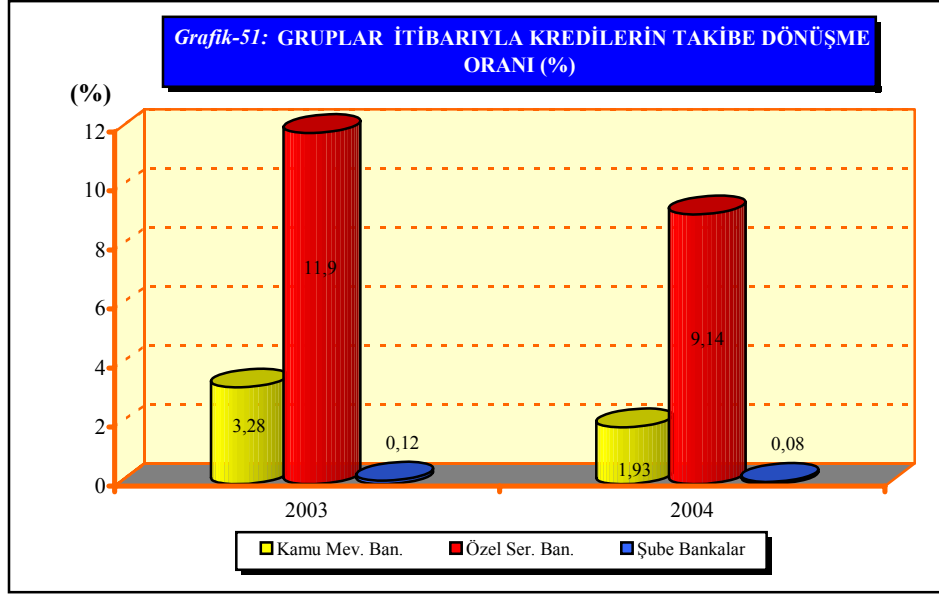
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

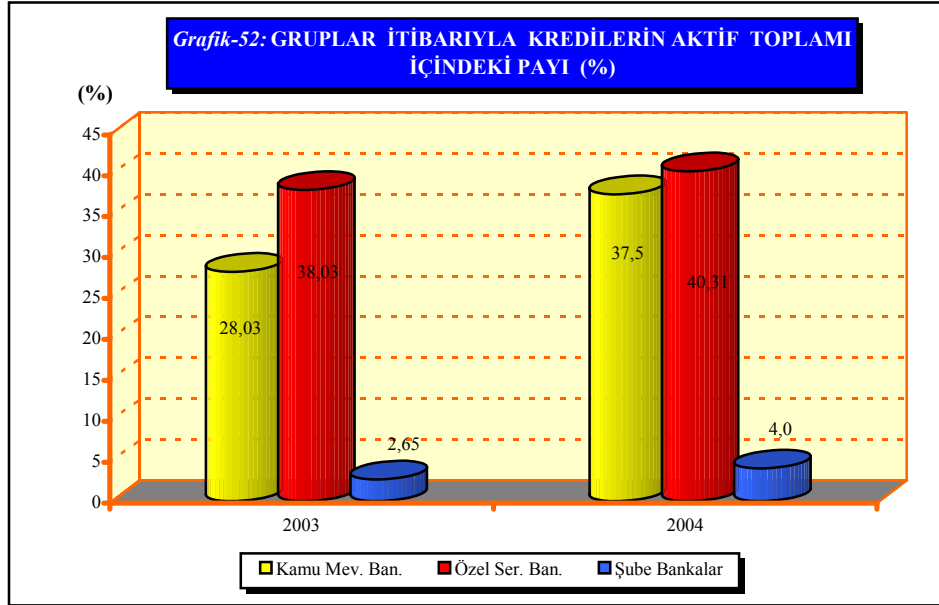
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

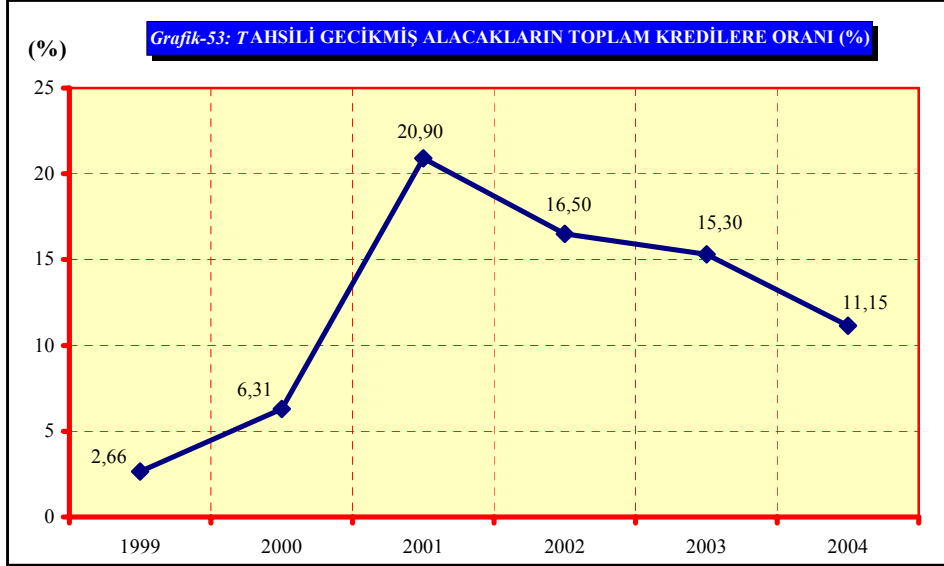
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

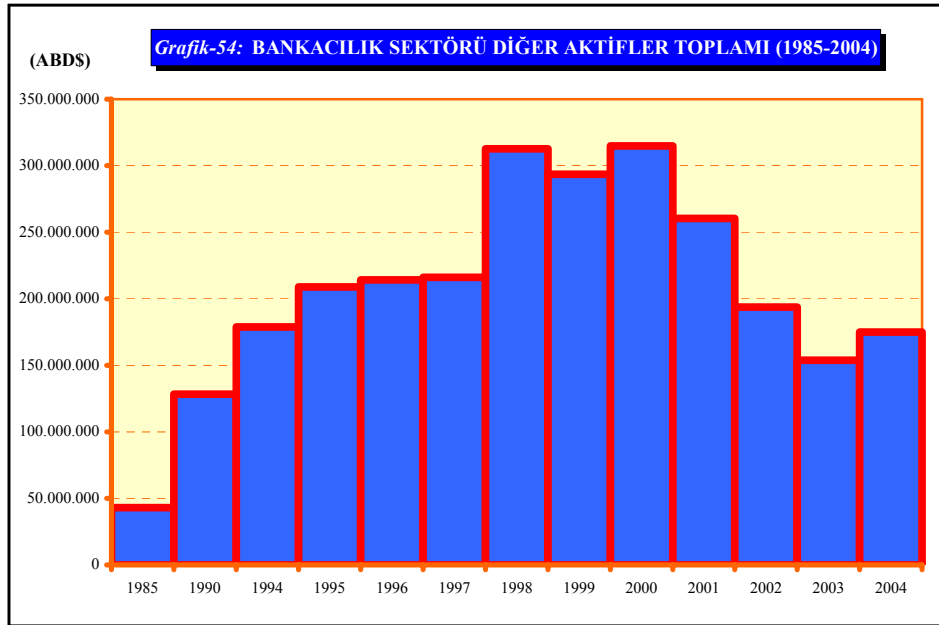
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

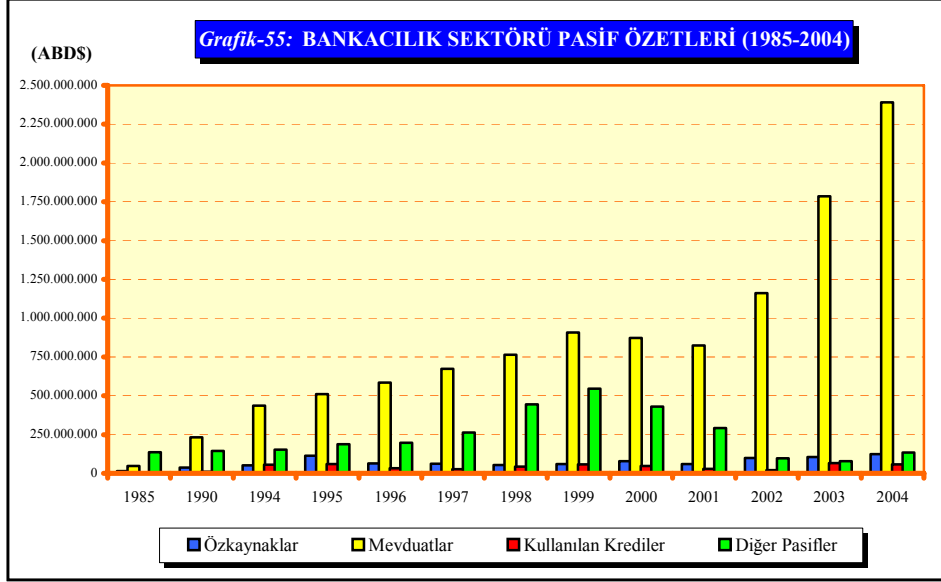
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

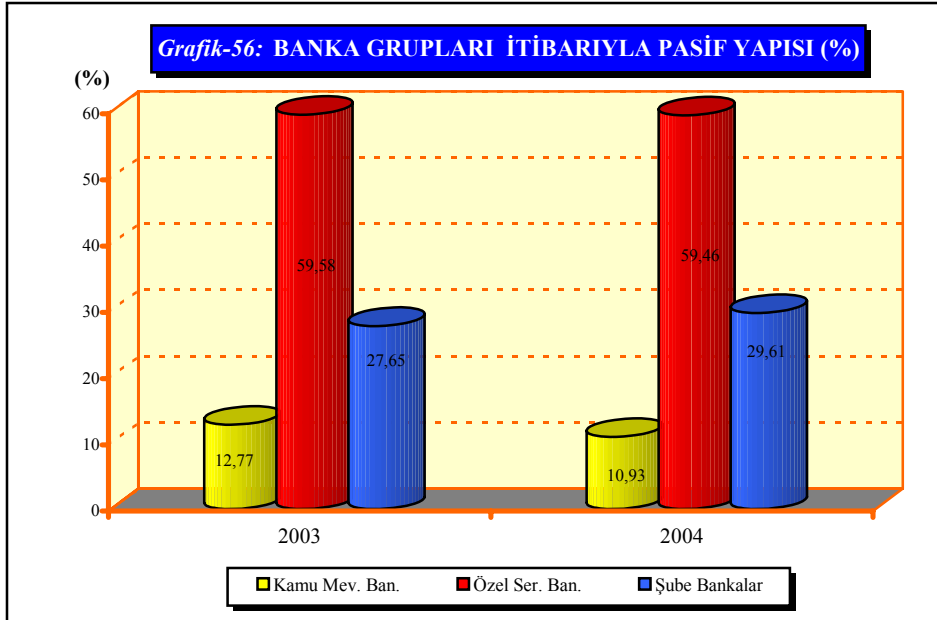
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

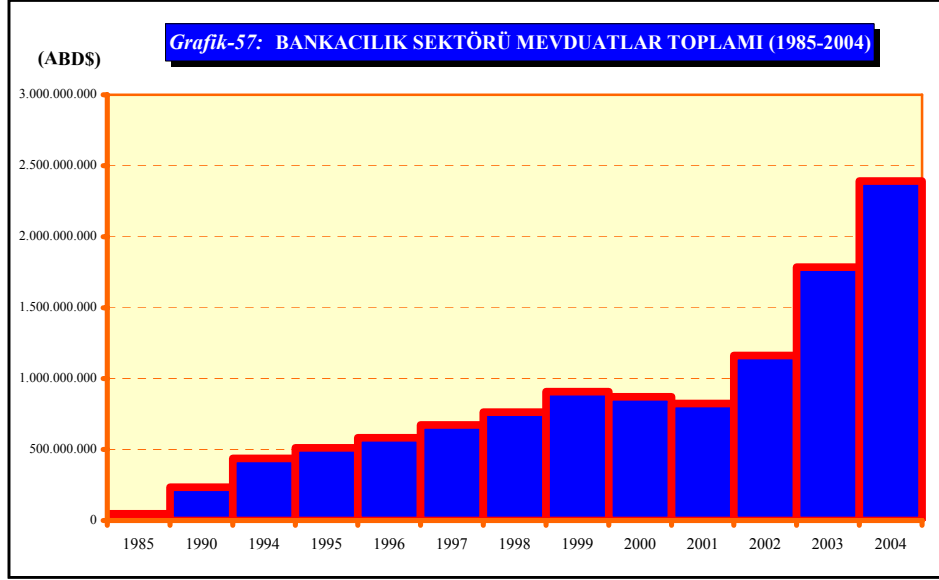
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

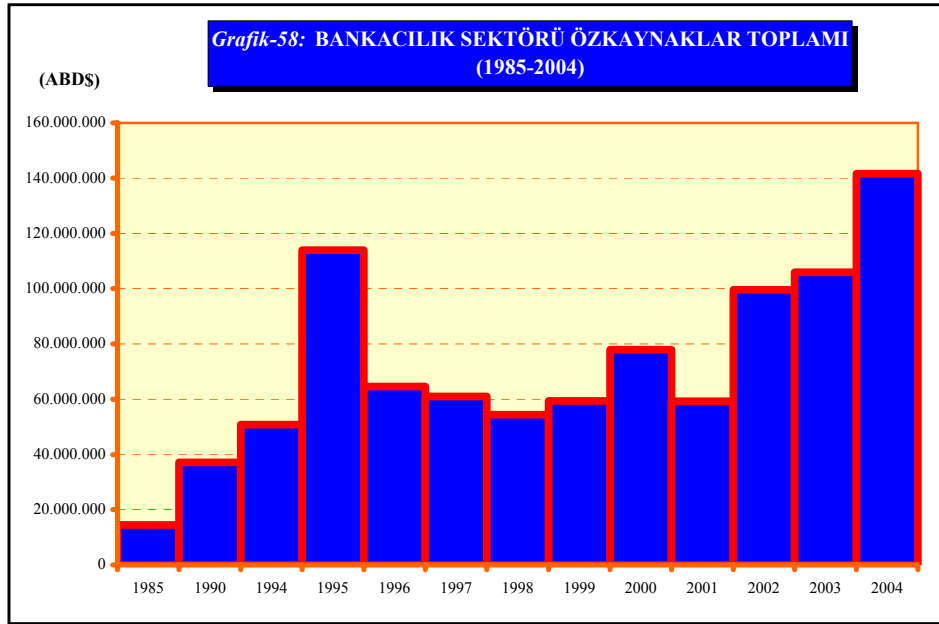
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

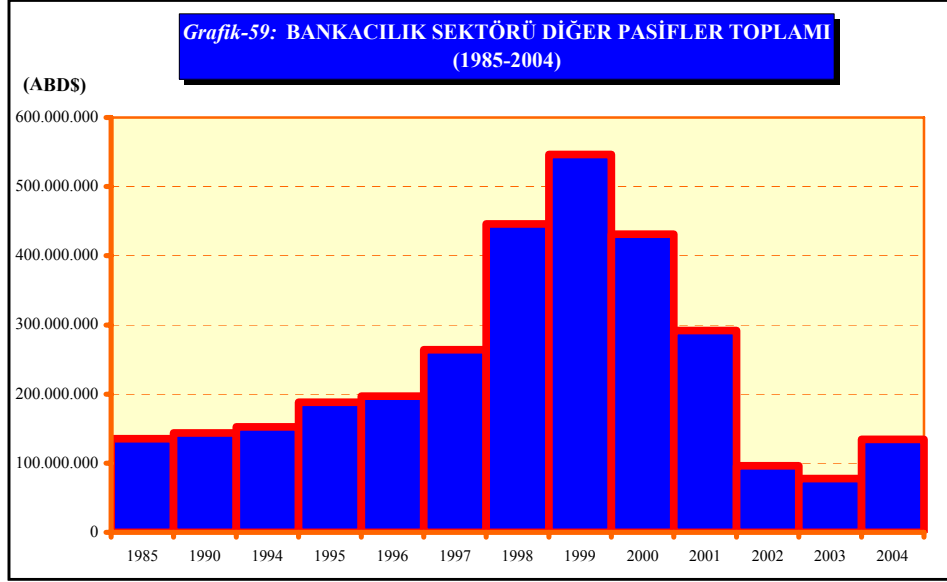
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

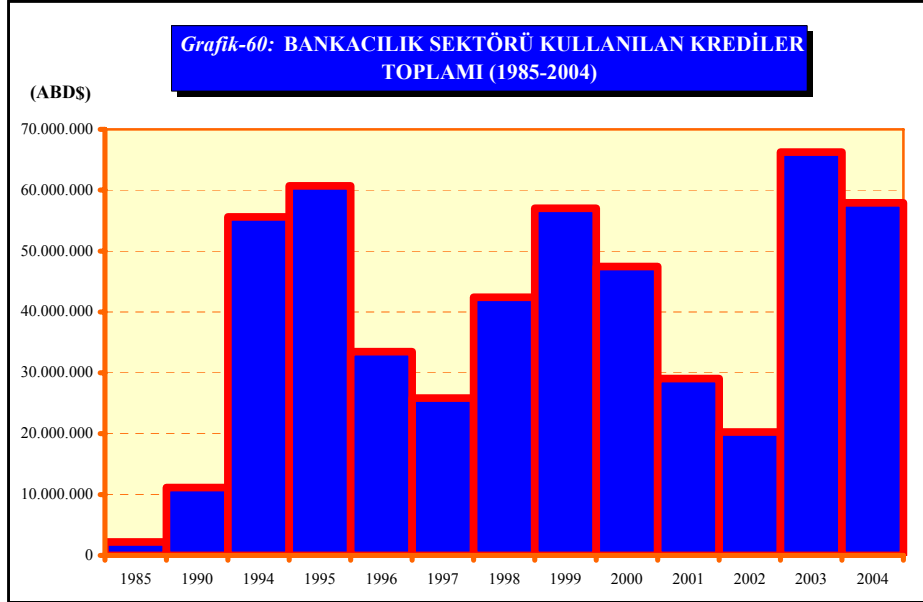
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

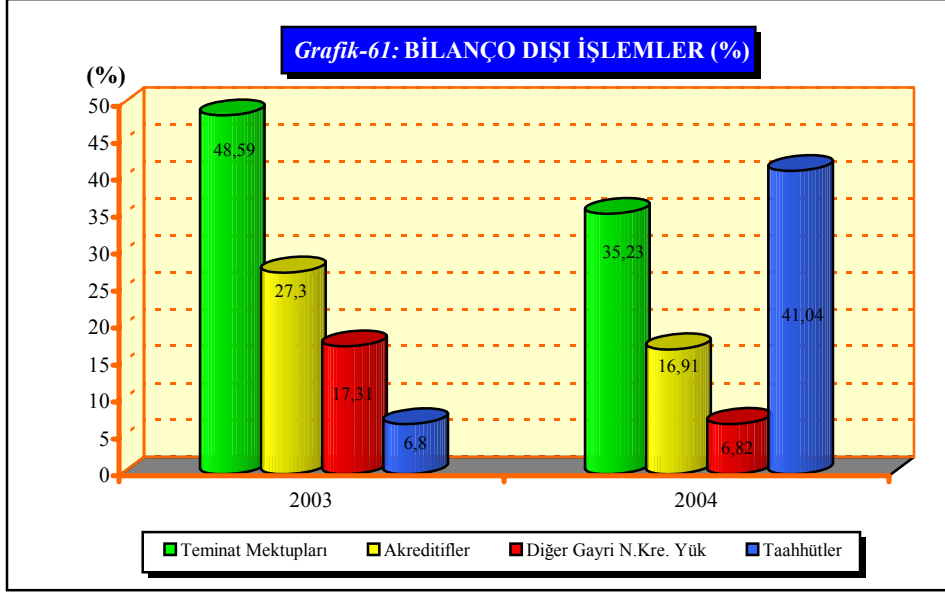
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

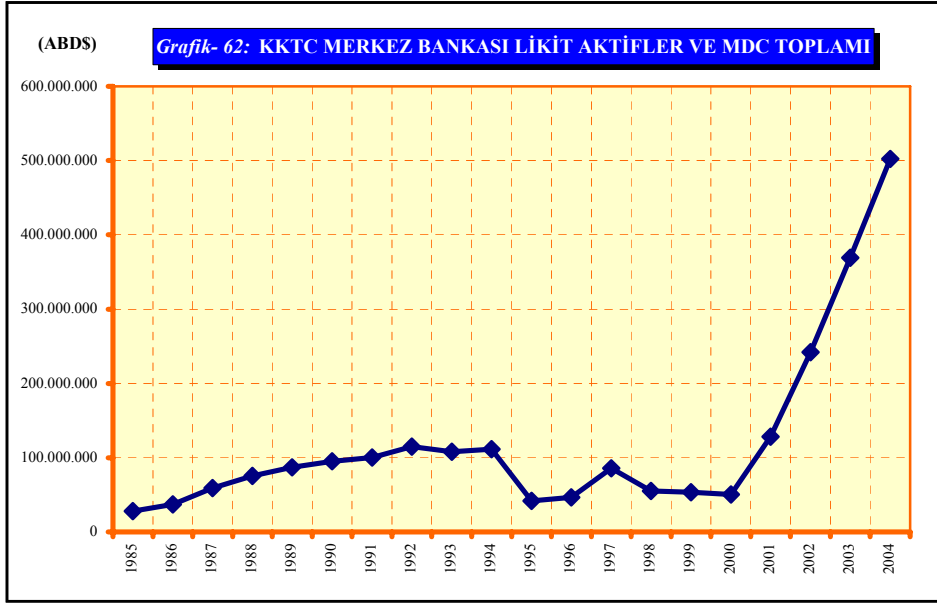
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

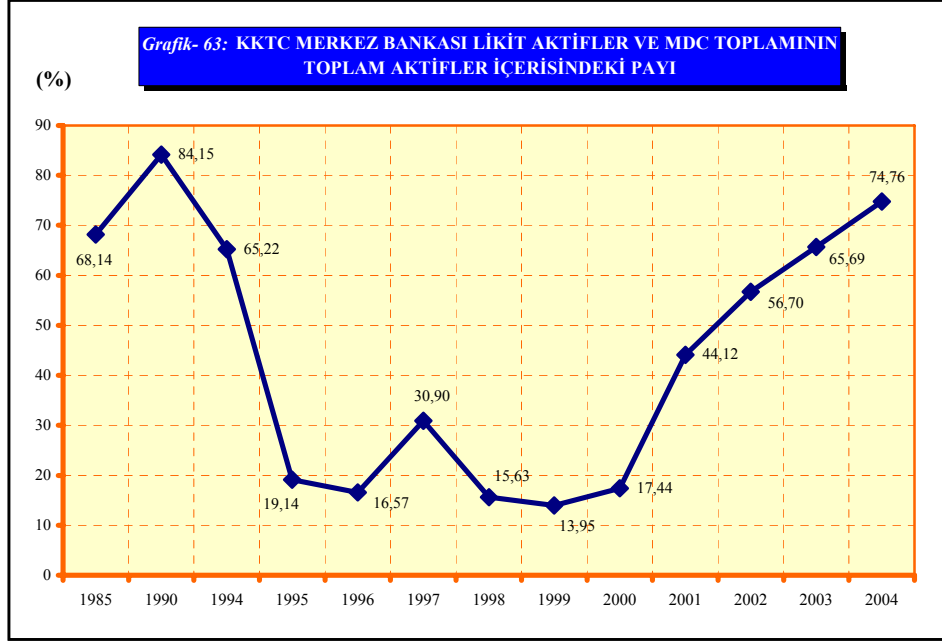
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

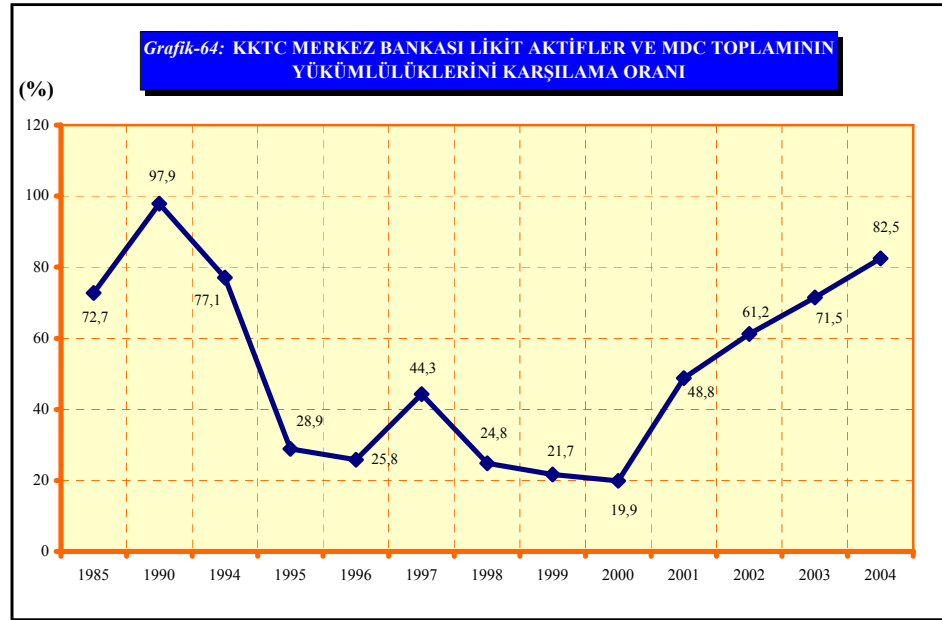
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

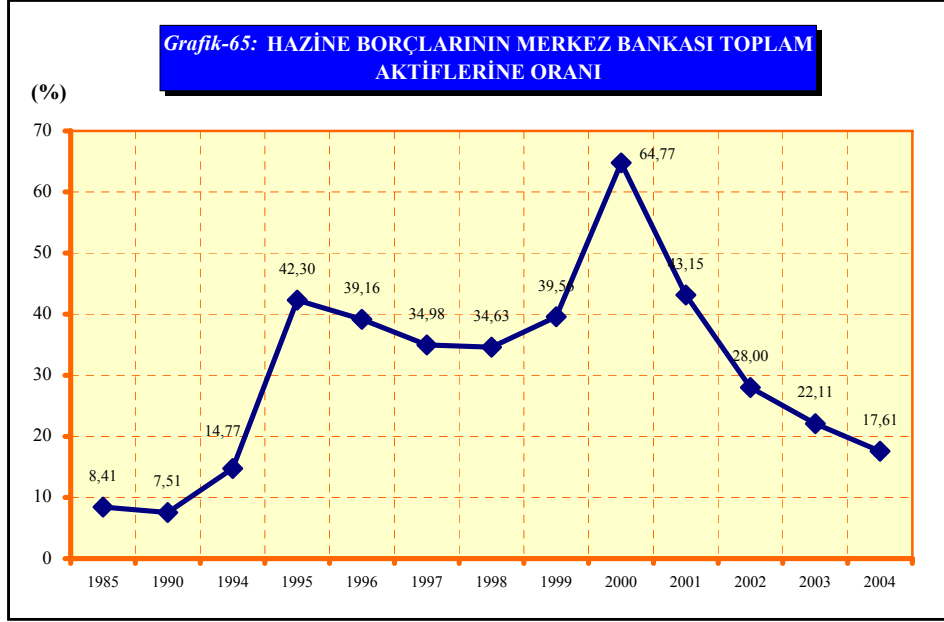
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

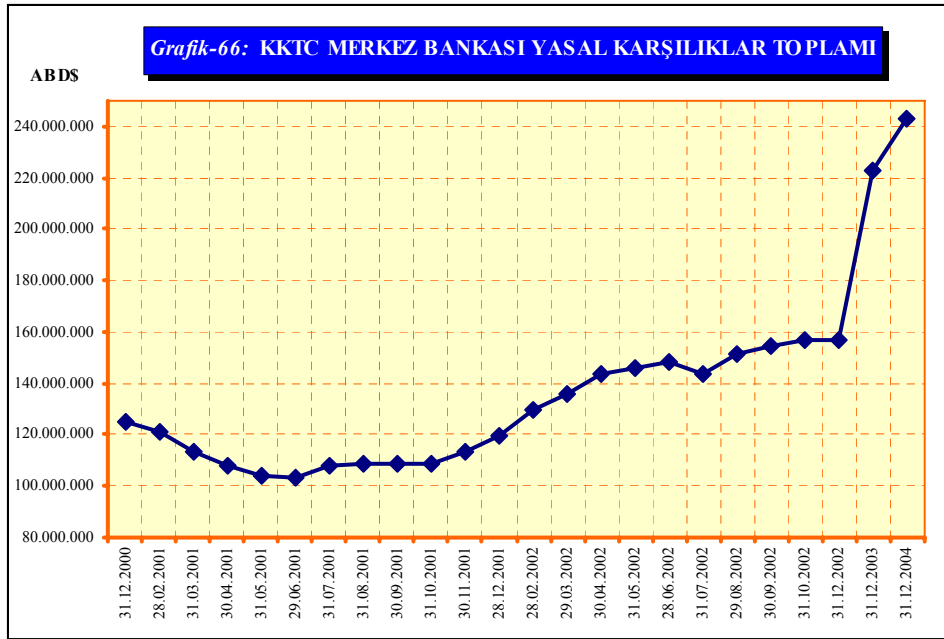
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

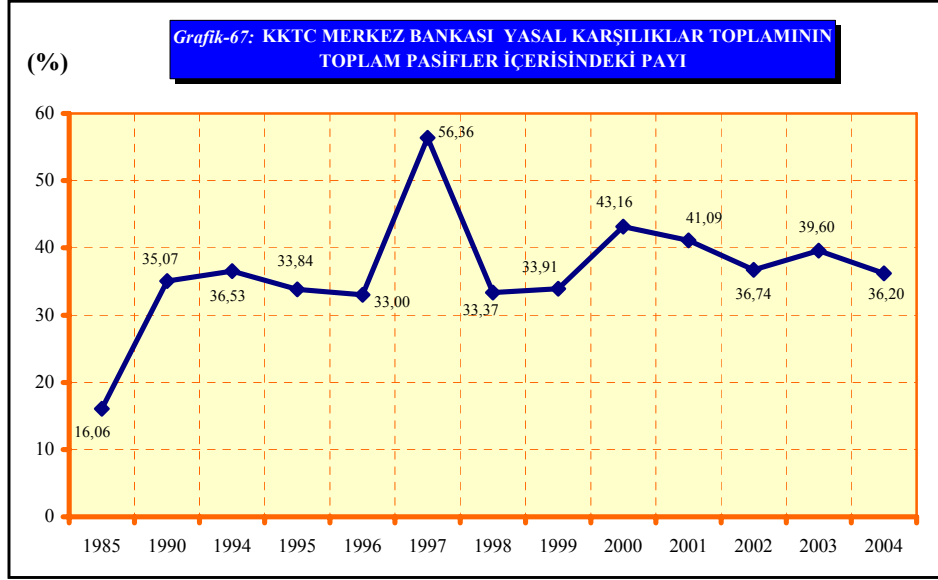
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

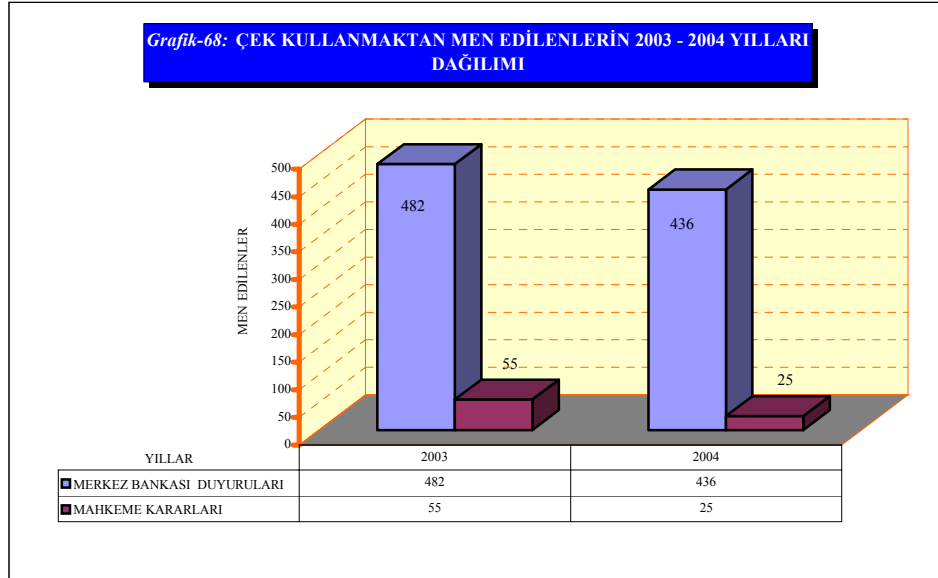
Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

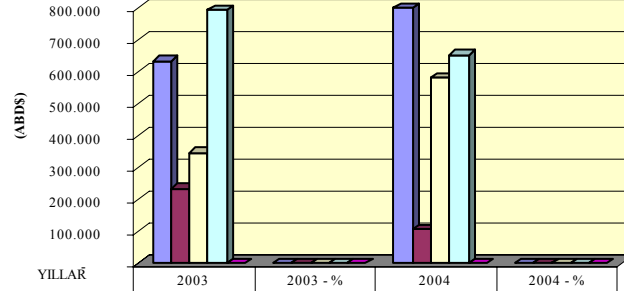

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.

Grafik-69: 2003-2004 YILLARI ARASINDA KULLANDIRILAN RE-ESKONT KREDİLERİNİN DOLAR CİNSİNDEN SEKTÖREL BAZDA DAĞILIMI

YILLAR	2003	2003 - %	2004	2004 - %
İHRACAT(Eximbank)	634.725	32%	800.000	37%
SANAYİ	235.038	12%	105.780	5%
EĞİTİM	348.000	17%	581.000	27%
K.ESNAF	794.110	39%	652.812	31%

Kaynak: KKTC Merkez Bankası.